

O CENU DOMINIKA TATARKU

**ZBORNÍK OCENENÝCH PRÁČ
Z 11. ROČNÍKA
CELOSLOVENSKEJ LITERÁRNEJ SÚŤAŽE**

Vyhodnotenie XI. ročníka celoslovenskej literárnej súťaže O CENU DOMINIKA TATARKU

Jedenásty ročník celoslovenskej literárnej súťaže O cenu Dominika Tatarku vyhlásili organizátori v marci roku 2013 pri príležitosti 100. výročia narodenia spisovateľa.

Je nádherné, že za 11 rokov tejto súťaže odborné poroty vyhodnotili 809 literárnych prác - 402 v 1. kategórii a 407 v 2. kategórii.

Prvý ročník literárnej súťaže **O cenu Dominika Tatarku** bol vyhlásený v marci roku 2003 pri príležitosti 90. výročia narodenia spisovateľa. Vyhlasovateľom súťaže bola Základná škola Dominika Tatarku, Plevník-Drienové a Obec Plevník-Drienové.

Súťaže sa mohli zúčastniť autori od 13 rokov veku, ktorí doposiaľ knižne nepublikovali. Súťažilo sa v dvoch kategóriách: I. kat. - žiaci 7. – 9. ročníka základných škôl a II. kat. študenti stredných škôl a dospelí občania bez obmedzenia veku. Písali prózu – novela, poviedka, fejtón v rozsahu 4 strany.

Do prvého ročníka súťaže sa zapojilo v I. kategórii 21 súťažiacich, ktorí písali prózu na tému **Tradície a obyčaje Považia**. Práce hodnotila odborná porota v zložení: PaedDr. Gejza Sádecký, Mgr. Valéria Masláková, Mgr. Mária Ištoková. V II. kategórii bolo 11 súťažiacich, ktorí písali prózu na tému: **Láska k človeku, ktorá je typická pre Tarkove diela**. Práce hodnotila porota v zložení: PhDr. Anna Bartoňová, PaedDr. Dagmara Smataníková a Jaro Gašpar Kremeň. Posledný člen poroty bol regionálnym spisovateľom a zakladateľom tejto súťaže, spolu s vtedajším starostom obce Ing. Jozefom Štensom.

V 2. ročníku nám v porote pomáhali v I. kategórii ako predseda PaedDr. Gejza Sádecký a v II. kategórii spisovateľ Pavol Stanislav Pius, k spoluorganizátorom sa pridali MO Matice slovenskej v Považskej Bystrici.

V 3. ročníku celoslovenskej súťaže O cenu Dominika Tatarku sa k spoluorganizátorom súťaže pridalo Považské osvetové stredisko v Považskej Bystrici. Konal sa v roku 2005. Téma v I. kategórii znela: Ak máš dobrého priateľa, máš viac ako on. Práce hodnotila odborná porota v zložení: PaedDr. Eva Žibrunová, Mgr. Božena Kvasnicová, Mgr. Valéria Masláková. V II. kategórii študentov a dospelých hodnotila práce odborná porota v zložení: spisovateľ Rudolf Dobiáš, poetka Viera Procházková, regionálny spisovateľ Jaro Gašpar Kremeň.

V 4. ročníku súťaže O cenu Dominika Tatarku sme v spolupráci s Považským osvetovým strediskom začali vydávať **Zborník ocenených prác.**

Jubilejný 5. ročník celoslovenskej súťaže O cenu Dominika Tatarku sa konal v roku 2007.

Vyhlasovateľom súťaže bola Základná škola Dominika Tatarku a Obec Plevník-Drienové.

Spoluusporiadatelia boli: Považské osvetové stredisko, Považská Bystrica, MO Matice slovenskej Považská Bystrica a MO Matice slovenskej Plevník-Drienové.

V 7. ročníku celoslovenskej literárnej súťaže O cenu Dominika Tatarku sa pridala k spoluorganizátorom Považská knižnica v Považskej Bystrici.

Od 8. ročníka neurčujeme tému, do súťaže sme dostali 161 literárnych prác z toho aj z Čiech, 2 práce prišli až z ďalekého Paríža a ostatné z rôznych kútov celého Slovenska. Naša literárna súťaž sa teda stala medzinárodnou. **Jedenásty ročník** sa konal minulý rok a bol vyhlásený pri príležitosti 100. výročia narodenia Dominika Tatarku. Základná škola v tento deň mala v školskom aj obecnom rozhlase reláciu o živote a literárnej tvorbe spisovateľa.

Potom sa konala v parku pri pamätníku spisovateľa spomienková slávnosť, ktorú zorganizovala škola aj pre verejnosť. V popoludňajších hodinách sa v sále kultúrneho domu konala veľkolepá slávnosť **Inaugurácia poštovej známky - Dominik Tatarka**. Znáмка bola vydaná k 100. výročiu narodenia spisovateľa. Hlavným organizátorom tejto akcie bol Miestny odbor Matice slovenskej v spolupráci s Obcou Plevník-Drienové a Základnou školou Dominika Tatarku.

Do 11. ročníka súťaže bolo zaslaných v oboch kategóriách 106 súťažných prác, ktoré hodnotila odborná porota v zložení:

I. kategória: PaedDr. Eva Žibrúnová, Mgr. Valéria Masláková, Mgr. Mariana Pecíková,

II. kategória: Rudolf Dobiáš, Mgr. Anna Jančová, Viera Procházková.

Usporiadatelia súťaže venovali súťažiacim finančné ocenenie, pamätné listy, diplomy a vecné ceny. Ocenené práce budú zverejnené v bulletine, ktorý vyjde k ďalšiemu ročníku tejto súťaže.

Ďakujem všetkým sponzorom za krásne ceny pre súťažiacich, našej obci, Považskej knižnici, Matici slovenskej a osobitne Považskému osvetovému stredisku v Považskej Bystrici, ktoré nám veľmi pomáha od začiatku tejto literárnej súťaže.

*PaedDr. Dagmara Smataníková
riaditeľka ZŠ D.Tatarku*

UMIESTNENIE SÚŤAŽIACICH V 11. ROČNÍKU SÚŤAŽE

I. KATEGÓRIA – žiaci do 15 rokov veku

1. miesto:

Paulína Kleinová, Kláštor pod Znievom
BEZ NÁZVU

2. miesto:

Veronika Kováčová, ZŠ Slov. partizánov Pov. Bystrica
SVET ZA OBRAZOM

3. miesto:

Michaela Jursová, Skalica
SNÍVAŤ S ANJELMI

Cena riaditeľky Základnej školy D.Tatarku v Plevníku-Drienovom:

Žaneta Pavlíková, ZŠ Domaniža
TANEC, HUDBA

Cena MO Matice slovenskej Považská Bystrica:

Andrea Čajková, ZŠ Ľubotice
BLÁZNIVÝ DEŇ

Cena riaditeľky POS v Považskej Bystrici:

Samuel Ondrija, Prešov
V ŽILÁCH MI STUHLA KRV

Čestné uznania:

Simona Tichá, Martin
ŽI PRE PRÍTOMNOSŤ

Žofia Andil'ová, Ľubotice
O PERLE A ŠKVRNKOVI

Ferdinad Jagelka, ZŠ s MŠ Oravské Veselé
PREČO MILUJEM SVOJU MAMU

Veronika Poloncová, Bratislava
POSLEDNÁ VEČERA

Zuzana Mahútová, ZŠ Slov. partizánov Pov. Bystrica
RAČÍ POTOK

Z HODNOTENIA POROTY:

Tatarkov Plevník prichádza vždy s jarou – obdobím víťaziacim nad zimou, časom zrodu nádejí, lásky, príslubov... Možno práve preto je i on – Tatarkov Plevník svojimi literárnymi prácami príslubom vždy niečoho nového, nepoznaného, tajomného, lákajúceho, vábiaceho pootvorí dvere do neznámej komnaty a užasoto čítať, počúvať, predstavovať si, nadchýňať sa.

Tatarkov Plevník 2013 takúto podobu má. Prostredníctvom častokrát prvotín autorov 1. kategórie, teda žiakov 7. – 9. ročníka, ponúkol pestrosť žánrov, kvalitu i kvantitu súťažných prác. Osobné skúsenosti pretavené do literárnej podoby, tvorivosť, fantázia... hrali v mnohých prácach prím a my sme mohli svorne konštatovať, že kvalita autorských výpovedí oproti minulým rokom nadobúda vzostupnú tendenciu.

A čo začínajúci autori odbornej porote ponúkli? Rôznorodosť. Konkrétne? Rozprávania či minipovedky zo svojho reálu, viac či menej ovplyvneného osobnými skúsenosťami, ale tiež rozprávania, minipovedky fantasy, sci-fi charakteru. Mali sme možnosť nahliadnuť i do denníka, uvažovať s autormi úvah, spoznať lyrického hrdinu. Pestrosť súťažných prác bola tentokrát skutočne výrazná.

Menej výrazný alebo inak – priam neutešený sa ukázal pravopis autorov. Iste, porota hodnotila štylistiku, obsažnosť, kvalitu práce. Ide však o literárnu súťaž celosloven-

ského charakteru, a preto by bolo vhodné práce poslať do takejto súťaže až po jazykovej korektúre.

Odhladnuc od vyššie uvedeného – Tatarkov Plevník 2013 sa ukázal ako veľmi slubný - nielen počtom prác, ale predovšetkým kvalitou. Niet preto divu, že sa už tešíme na nový Tatarkov Plevník 2014!

PaedDr. Eva Žibrúnová

II. KATEGÓRIA - DOSPELÍ

1. miesto:

Dominika Moravčíková, Strečno

NAŠE HRIECHY NA PANVICI

2. miesto: Pavlína Prašilová, Skalité

KNIŽNICA

3. miesto: Veronika Pilátová, Podvažie

ĽADOVÉ ODKAZY

Cena riaditeľky ZŠ D.Tatarku v Plevníku-Drienovom:

Richard Keračík, Senica

LAVIČKA

Cenu MO Matice slovenskej v Považskej Bystrici:

Emília Molčaniová, Predajná

CYKLUS PRÁC (Dedičstvo, Čierna smrť, Čeče)

Cena riaditeľky Považskej knižnice v Považskej Bystrici:

Katarína Želinská, Sabinov

DIAGNÓZA

**Cena riaditeľky Považského osvetového strediska
v Považskej Bystrici:**

Jana Jágriková, Považská Bystrica
PORCELÁN

Cena poroty:

Jozef Páleník, Svinná
CYKLUS HUMORESIEK (Obežník, Páračky, Vianočná akcia)

Čestné uznanie:

Dušana Dingová, Žilina
CYKLUS PRÁC (Nebo peklo, Len ty zostaň, Hošpitál)

Čestné uznanie:

Alexander Valach, Spišská Nová Ves
DVE FANTASY POVIEDKY (Ako to začalo, Púšť Gobi)

Čestné uznanie:

Jaroslava Balogová, Beluša
Spokojne len spokojne, Čakáreň

Z HODNOTENIA POROTY:

Pozoruhodná bola účasť autorov – 73 - pričom desiatich z nich poslali do súťaže viac ako jednu prácu. Literárna a jazyková úroveň zaslaných prác bola nevyrovnaná, čo sa dá vysvetliť jednak rozdielnym vekom autorov (16- 67 rokov) a ich vzdelaním. Niektoré práce boli priam zamorené hrubými pravopisnými chybami, akoby ich autori ešte neopustili základnú školu a neprečítali ani odporúčenú, tzv. povinnú literatúru. Našťastie takých bolo málo. Témy prác boli rôzne, dominovali v nich rodinné problémy, nedorozumenia i neporozumenia rodičov a detí, sny o veľkej láske, drogy a alkohol, spomienky a – čo ma prekvapilo – aj fantasy príbehy a horory, reflexie a pokusy

o eseje. Spracovanie týchto tém bolo takisto na rozličnej úrovni.

„Naše hriechy na panvici“ **Dominiky Moravčíkovej** majú dynamický námet, ktorého dynamiku autorka dovedie do prekvapujúcej pointy. Je to živé rozprávanie o dianí na dedine, videné a komentované jazykom mladého futbalistu – pozorovateľa, ktorý sa úprimne vyzná nielen zo svojich hriechov, ale aj z previnení dediny. „Knižnica“ **Pavliny Prašilovej** ma zaujala nápadom, ktorý autorka dokázala realizovať a ktorý s pozoruhodnou rutinou dovedla do konca. Obdivuhodne a zmysluplne zvládla dialóg medzi mladým mužom a mladou ženou, ktorí sa osudovo stretnú v neobyčajnej knižnici. Podobne aj „Porcelán“ **Jany Jágríkovej** s takmer hororovou témou, rámcovanou dušičkovými reflexiami, obsahuje širšie posolstvo o príčinách hrdinkinej frustrácie, o jej samote, o jej strachu zo života, o jej volbe smrti... „Ľadové odkazy“ **Veroniky Pilátovej** ma zaujali spôsobom, aký autorka zvolila pre opísanie príbehu dvojice, ktorá sa práve rozchádza. Cyklus krátkych próz **Dušany Dingovej** je inteligentne napísaná správa o tragických i kuriózných situáciách, v ktorých sa človek ocitá. „Diagnóza“ **Kataríny Želinskej** je príbehom dievčaťa, ktoré rozpráva svoju životnú traumu, spôsobenú chorobou i ukončením citových väzieb.

Fantasy historiky **Alexandra Valacha** ma zaujali svojím spontánnym spracovaním nezvyčajnej témy. Mám pocit, že autor je v tejto oblasti takpovediac doma, že je poučený čítaním takéhoto druhu literatúry, a že - vzhľadom na jeho vek – sa od neho môžeme dočkať prekvapenia.

Cyklus krátkych próz **Emílie Molčaniovej** sú tri zaujímavé i dobre vypointované príbehy s hororovými prvkami.

Humoresky **Jozefa Páleníka** sú už tradičným oživením súťažných textov, téma i spracovanie sú na dobrej úrovni.

Rudolf Dobiáš

Paulína Kleinová, 15 rokov

ZŠ Františka Hrušovského, Kláštor pod Znievom

1. miesto, I. kategória

.....

Zazvonilo. Jeho pohľad upútali hodiny na stene. Skutočne je už toľko? Svojimi žilnatými rukami rýchlo pchal všetky učebnice z lavice do školskej tašky a pritom myslel na cestu domov. Bol za ním ďalší dlhý deň v škole, neobvykle pokojný. Vyložil si tašku na ľavé plece a neisto kráčal smerom k dverám triedy do davu spolužiakov. Dokonale zapadol medzi vychádzajúcich, ktorí si dohadovali plány na spoločné poobedie, do ktorých, ako obvykle, on sám nepatril. Nikdy nepatril medzi obľúbených, čo mu dávali vlastní spolužiaci nemilosrdne pocítiť. Stál na konci davu a nervózne prešľapoval.

Bol už takmer na chodbe, keď ho ovanula známa vôňa, ktorá ho každý jeden deň i noc desila. Bola ako nočná mora. Inštinktívne cúvol. Spoza dverí vyšla vysoká, mohutná, chlapská postava, mieriaca smerom k nemu, s násilným, pohrdajúcim úšľabkom. Cúvol ešte ďalej, až sa napokon dostal na úroveň svojej lavice, odkiaľ sa tak ponáhlal, aby zabránil tomuto všetkému. Opäť neskoro. Postava smerovala ďalej k nemu a za ňou sa črtali ešte ďalšie tri, omnoho útlejšie, no v ich vnútri žilo rovnaké zlo, bez ohľadu na ich výšku. Jeden z nich letmo vystrčil hlavu na chodbu a pohľadom ju celú preletel. Nikto sa neobťažoval zostávať v škole dlhšie, ako to bolo potrebné. Jemne dvere zavrel a zamkol.

„Ale, ale, nezvonilo už?“ v celej miestnosti sa rozľahol jeho krutý šepot.

„Ja... Dnes skutočne nič nemám, prisahám,“ vyjachtal chlapec a uprene hľadel do chladných očí pred sebou.

„Samuel, no tak, tu predsa nejde o to, či niečo máš alebo nie. Aj keď, tie nové topánky nie sú až také zlé. Si si istý, že ich vážne ešte chceš?“ zasmial sa.

Samuel nehybne stál, neopovážil sa cúvať ďalej.

„Včera som Ťa sledoval pri futbale. Si absolútne nemehlo, totálny manták. Nepremýšľal si nad tým, že by si z tímu odišiel?“ chlapec pristúpil k lavici deliacej jeho a Samuela a oprel sa o ňu, s ešte väčším a trpkším úsmevom na tvári.

„Čo takto odísť nie len z tímu, hm? Tvoja mater by to prežila a tvoj foter? Ten by bol za to všetko viac ako vďačný,“ pokračoval chlapec, ktorého oslovovali Patrik. Poznala ho takmer celá škola, vybudoval si rešpekt už v prvý mesiac prvého ročníka na škole. Pre väčšinu bola nevýslovná pocta priateľit' sa s ním.

Samuel zatajil dych a pohľadom sklúzol po zamknutých dverách. Ako dlho bude toto všetko ešte trvať? Nevytrpel si toho už dosť? Pozrel na chlapca opretého pri lavici a potichu, priam nepočuteľne povedal: „Nechajte ma ísť, prosím.“

Patrik spolu s ostatnými sa povýšenecky zasmiali a pristúpili ešte bližšie. Chlapec pri lavici sa vystrel a tiež pristúpil k Samuelovi. Načiahol sa za jeho taškou, sňal mu ju z pleca a odhodil do druhého konca triedy. Taška s buchotom spadla vedľa umývadla.

Priblížil sa tesne k Samuelovi a chytil ho za golier košele. Samuel sa nemal ako brániť, ticho hľadel do očí násilníka. Ostatní nečakali a podišli k Samuelovi zozadu, z ľavého aj z pravého boku. Boli všade.

„Daniel, nechaj ma ísť,“ vyjachtal Samuel naposledy pevným, pokojným hlasom. Daniel ho však zdvihol do výšky a následne kruto pustil. Samuel sa ocitol na zemi, vnímajúc tváre útočníkov. Prvý začal chlapec pri Patrikovi. Zaľal päšť a udrel ho do brucha. Samuelovi sa prevrátili všetky vnútorniny a vydychujúc sa schúlil do kľbka. Patrik sa začal šialene smiať a bujaro ho kopal do nôh a do chrbta, z ktorého sa ozvalo ostré prasknutie. Samuel sa okamžite vystrel, pričom ho Daniel celou svojou možnou silou kopol opäť priamo do brucha. Samuel sa nestihol ani spamätať z bolesti v bruchu, keď ďalší chlapec vedľa Daniela, ktorý doteraz len nemo sledoval situáciu, podišiel k jeho tvári a dvakrát ho prudko udrel priamo do nosa. Samuel si inštinktívne rukami prikryl tvár a pocítil teplú tekutinu stekajúcu krížom cez spánky až na zem, kde ležal. Ukončil to Daniel, keď k nemu podišiel a s trúfalým úsmevom na perách si odpl'ul priamo k Samuelovej kľúčnej kosti. Nenápadným gestom ruky naznačil, aby ho ostatní nasledovali von z triedy.

Samuel zostal ležať na dlážke s peklom v bruchu, pramienkom krvi a ostrou bolesťou v chrbte. Prial si umrieť. Vysilene prižmúril oči. Nevládal ich viac otvoriť. Mal pocit, akoby skutočne umieral. Bolo to ako vykúpenie z temnoty.

Prebral ho až pach dezinfekčných prostriedkov. Ležal v útulnej miestnosti s veľkým oknom pri dverách, cez ktoré dovidel na chodbu. Nevedel, ako ani kedy sa sem dostal, no v tejto chvíli mu to prišlo absolútne nepodstatné. Jeho matka horlivo diskutovala s lekárom v bielom plášti a otec neprítomne prikyvoval na každú jednu vetu vychádzajúcu z lekárových úst. Otvorili sa dvere a vošla sestrička. Nestál jej ani za pohľad, vymenila len balíčky s infúziami a vypochoďovala von. Samuel zachytil, ako sa jeho matka aj s lekárom pomaly blížila k dverám jeho nemocničnej izby. Nevedel, ako im to všetko vysvetliť. Jediný pohľad na jeho mamu mu stačil na to, aby vedel, že je zdrvená. Tesne pred dverami utíchla ich diskusia a dnu vošli úplne iní ľudia. Boli však priveľmi priehľadní, preto Samuel veľmi dobre vedel, že nič nie je také dobré, ako sa to jeho rodičia snažia spraviť.

„Ahoj zlatko,“ podišla k nemu mama a chytila ho za teplú ruku.

„Mami, ja...“ začal Samuel, no otcov pohľad a matkine nekontrolovateľne tečúce slzy ho umlčali.

„Samuel, je mojou povinnosťou oznámiť ti, že tvoja diagnóza je viac ako vážna,“ ozval sa napokon lekár a prerušil napäté ticho.

Až teraz si Samuel uvedomil, že vôbec necíti nohy. Akoby ich ani nemal.

„Okrem mierneho vnútorného krvácania pri útoku na teba došlo aj k poškodeniu niektorých úsekov miechy, ktoré, bohužiaľ, vedú do nôh a celých dolných končatín,“ lekár ukázal rukou na Samuelovi nohy pod prikrývkou. Skutočne ich necítil.

„Je mi to veľmi ľúto, Samuel, ale tvoje nohy ochrnuli,“ lekár sklopil zrak a Samuel pozrel na mamu. Videl, že to nie je úplne všetko.

„Znamená to, že už nikdy nebudeš môcť chodiť,“ dokončil napokon lekár krutý verdikt.

Samuel skĺzol pohľadom na okno izby, na dvere, na bielu nemocničnú plachtu, na dlážku a napokon pozrel priamo do maminých očí. Bola viac ako zlomená.

Zaboril si hlavu hlbšie do vankúša a počúval tiché kroky odchádzajúceho lekára.

Nemohol tomu uveriť. Ako mohol byť taký hlúpy? Nemal mlčať, určite by sa to takto neskončilo.

Natočil tvár smerom k rodičom a pevným, výrazným hlasom povedal: „Prepáčte.“

Matka sa k nemu zohla a otec ho pohladil po vlasoch, no Samuelovi neuniklo, že ani on sa neubránil slzám.

V tej chvíli si nevedel predstaviť, ako bude jeho život vyzerat' ďalej. Bude sa musieť vzdať tímu, bude sa musieť zmieriť s tým, že je z neho celoživotný mrzák a invalid a bude sa musieť zmieriť s tým, že ľudská krutosť nepozná hranice a taký malý tvor, ako je človek sám, s tým nič neurobí.

Zavrel oči a pri tmenom svetle žiarovky, vdychujúc ostrý nemocnič-
ný pach, v objatí svojich milovaných rodičov, dovolil slzám, aby mu pokropili tvár a on si prvýkrát uvedomil, ako veľa stratil mlčaním.

Veronika Kováčová, 13 rokov

ZŠ Slovenských partizánov, Považská Bystrica

2. miesto, I. kategória

SVET ZA OBRAZOM

„Ahoj babka“ pozdravila som moju starú mamu. „Ahoj slečna , som rada, že si ma znova navštívila,“ odzdravila ma. Zdvihli sa jej kútky pier a hneď som vedela, že má dnes dobrý deň. Pred nos mi priniesla slivkový koláč, ona vie, že ho mám veľmi rada. Babka je jediná osoba, ktorá mi rozumie. „Anna, nechce sa ti ísť hore na povalu? Je tam jedna škatuľa, na ktorej je napísané ‘Liena‘. Dones mi ju prosím!“ povedala babka. Tak som teda šla na povalu. Bol tam neporiadok ale tú škatuľu som našla rýchlo. Bol na nej položený krásny obraz, na ktorom bola neznáma čarovná krajina. Dokonalá. Krajina plná modrých a ružových atypických kvetov a stromy na ktorých rástli všetky druhy ovocia. Obloha tmavá a plná hviezd. Na lúke si veselé deti pleťú vence a kývajú smerom na mňa. Boli tam aj rôzne milé zvieratká. Vyzeralo to tam presne tak ako by som si svet naozaj predstavovala. Krásny a čarovný – nie nudný a smutný. Ten obraz som si zobrala aj s babkinou škatuľou. Prišla som k babke a práve umývala riad. „A babka, prečo je na tej škatuli napísané Liena?“ spýtala som sa babičky. „Vieš,“ pokračovala „ani sama neviem, dieťa moje!“ a dokončila. „A babka, môžem si nechať tento obraz? Našla som ho na povale, veľmi sa mi páči,“ riekla som. Babka sa naň ani nepozrela no odpovedala mi: „Samozrejme, zober si, čo chceš.“ Obraz som si oprela o lampu, ktorá sa nachádzala na nočnom stolíku. Keďže som bola veľmi unavená išla som si ľahnúť.

„Bzzz“ zabzučala mi pri ušiach včela. Čo to akože má byť? Kde to som? Vyzerá to tu presne ako v tom obraze. To sa mi asi sníva! Všetky druhy ovocia na stromoch, modré atypické kvietky a kopec milých detí, ktoré na mňa kývali. Podišla som ku nim a spýtala som sa, kde to som. „Anička, vitaj vo svete fantázie!“ odpovedala mi nejaká žena, ktorá za mnou stála. Obrátila som sa k nej. Vyzerala veľmi

sympaticky a v rukách držala malého psíka. „Pod’ so mnou, ukážem ti to tu,“ navrhla mi. Ja som len prikývla. Prešli sme krásnou lúkou a rozprávala mi o sebe. „Ešte som sa nepredstavila, volám sa Liena,“ povedala mi. Vau, takže Liena. Tak ako na tej škatuli. Má to nejakú spojitosť? „Uhm, máte veľmi pekné meno,“ vravím jej. „Prosím, tykaj mi,“ prerušila ma. „No, takže ako som sa tu dostala, je toto všetko len sen?“ Odvetila mi: „Si naozaj v skutočnom svete, len je lepší ako ten, v ktorom žiješ ty. Tu si šťastnejšia, môžeš tu robiť čokoľvek chceš. My sa tu medzi sebou máme radi, čo ty asi v skutočnom svete nezažívaš, že mám pravdu?“ „Áno, je to tak. Nemám žiadnych priateľov a všetkým som napriek. Skutočný svet je pre mňa veľmi smutný.“ Zastavili sa pri nás nejaké deti. Pekne sa na mňa usmievali. Všetci sme si dali zmrzlinový pohár, ktorý bol úžasný. Hrali sme sa s medvedíkmi. Bolo to tu naozaj ako v rozprávke. V tomto svete mám aj svoju vlastnú izbu. Konečne takú, akú by som si zariadila v tom reálnom svete. Už sa mi zívalo a tak ma moja nová kamarátka Liena poslala si odpočinúť. „Vau, to je ale obrovská posteľ!“ skríkla som. Deti mi dali pyžamo na prezlečenie. Lahla som si do tej hodvábnej postele a Liena mi pošeptala do ucha: „Anička, ak nás chceš znova navštíviť tak večer, keď zaspíš, znova sa objavíme, ale ten obraz maj stále pri sebe – je dôležitý, rozumieš?“ Usmiala som sa na ňu a na deti a oni mi ten úsmev vrátili späť. Zaželali mi dobrú noc a ja som upadla do spánku...

Zakrátko som sa zobudila... Izba bola plná pavúkov, na posteli stará obliečka a vyležané vankúše. Babka sedela v kuchyni a čítala dennú tlač. Podišla som ku nej a zaželala som dobré ráno. „Dobre ráno, slečna, ako sa ti spalo?“ opýtala sa ma. „Babka! Neuveríš ale dokonale. Snívalo sa mi, či vlastne nesnívalo, ocitla som sa v dokonalom svete so skvelými ľuďmi, kde ma každý mal rád a dnes tam pôjdem znova! Všetko tam vyzeralo tak ako v tom obraze.“ „Čože? Ktorý obraz? Anna, o čom to tu rozprávaš? Dones mi ten obraz!“ rozčúlene na mňa kričala. „Dobre babka, dobre. Nehnevaj sa na mňa!“ oponovala som jej. Išla som do izby pre ten obraz a babke som ho vrátila. Hneď sa zhrozila, ale nechápala som prečo. „Anna, už ťa viac nechcem vidieť s tým obrazom, je nebezpečný a aj keď si čokoľvek v tom svete zažila, je to len ilúzia. Na ničom sa nezaväzuj, počúvaš ma Anna?“ poučila ma babka. „Áno babka, počúvam, neboj sa.“ povedala som jej to, ale aj tak som to nemyslela vážne. Ja tam chcem ísť znova!

Babke som pomáhala na záhrade s varením a dokonca som šla s ňou do obchodu. Keď sa blížila noc, tak si babka išla ľahnúť. Presne som vedela, kde sa ten obraz nachádza. Dala ho v šope do jedného „tajného“ šuflíka. Kľúč od neho mala položený na parapete okna. Obraz som si nenápadne zobrala. Keďže nebol veľmi veľký, tak sa do šuflíka zmestil. Šopu som zamkla a kľúč som vrátila na správne miesto. Išla som spať. Hneď, keď som zaspala, ocitla som sa v mojej druhej lepšej izbe. Liena sa na mňa usmievala a deti sa tešili. „Anna, pod!“ schytilo ma jedno dievčatko za rukáv. Odviedlo ma von, kde na strome viseli nádherné modré šaty. „Óch, to je pre mňa?“ zažiarila som. „Áno!“ zakričali deti zborovo. „Obleč si ich,“ navrhla mi Liena. A tak som si ich obliekla. Sedeli mi presne na mieru. Bola som v nich naozaj krásna. Ešte sme spolu išli k jazeru, kde plávali zlaté rybičky. Vždy som jednu chcela. Potom sme sa prechádzali a rozprávali. „Ako sa ti tu páči, je to tu lepšie ako v tom nudnom svete, kde žiješ?“ spýtala sa ma. A ja som jej rýchlo odpovedala: „Je to tu perfektné. Veľmi sa mi tu páči, je to tu krásne a zaujímavé a je tu všetko, čo mi v tom mojom svete chýba, kiež by...“ „Kiež by čo?“ „Kiež by som tu zostala navždy.“ Odvetila som jej. Ona sa na mňa milo pozrela a: „Samozrejme, že môžeš, keď prídeme do tvojej lepšej izby, tak sa na niečom dohodneme,“ žmurkla na mňa a chytila ma za ruku. Prišli sme do mojej izby. Sadli sme si na posteľ. Pohládila ma po tvári. „Ak chceš naozaj zostať v tejto krajine, musíš mi dať niečo osobné. Napríklad tvoju dušu. Je to potrebný krok. Len povedz: Chcem vložiť moju dušu do tvojich rúk.“ „Moju dušu?“ „Tvoju dušu, neobávaj sa ničoho,“ upokojila ma. „Dobre, tak chcem vložiť moju dušu do...“ nedopovedala som, lebo sa tam objavila moja babka a kričala: „Anna, zastav sa! Pod’ sem, ja ťa zachránim.“ „Babka, čo tu robíš?“ bola som veľmi vystrašená. V ruke držala obraz, ktorý zlomila. Všetko okolo mňa sa rozpadlo na biely prach. Deti tiež. A Liena? Tá sa znetvorovala a rozpadala. Neskôr mi došlo, že to bola všetko leš’ a babka mala pravdu, keď ma upozorňovala. Tá ježibaba sa ma snažila schytiť, ale ja som jej uhla a bežala k babke. Pri sebe mala knihu, kde nahlas povedala nejakú vetu, ktorej som vôbec nerozumela. A všetko bolo zrazu biele. Z Lieny sa stal prach. Všetko biele sa naraz stratilo a ocitli sme sa v tej izbe kde spávam. Babka ma najprv objala ale potom spustila: „Anna, hovorila som ti, aby si sa k tomu obrazu nepribližovala, lebo je nebezpečný! Prečo si ma neposlúchla?

Mohla ti zobrať dušu a mohla si tam ostať a zomrieť!“ „Prepáč babka, nehnevaj sa na mňa, ja som bola hlúpa a veľmi ma to mrzí, mala som to počúvnuť,“ tlačili sa mi slzy do očí. „Veru tak,“ odvetila mi a utrela mi slzy, ktoré mi stekali po líci. „A ako si sa tam vlastne dostala? Ved’...“ spýtala som sa jej zvedavo. „Ja o tejto žene a jej úžasnom svete viem veľa z knižiek, z rozprávání ale aj z vlastnej skúsenosti. Tiež som jej naletela, ale odhalila som to skôr ako mi chcela dať ponuku, a tak som niečo vymyslela, aby som ju zničila. Myslela som si, že som ju navždy zničila, no nebola to pravda. Nečakala som, že nájdeš ten obraz na povale, zastavila by som ťa, ale ona to na teba naplánovala. Chcela tvoju dušu, aby získala moc. Mladé a pekné dievčatá znamenajú väčšiu silu. Tento obraz bol posledný, takže by už nemala byť hrozbou pre nás ani pre nikoho. A ako som sa sem dostala? Jednoducho, vďaka knihe, ktorá mi k tomu dopomohla. Keďže to bol tvoj obraz nebolo možné sa doňho dostať tak, ako si sa dostala ty, ale stačilo jedno zaklínadlo“ Objala som ju. Vďaka obetavosti mojej babky, som si uvedomila, že aj ten skutočný svet je krásny.

Žaneta Pavlíková, 15 rokov

ZŠ Domaníža

Cena riaditeľky ZŠ Dominika Tatarku, Plevník-Drienové

TANEC, HUDBA

Dve obyčajné slová, ktoré sa držia za ruky. Čo by znamenal tanec bez hudby? Nevieť si to vôbec predstaviť. A čo je tanec ? Je to naozaj len krútenie sa v rytme hudby? Nie, teda aspoň podľa môjho názoru. Pre mňa znamená tanec omnoho viac. Je to niečo, čo ma naplňuje, je to relax, pri ktorom sa uvoľním ako pri masáži, možnosť uletieť od každodenných problémov a trápení... Tanec je komunikácia medzi telom a dušou. Vyjadruje to, na čo slová nestačia... Tancom ukazujem okoliu, čo cítim. Radosť, bolesť, smútok... Práve takéto pocity a emócie robia tanec dokonalým.

Neodmysliteľnou súčasťou tanca je drina. Keď niečo naozaj chceš dosiahnuť, musíš tvrdo drieť a stále sa zdokonaľovať. Stojí to veľa námahy a bolesti ... No napokon sa na seba môžeš usmiať a povedať si, že si to dokázala a byť na seba hrdá. Povieš si, že si prekonala všetky prekážky a to len kvôli tomu, že tanec je to jediné, čo chceš robiť. Buď žiješ pre tanec, alebo tancuješ pre život.

Potom je tu tanečná skupina – „druhá rodina“. Rodina, ktorá ťa podrží... Prežívame spolu pocit sklamaní z prehry alebo naopak, pocit víťazstva. Niekedy medzi nami vznikajú aj konflikty. Hlavne kvôli dievčatám, ktoré podkopávajú iné pre svoj vlastný prospech. Neskôr si však poviem, že to jediné, čo nás spája, je tanec. Možno medzi sebou máme nezhody... ale keď vystúpime na javisko pred ľuďmi, všetky nezhody a nervozita sa stratia a ja pochopím, čo znamená mať druhú rodinu. Vtedy si uvedomím, ako by mi tí ľudia chýbali – ako by mi chýbalo tancovanie.

Poznáte ten pocit nervozity zmiešanej so strachom? Presne niečo také zažívam, keď vychádzam na javisko. Trasú sa mi nohy, ruky, ťažko sa mi dýcha ... No potom, keď už stojím hore na javisku v žiari reflektorov, stres opadne. Stačí sa len nadýchnuť a usmiať sa.

Pri zvuku hudby treba zo seba vydať ten najlepší výkon. Ľudia a porotcovia musia vidieť na tanečníkoch, že ich to naozaj baví. Ako by to vyzeralo, keby prišiel na pódium nafučený tanečník, ktorému je to všetko jedno? Nie je krajšie usmiať sa, užiť si to? Výhra pre mňa hlavná nie je. Chcem si to vychutnať, odreagovať sa.

A potom predsa len príde napätie. Napätie, keď čakáme na výsledné rozhodnutie. Sú to zmiešané pocity a zvedavosťou som celá bez seba. V tom okamihu sa mi zdá, že prejde len chvíľa ... začnem mať zvláštne chvenie v bruchu. Každé slovo rozhodcov počúvam pozorne a nakoniec, keď vyhlásia miesto, na ktorom sme sa umiestnili, začnem kričať od radosti ako malé dieťa, ktoré dostane hračku, a popri tom objímam každého, kto mi príde pod ruku. A je mi jedno, či sú to zlé výsledky alebo dobré, výskam a skáčem a som šťastná, že práve toto je môj život. Tanec je totiž ako život... Môžeš spadnúť stokrát, ale zdvihnúť sa musíš vždy. Týmto heslom sa riadim. Či už v tanci, alebo vo svojom živote.

Spôsob života si môžeme vybrať sami. Môžeme ho prepíť, prefajčiť, predrogovať alebo jednoducho preleňovať.... Niektorí moji vrstovníci hovoria: „Prečo by sme mali drieť, keď máme šancu frajeriť sa s cigaretou v ústach a fľaškou v ruke? Prečo by sme si mali nájsť nejaké koničky, ktoré nás okrádajú o čas?“

Každému by som rada povedala, že fajčenie a pitie nie je frajerčina. Frajerčina je, keď zatancuješ alebo dokážeš niečo, pri čom ostatní zostanú nehybne sedieť na stoličke s otvorenými ústami a vyvalenými očami.

Pre niekoho je možno tanec len zabíjaním času... Ale opýtam sa na rovinu... Myslíte si, že tanec vám ublíži viac ako cigareta a alkohol? Myslíte si, že s drogami sa viac zabavíte? Niektorí ľudia majú skreslenú predstavu o zábave. Veľakrát počúvam: „Idem si zatancovať, aby som vytriezvel.“ Nebolo by lepšie nepiť, ale radšej tancovať celý ten čas a nemusieť sa zaoberať takými nepodstatnými vecami a hlúposťami, ako je alkohol? Keď prídete domov a je vám zle zo všetkého, čo ste popili a pofajčili, nemáte chuť takéto hlúposti už nikdy nerobiť?

Na zábave by sa malo tancovať, spievať... a nie piť. A z tanca by vám zle určite nebolo. Som síce mladá, ale vidím, že dnešné deti nevedia, čo je to zábava... Bez počítačov a opijania sa by neprežili. Chcem len povedať, že ak niekoho naozaj niečo baví, nemusí sa za to

hanbiť aj keby s tým kamaráti nesúhlasili...To nie sú kamaráti... Nebojte sa ukázať, čo vo vás je... Ak máte naozaj talent, verím, že sa vám podarí vo vašej záľube tanečnej, speváckej alebo hocijakej preraziť. Prinesie vám to do života radosť...

Andrea Čajková, 15 rokov

ZŠ Ľubotice

Cena MO Matice slovenskej, I. kategória

BLÁZNIVÝ DEŇ

Bol to asi najhorší pocit v mojom živote. Každý na mňa zazeral a strašne sa smial. Prečo?

Začalo sa to presne 1.apríla. Bol to deň ako každý. Tie trápne žartíky u nás doma neboli zvykom, takže som sa naraňajkovala a šla som do kúpeľne. Potom som sa postavila pred zrkadlo a pohľad sa mi zastavil na mojom detskom pyžame s kačičkami. Nekúpila som si ho ja, aby bolo jasné, ale moja mama. Kúpila mi toto trápne pyžamo, ešte keď som mala 11. Vtedy som mala rada kačičky, priznávam, ale kúpila ho o pár čísel väčšie, takže, kým som dorástla, počkalo si na mňa a musela som ho nosiť v čase, keď ma tá „kačacia láska“ dávno prešla. V duchu som si pomyslela: „Keď som bola krpec, bola som riadna trúba!“ Po mojom konštatovaní som pokračovala v zvyčajných raňajších rituáloch...

Otvorila som skriňu a čo nevidím. „ÁÁÁÁ!“ skríkla som. Otec bol práve na chodbe, teda počul môj výkrik. Počúval výkriky z mojej izby často, keď si napríklad trhám obočie a pod. ... Som vo veku, keď mám občas prehnané reakcie. Mama hovorí, že ich má aj moja babka. Ja sa stále smejem, pretože si neviem svoju babku predstaviť v puberte. Teraz ale, keď otec vošiel do izby, stála som na posteli. „Čo sa stalo, zase obočie?“ zasmial sa na mňa tým jeho škodoradostným úsmevom.

„Nie tentokrát je to vážne!“ poznamenala som a zagúľala som očami. „Tak potom čo? Odpovieš mi konečne?“ Ja som sa preľaknuto pozrela na skriňu.

„Nebodaj si zase pozerala tie pubertácke filmy a hľadala si vstup do Narnie?“

Zagúľala som nahnevane očami a povedala som, že v skrini je myš. Cítila som sa ako malá, nuž po tom, čo som si zažila v tábore, mám

na to svoj dôvod! Bolo tam tej hávede toľko, že po mňa naši museli prísť o pár dní skôr.

„Áno? A ja som šéf netopierov,“ doberal si ma, ale v tej chvíli mu zazvonil telefón a, samozrejme, strasti jeho ratolesti mu boli odrazu ukradnuté. Išiel ho zdvihnúť a potom odišiel.

Rozmýšľala som, ako sa tam tá myš dostala, no na nič som neprišla. Nemala som posteľ ďaleko od dverí, a tak som si predstavila, že musím skočiť tak ako do piesku na telesnej v škole. Skočila som. Rýchlo som v izbe zabuchla dvere, aby myš nevyšla na chodbu. Vzala som školský vak, obula sa a prehodila som si cez seba kabát. Do školy nemám ďaleko, preto som prešla jednu ulicu.

Vošla som dnu, bolo už 7:59 hod. Utekala som na hodinu rovno do triedy. Mali sme dejepis. Keďže som sa učila, prihlásila som sa odpovedať. Bolo mi strašne teplo, tak som si dala dole sveter a postavila som sa pred tabuľu. Celá trieda sa začala smiať a fotiť si ma. Najprv som nechápala, ale vzápätí mi to došlo. Pozrela som sa na nohy a bola som naozaj v tom mojom pyžame s kačkami. Bol to najhorší pocit v mojom živote! Vtedy som si uvedomila, že v tom zmätku okolo toho hlúpeho hlodavca som sa zabudla obliecť. Strašne som si plesla rukou po čele. Bohužiaľ, už bolo neskoro, celá trieda sa na mne výborne zabávala. A nezaberalo nič. Takže nám učiteľka nakoniec dala písomku. Pre mňa bolo najhoršie to, že som to musela trpieť celú hodinu.

Keď zazvonilo na prestávku, zostala som v triede, nechcela som sa ukazovať na chodbe. Zavolala som mame. Ona bola práve na ceste od zubára, takže mi povedala, že sa po mňa zastaví. Čakala som ju pred školou. Ešte aj školník sa mi smial, pýtal sa ma, či idem na karneval.

Ja som sa naňho pozrela pohľadom zúrivého dravca a povedala som mu, že nie a prečo sa stará.. Ešte toto mi chýbalo, aby sa zo mňa smial aj školník!

Potom pri mne zastavilo auto. Ešte raz som sa obzrela, či sa náhodou školník nezačne smiať a vtrhla som do auta. Poobzerala som sa dookola. Ved' to nie je naše auto! Vedľa mňa sedel riaditeľ, spýtal sa ma: „Kam to bude, slečna?“ Rýchle som sa ospravedlnila a vyletela von skôr, kým uvidí moje „kačičky“.

Moja mama parkovala na druhej strane. Sadla som si na predné sedadlo a všetko som jej povedala. Povedala som jej aj o tej myši.

Ona sa začala smiať a povedala: „Myslíš tú plyšovú myš, ktorú ti tam dala tvoja sestra?“ Ja som zdvihla obočie a začala som sa smiať sama zo seba, aká som hlúpa, že som kvôli jednému „plyšákovi“ zažila ten najhorší deň v mojom živote. Odrazu zo mňa opadlo všetko napätie a ten temný ponurý život sa mi zdal opäť krásny. No čo, veď mi ho predsa nepokazí jeden bláznivý prvý apríl!

Samuel Ondrija, 14 rokov

Jurkovičova 13, Prešov

Cena riaditeľky POS v Považskej Bystrici, I. kategória

ZIMOMRIAVKY

Vstával už skoro ráno. Obvykle si dovolil aspoň kúsok odpočinku, no dnes mu to akosi nevychádzalo. Zrejme ten nadmerný hluk zvonku, možno nespokojné svedomie. Alebo aj zápachajúci smetný kôš čakajúci na vyhodenie. Za pokus však stála prvá ranná cigareta. Pozeral po rozplývajúcom sa dyme, ktorý sa akosi nečakane strácal a menil smer.

Zmizol. Vytratil sa. Zanikol.

Ako náročky práve vtedy, keď klipol očami. V tom istom momente prehltol slinu, trhlo mu malíčkom a na hánku mu navrela hrubá zelená žila. Opäť mu to ušlo. Už zasa nestihol reagovať na jav, zvaný prosté vydymenie. Ešteže mu išla slovenčina a geografia. Teda aj matematika, ale to by sa mal naučiť skôr počítat' zlomky a rovnice. Učiteľka Kántrová mu vždy nahovárala, aby začal pozerat' do učebnice a nie vypisovat' si lístky s Jožom v poslednej lavici. Mnohokrát im ich skonfiškovala, ale nikdy doň nenahliadla. Zaujímavé. Ved' mala nespornú príležitosť.

Do pekla!

Vzdychol si. Ťažko. Zarmútený. Oklamáný. Ani nekonečná vlna. Ani dovysoka sa tiahnuci strom s perleťovými lístkami. Ani sedem odľahlých spomienok, ktoré sa nedopatrením zapotročili v hrbce otázok. Nič. Každé ráno vyzeralo rovnako. Fádne. Sinavé od ničoty.

Keď sa spolu veru ešte spolu schádzali pod búľľavou vrbou na okraji veľkomesta, bývalo to inak. Deň bol hneď spestrený okolitými rododendronmi, plazivými sa spomienkami, doplňujúcim sa suchým humorom, na ktorom sa obaja zabávali, dokonca aj továreň, v ktorej boli často, niesla na sebe pevné neporušené múry. Mraky boli biele ako páperie. Nezabudnuteľný bol výhľad na húštinu z komínov sa valiaceho dymu. Vransy boli hnedé a straky vraveli rečou papagájov.

Vydýchol aj druhýkrát, tentoraz opojený väčšou dávkou nikotínu. Tak veľmi ho potreboval, až sa zdalo, že sa mu očné bulvy pretáčajú od zúvisti. Akoby ani nie, keď od rána do večera postával na balkóne a sledoval malé pohybujúce sa objekty a chodiace reflektory na hlavnej ceste. Stále niekoho čakal. Ustavične na sklonku dňa fňukal, že sa naňho Nieкто znovu vykašľal (mama bol nešťastná a pred otcom vzlykala „Kto?“). Veru, dokonca aj obed si nosieval na balkón a jednoducho sa ponáral do obyčajnej nostalgie. Pri štyroch, ba i viacerých súľkoch tabaku.

Navidomoči v práci (ktorú však doteraz nikdy nemal) budil dojem presláveného básnika, no doma to bol zakapaný pes s podbitou nohou. Pravda, po kým si nezapálil. Potom bol hrdina. Ospevovaný i susedkou Dagmar, priateľom Tomášom, dokonca aj starou Miladičovou.

A prečo si nevie nájsť pohodové dievča, ktoré by si s ním rozumelo? Ktoré by sa mu ískalo medzi vlasmi a odovzdalo by mu kúsok nehy? Zbavilo ho zbytočných starostí a zlozvykov? Veru škoda! A to sa nestíhol ešte zbaviť chýbnej predstavy, že smola sa z jeho života nadobro vytratila.

Matka mu vravela, že na elektrický drôt si sadala lastovička za lastovičkou. A veru žiadna nevzlietla. Akoby aj mohla, keď každá bola napadnutá elektrickým prúdom. Tak škodlivým, že napokon si aj on začal elektrizovať jazyk starou nabitou batériou.

„Za žiadnych okolností sa nikomu nebudem vnucovať!“ prehlásil, čo vydýchol už x-tý krát. Schádzanie pod búľtavou vrbou mu začalo chýbať. Aj hnedé straky, vrany ako vrabce i domov ako ulica. Potichu zakľal, hoci neprestajne myslel na staré- dobré časy.

„Veď aj teraz sú dobré,“ chlácholil sa.

„Ako sa mám inak zabávať?“ zamýšľal sa a päste zatínal v každom momente, čo sa z vedľajšieho bytu ozval rachot taniera a trieskanie črepín. Skúsil si vytiahnuť ďalší súľok, no márne. Vytiahol len rozdrobený tabak na prstoch.

Ktosi zakľopal.

* * *

Prvým rituálom sa stal pochod po izbe. Pravdaže za úplnej tmy, za zatvorených dverách a zatesnených oknách. Bez toho by to nešlo. Kradným krokom stúpil na vlhký koberec, ktorý voňal už tri dni za slastnou malinovou vôňou z práčky akejsi veľkej firmy v meste. Vraj

že sa na ňom natrápili. Drhli ho (ako povedal šéf čistiacej zložky) až neuveriteľných päť hodín a bol to len nevinne vyzerajúci koberček s rozmermi 160x200cm. Hoci i mamička mladého by ho vedela vydrhnúť za ešte kratší čas.

Druhým rituálom bola pusa na líce otca i matky. Otcove strnisko mu však prekážalo viac a matkine hebké líce takmer vôbec.

Tretím rituálom bola večierka. Maximálne do desiatej. Posledná cigareta pred pol desiatou mu však nestačila, tak si ešte jednu vždy dal päť minút pred celou a napokon utužený slastným dúškom nikotínu zaľahol do postele a zaspal. Vždy však o desiatej.

Pravidelné rituály, ktoré mu poradil sám psychológ, mu pomohli tak na dve veci.

Po prvé, začal fajčiť viac, začal míňať peniaze u dílerov na kvalitný tabak a kvalitnejší papier, priveľmi sa zahľadieval na strácajúci sa dym. Mnoho ráz sa sťažovala rodina s deťmi o poschodie vyššie, že všetko prádlo im zapáchalo štiplavým dymom. U syna sa (zväčša kvôli tomu) behom zopár dní prebudila astma.

A po druhé, nostalgia ho pochytila, snažiac sa ho pritiahnúť do depresíí. Vždy sa musel sám zavrieť do šatníka a vyplakať si srdce pri pohľade na nemé tváre kožuchov. Bol by to ľahký súper, ak by nebol tak naivný. Vskutku, ak sa srdce plahočí po ceste neznámych úskalí, zvyčajne sa ponorí do sklíčka osudovej pravdy.

„Prestaň byť taký tvrdohlavý!“ pribehla k nemu na balkón mama. V ruke držal dymiacu sa cigaretu a pozeral na kočikujúcu mamičku na chodníku pred bytovkou. Sledoval ako sa v kočíku mrvilo malé batola.

„Neznesiem pocit, že máš už dvadsaťpäť a stále si slobodný!“ zalomila rukami matka. „U psychológa si bol, u poradkyne si bol, čo ti ešte treba?“

Porozmýšľal. Polovica cigarety bola fuč. Obhorený kus spadol na vykachličkovanú podlahu. Ledva, že nie na jeho ponožku.

„Naozaj ma štveš! Deň čo deň na balkóne kúriš a nič iné nerobíš! Čo vlastne chceš?“

„Je ťažké povedať ti niečo, čo ťa zarazí,“ zamudroval. „Je viac ako pravdepodobné, že tvoje pocity a emócie zvládnu veľa, čiže aj keby nezvládli veľa, toto bude na teba dost.“

Matka prosebne zaujúpala.

„Čo som to len porodila? Uvedom sa!“ Odrovnala ho.

„Naozaj to je ťažké prezradiť ti to. Ak ti to poviem, nezvládneš to. A oca porazí tiež!“

„Máš frajerku?!“ vykrikla radostne, no pokrútenie hlavou jej syna ju opäť prenieslo na staré koľaje. „Tak máš kamarátku, s ktorou to ide po dobrej ceste!“ dožadovala sa pokynutia. Avšak márne.

„Mami, ešte nepovedz, že chceš vnuka!“ precedil zlostne cez zuby. Zvyšok dňa bol nemenný. Matka sa nesporne dožadovala synovho problému s láskou. Vnucovala mu hovoriť, no on len mávol rukou a kývol (provokatívne) plecami. Aj otec sa medzitým vrátil z práce. Ukázal matke päťsto eurovú odmenu.

„Čo mi po peniazoch, keď syn mi trpí beznádejnou neláskou?“ zareagovala, keď jej otec otvoril otvorenú obálku s nemalou sumou. Otec zaváhal, no prikývol, žiaľ smutne. Nemal sa prečo usmievať, odmena mu akosi prišla bezcenná. Náladu mu väčšmi skazila fľaša drahého alkoholu od klienta, ktorú tiež vyhrabal zo svojho kufrika. Bol to nezáživný večer, po kým sa však opätovne on neozval.

„Fotrovci, zaujímaloby ma, prečo vás to tak zaujíma?“ provokatívne sa uskrnul. Bol to prvý raz čo za tie dni vyšiel bez povolania do obývačky. Ohorok cigarety odhodil za seba. Čudo, že ešte nemal chrapľavý hlas.

„Čo myslíš?“ pustil sa doňho otec, prežúvajúc v ústach chipsy a solené tyčinky. V televízii bežal akýsi romantický seriál. „To, že ti chceme zabezpečiť šťastný život?!“

„To by až tak nevadilo, horšie je, prečo sa zaujímate o môj vzťah,“ uznal za vhodné. Oprel sa o balkónové dvere a prekrížil si nohy. Čierne vlasy si upravil veľkými rukami, ktoré mal kto vie načo, dúfajúc, že ich mal len na fajčenie cigariet.

„Tak dobre, môj zlatý. Ty chceš, aby sme sa do teba nestarali, hej? Tak to si si poriadne u mňa zavaril. Naša práca s matkou vyšla nannivoč!?“ rozohnil sa. Matka vyzerala po hádajúcich sa mužoch jej malej rodinky. Úkosom však sledovala aj film.

„Neviem, čo je horšie. Či to, že o vaše návrhy ani nezakopnem, alebo to, že Lukáš je ten, ktorého potrebujem. Teda bol, po kým neskapaľ pod kolesami auta,“ vyrútil sa na balkón a pustil sa do ďalšej cigarety, skôr, ako stihli prekvapení rodičia zareagovať.

„Ty si mal chlapa?!“ zvraskol otec. Cievka na sluchu sa mu začala silno chvieť.

Simona Tichá, 15 rokov

ZŠ A. Dubčeka, Martin

Čestné uznanie, I. kategória

ŽI PRE PRÍTOMNOSŤ

Predslov

Volám sa Lea a som neobyčajne obyčajná. Nebaví ma bezcieľne sa potulovať po baroch a diskotékach. Som proste iná. Študujem na Obchodnej akadémii – cestovný ruch.

Sedím v lavici a sledujem ako učiteľ vysvetľuje, aký je (ne)úspešný stav súčasnej ekonomiky. Nudí ma to, ale čo už. Chcem ísť za svojím cieľom a preto sa musím prekonávať. Bavíť ma musí aj to, čo ma ale vôbec, vôbec nebaví. Nemám veľa kamarátov, teda žiadnych, pretože mi hovoria, že som biffa a nechápu ma. Mám úctu k starším, nie som ako tí drží fagani. Čítam veľa kníh. Tak si obohacujem svoju slovnú zásobu. Nikomu sa nedoprosujem a nevtieram. Som dosť uzavretá. Podľa mňa by sa mal každý starať o seba a nie do iných. Preto mám všetkých v paži!

Celé moje myslenie a názory sa zmenili, keď prišiel ON.

A takto sa to začalo...

Bol pondelok. Už ráno som tušila, že niečo visí vo vzduchu. Pustila som si hudbu a počúvala skupinu H16 a Majka Spirita, lebo mi vždy hovorí z duše.

Vedela som, že niečo nie je v poriadku. Zistila som to hneď na 1. hodine. Akurát bola triednická a triedna nám oznámila, že máme nového spolužiaka. V tom momente prišiel do triedy urastený, modrooký, hnedovlasý chalan a mne zamrelo srdce. Vyzeral tak krásne, ale pritom nebezpečne (pre mňa). Ani sa na mňa nepozrel, ale nečudujem sa mu. Nie som nejak extra krásna. Predstavil sa, že sa volá Samo Nergeš. Pri jeho mene som sa pousmiala, lebo mi pripomenul egreš. Pristáhoval sa sem z Bratislavy. Neuveriteľné, že z hlavného mesta

prišiel až do Martina (do takej diery). Určite mu bude chýbať to mesto. Tipujem, že každý večer vymetal kluby a motal hlavy babám ešte pod zákonom. Hnusí sa mi, ale zároveň aj priťahuje. Nechápem samú seba.

Na druhý deň som išla zo školy a pri mojom dome stál ON. Pche, čo tu vlastne hľadá !!!

„Ahoj,“ ozval sa prvý.

„Čau,“ odbila som ho. Pochopil, že nemám náladu a tak odišiel.

Na druhý deň tam stál znova.

„Ahoj,“ povedal.

„Čo chceš ?!“ vyštekla som na neho.

„Prepáč, ale spravil som ti niečo, keď sa ku mne takto správaš?“ povedal podráždene.

Stíchla som a miernym hlasom som sa ho spýtala, čo potrebuje. Povedal, že sa potrebuje s niekým porozprávať, aby vedel všetko o našej triede. Ved', keď prišiel v poslednom ročníku na strednú školu, tak nech aspoň zapadne.

„A čím chceš byť ty?“ vybehlo zo mňa, keď sme sa rozprávali, kam chcú ísť na výšku ostatní spolužiaci.

„Ja by som chcel robiť niečo pre životné prostredie. Ale to len približne, podľa mňa sú plány na nič, ja žijem pre prítomnosť.“

V tom momente som vyskočila na nohy a povedala som mu, že už by mal ísť domov. Zaskočilo ho to, ale nenamietal.

Streda bola utrpením. Povedala som, že musím ísť domov, lebo ma bolí brucho a je mi na vracanie. Triedna ma bez námietok pustila. Doma som rozmýšľala, prečo na mňa Samo tak zvedavo čumel a doplo mi. To, že som ho vyhodila.

Vyhodila som ho, lebo ja mám plány do budúcnosti a idem si tvrdo za nimi. Ja plánujem, on si užíva. Chcem vyštudovať a ísť do Holandska.

Ako som predpokladala, spýtal sa ma na to. Rázne som mu všetko vysypala ako taká trúba. Nechápala som tomu, že sa viem niekomu aj zdôveriť.

On to chápal, chápal všetkému, čo som mu povedala. Stretávali sme sa v kaviarni a rozprávali sa o živote. O pár dní sa ma opýtal, či chcem s ním chodiť. Súhlasila som a hodila som sa mu okolo krku. Sama tomu nerozumiem ako ma mohol takto zmagoriť. Mala som

predsa svoje plány a tie sa razom rozplynuli ako dym džoany (slang pre marihuanu), ktorú sme potajme fajčili. Zamilovala som sa do neho a to bolo vidieť aj na mojich známkach – zhoršila som sa. Začala som sa maľovať aj obliekať sa krajšie, aby sa za mňa nehanbil. On len nado mnou krútil hlavou, že som krásna aj bez toho všetkého. Bola som v triede obľúbená. Môj život sa krútil len okolo neho a jeho život len okolo mňa. Žila som si ako v rozprávke. V jednu noc som spala u neho, lebo mal osemnásť narodeniny. Bola to krásna noc, lebo zo mňa urobil ženu. Takýchto nocí bolo veľa a boli rovnako fantastické ako tie predtým, možno ešte lepšie.

Všetko sa zmenilo v jeden jediný deň. Samo išiel do Bratislavy, lebo si potreboval niečo vybaviť. A to bola osudová chyba, že som ho vôbec pustila. Snežilo a bola víchrica. Samo v ten deň umrel. Jediný človek, ktorý ma vedel pochopiť a ktorého som neskutočne milovala. Odišiel navždy.

Spamätávala som sa z toho niekoľko mesiacov. Ale viem, že sa z toho nikdy nedostanem. Vždy mi ostane v srdci. Pomohli mi hlavne rodičia. Vrátila som sa k starému štýlu života, aj keď od džoany som neupustila (ale moc som to nepreháňala). Držala ma nad vodou. Prežívala som ťažké obdobie. Moja obľúbenosť klesla, ale to mi nevadilo. Viac ma trápilo to, že tí ľudia, ktorí pri mne stáli, sa mi otočili chrbtom. Bola to len faloš. Po ukončení strednej školy som pokračovala na vysokej a študovala som manažment a marketing cestovného ruchu. Počas štúdia som dostala skvelú ponuku na študijný pobyt v Holandsku a ponúkli mi tam aj prácu, lenže mňa to ťahalo len k domovine. Pri rozhodovaní som si spomenula na Samove slová: „Plány sú nanič, musíš žiť pre prítomnosť!“ Tak som teda odcestovala. Ešte pred odletom som mala sen. V tom sne sa mi prihovárал môj Samo a povedal mi: „Ži pre prítomnosť a nikdy na to nezabúdaj, nikdy nevieš čo sa môže stať!“

O pár rokov neskôr

Práve sedím v mojom čiernom Audi a za mnou sedí môj malý syn Samko. Práve idem za mojím manželom. Za desať rokov sa toho udialo veľa. Po skončení vysokej školy som dostala prácu ako sprievodkyňa v cestovke v Holandsku. Za ten čas som sa vydala a porodila krásneho syna Samka (asi uhádnete, prečo to meno). Žije sa tu

veľmi príjemne. Aj keď milujem svojho manžela, myslím aj na Sama. Ako som už povedala, vždy ostane v mojom srdci.

.....

Zavrela som oči a videla som ju pred sebou. Videla som, ako sa smejie, ako ma hladí po vlasoch a ako sa na mňa usmieva svojím materským úsmevom. Nikto na svete by ho nedokázal napodobniť, preto ho tak milujem. Milujem ho, milovala som ho a vždy budem, aj keď som to nedávala vždy tak jasne najavo. Následne som videla, ako plakala, keď mi zomrela babka, dedko, ako plakala a bála sa, keď som nebola práve v najlepšej forme. Ako sa tešila z každého môjho úspechu a ako mi to dávala najavo. Vždy držala so mnou, aj keď som si to veľakrát nezaslúžila. Bola tu vždy pre mňa a ja, taký hlupák, som jej to nevedela oplatiť. Proste som sa prizerala. Ale teraz sa nechcem prizerať. Teraz chcem byť s ňou. Vždy mi hovorila, že jej anjel strážny je tu s nami a nedovolí, aby sa jej, mne, alebo hocikomu niečo stalo. Pretože ona sa nevzdá a bude bojovať až do úplného konca a teraz ten koniec nemôže prísť! Prestala som sa opierať a zopäla som ruky, ako keby som sa išla modliť. Ja, čo som od narodenia neverila tým jej drístrom, ale teraz je asi pravý čas zmeniť to.

„Prosím, prosím, prosím. Bude v poriadku, ja ti verím!“ šepkala som a pritom plakala. Všetky spomienky, myšlienky, pocity som ukazovala svetu v podobe svojich slz, ktoré sa ako nevysychajúce potôčiky presúvali od mojich očí až na kolená, kde som už mala pekne premočené miesto. Srdce mi bilo ako na poplach. Raz som ho takmer necítila, bála som sa, že mi ho už niekto ukradol, a inokedy takou rýchlosťou a silou, že som myslela, že vyskočí z hrude a odcupitá k mame, aby tam pri nej dokonalo. Ale ona bude v poriadku, musí... Počula som kroky. Otvorila som oči a spustila ruky. K nám prichádzal doktor, ktorý mamu operoval. Postavila som sa, ale necítila som si nohy. Celá som sa triasla, každý jeden kúsok môjho tela. Od žalúdka, cez žily a tepny, do mozgu. Vlasy mi poskakovali zo strany na stranu, aj keď som to mohla vidieť iba ja. Spustila som ruky pozdĺž tela a čakala, kým príde. Nevyzeral šťastný, ale to je tým, že doktori nikdy neprejavujú svoje emócie, no nie? Určite to bude dobré. Otec vedľa mňa sa tiež postavil a taktiež netrpezlivo čakal. Videla som v jeho očiach sl-

zy. Mne voľne padali z očí ako drahokamy, ktoré chciú mať všetci, ale majú ich len niektorí. On si ich zatiaľ bezpečne strážil.

„Je mi ľúto, ale neprežila to.“ Táto jednoduchá veta mi podlomila kolená a ja som dopadla na zem. Netušila som, že slzy mi môžu stekať ešte rýchlejšie, ešte horúcejšie a ešte viac nabité emóciami. Položila som si ruku na ústa, aby som nekričala, ale čo mi to pomôže? Moja mama, ktorá bola taká silná osoba, ktorá so mnou vydržala 16 rokov, ktorá bola moja opora, ktorá bola kúsok zo mňa, ktorá bola pre mňa všetko, je teraz preč. Nikdy nepreukazovala, že nevládze, že s ňou nie je nič v poriadku, vždy všetko preskákala... Teraz ju zdolala rakovina pankreasu. Moja mama je... preč! Teraz ju už nebudem mať pri sebe, teraz tu už nebude stáť pri mne, teraz sa všetko zmení a ja... Prosím, staň sa mojím strážnym anjelom. Chcem ťa mať pri sebe čo najbližšie a dávaj na mňa pozor tak, ako doteraz. Hlavne ma tu nenechávaj samú!

„Ste v poriadku?“ Doktor si ku mne čupol a ustarostene sa na mňa pozeral. Ja som sa pozrela na otca. Stál tam ako vrastený do zeme. Znova som sa rozplakala ako malé decko. Začala som vzlykať. Odišiel a o pár sekúnd som pre sebou videla sestričku. Neuvedomovala som si, ako som plakala. Vsunula mi do žily injekciu.

„Po tomto ti bude lepšie.“ Určite, len sa zo mňa stane múmia v depresii!, vrieskala som v duchu. Myslela som len na jediné: môj život sa od základov zmení.

Žofia Andil'ová, 13 rokov

ZŠ, Ľubotice

Čestné uznanie, I. kategória

O PERLE A ŠKVRNKOVI

Bola raz jedna ryбка menom Perla. Perla si plávala v priezračnej rieke a bola to princezná. Jedného dňa prišiel čas, keď si mala vybrať manžela. Prichádzali mnohí pytači z okolitých riek, no Perle sa nikto nepáčil. „Tento má veľké brucho,“ povedala o prvom. Bol to kráľ Kaprisko. Urazil sa a odišiel. Druhý (princ Uhrisko) mal zase veľké oči, tretí mal veľké ústa... Takto by bola Perla preberala a preberala, keby nebol prišiel princ menom Škvrnko – brucho, oči, ústa, všetko také akurát. „Tento sa mi páči,“ vykrikla Perla, „toho mi dajte za ženícha!“ A tak bola svadba.

Na svadbe sa zišlo asi dvadsať rýb zo všetkých okolitých vodných kráľovstiev. Nevesta so ženíchom boli krásni. Bolo sa čomu radovať. Len jedno kalilo ich šťastie. Medzi hosťami sa začalo pošuškávať, že voda tej riečky už nie je taká čistá ako bola kedysi. Nikto ale nemal odvahu povedať to Perle kráľovnej. Na konci svadby však jeden odvážlivec vykrikol: „Kráľovná Perla, či to nevidíte, že v tejto rieke sa o chvíľu nebude dať žiť? Veď už je špinavá!“

Len teraz sa Perla so Škvrnkom začali obávať, že v rieke zahynú. Našťastie prišiel jeden pán a vylovil ich z riečky. Pravda, v prvej chvíli ich chcel zjesť. No potom si povedal: „Tie rybky sú také krásne! Nie, nezjem ich. Radšej ich dám do akvária, aby mi skrášľovali dom.“ Aj mladí manželia sa najprv zľakli, keď ich vylovili zo známej riečky a presunuli do nového akvária. No časom si na nový dom zvykli. A pár dní po svadbe mala Perla desať malých rybičiek. Každá z nich dostala meno podľa toho, čo ju vystihovalo. Malé motovidielko volali Motomoto, druhá bola Mihalničková Ajsi, tretieho nazvali jednoducho Miško, štvrtá Riasa sa rada potulovala pomedzi riasy, piate Očko malo očká veľké guľaté, šiesty Aramekono obdivo-

val vtáky rodu ARA(teda domáce papagáje), siedma bola márnivá Marnéna, ôsma farebná rybka Dúha, deviaty bol štíhly a udatný Onur a desiaty bol šibalský Queratmano.

Malý Miško však veľmi ľutoval, že on nemá žiadne zvláštne meno ako jeho súrodenci. Preto sa rozhodol vykonať niečo neobyčajné. Začal podskakovať a skákal a skákal, až vyskočil von z akvária. Nasledoval tvrdý dopad a...zrazu Miško márne lapať po dychu. Veľmi sa zľakol, že na teplej plávajúcej podlahe zahynie, lebo okolo seba nevidel ani kvapôčku vody. „To mám za moju závišť. Určite zahyniem!“ pomyslel si, keď tam tak ležal. Našťastie išiel okolo akvária majiteľ a Miška dal späť do akvária. Poučený Miško sa uspokojil a už nikdy viac z akvária nevyskočil. No to meno ho trápilo ďalej.

V jeden deň ale zazrel cez sklenenú stenu akvária malého trojročného chlapčeka. „Miško! Miško!“ volali všetci natešene. „Čože, Miško?!“ spozornela malá rybička. „Joj, ja deravá rybia hlava!“ povedal si Miško-rybka. „Prečo som si stále myslel, že moje meno je najškaredšie? Veď také meno majú aj ľudia a radi ho dávajú svojim deťom.“ Odvtedy sa náš malý nezbedník úplne upokojil.

Časom rodičia - Perla so Škvrnkom - zomreli. Ostalo však po nich bohaté potomstvo. Malé rybičky si žili veselo ďalej a kráslili jedno domáce akvárium. Občas však spolu spomínajú na priehľadné vody riečky, o ktorej im rozprávala ich mama Perla.

Zuzana Mahútová, 13 rokov

ZŠ, Slovenských partizánov, Považská Bystrica

Čestné uznanie, I. kategória

RAČÍ POTOK

Zemianskym Kvašovom preteká, do mnohých zátok sa stáča, v jarných mesiacoch i väčším hukotom sa hlási, riečka zvaná Kvašovský potok. Obzvlášť známa tým, že v dobách minulých v nej žilo veľa rakov. Kedysi bol Kvašovský potok veľmi čistý. Okrem rakov v potoku vraj žil vodník so svojou ženou a malým vodníckym synčekom Adamkom. Už od nepamäti sa vždy na Juraja konajú v Zemianskom Kvašove Jurajovské hody. A práve v deň pred spomínanými hodmi bývalo dobrým zvykom zájsť na najlepšie miesta potoka a chytať raky. Stávalo sa, že vždy po chytačke sa niekto stratil a viac v dedine neobjavil. Nebola to jediná záhada!

Zemiansky Kvašov obklopujú lúky, polia a pasienky. Polia boli vždy úrodné, pšenickou či zemiačikmi obrobené do posledného miestečka. Na pasienkoch sa pásavali stáda kráv, oviec a na nejednom dvore chovali aj ošípané. A pomedzi pracujúcich domácich na roľiach sa vždy sem a tam naháňali rákoše detí. Teraz bolo všetko pusté, polia a lúky vyschnuté, jediná kravka sa na nich nepásla. Bolo také neuveriteľné teplo, že ani neposedné dietky nebolo počuť, vidieť. Každý sa radšej doma schoval, keď sa dalo, ani nevychádzal. Ľudia už pomaly nemali čo do úst vložiť, akej vody dobytku dať, čím zeleninu na záhrade popolievať. Čím viac sa slnko nad dedinou rozpaľovalo a škerilo na ľudí ako zlá tajomná žltó-oranžová čarodejníca, tým viac ľudia strácali nádej, že sa chotáru niekedy vôbec znova začne dariť a život sa prinavráti do starých koľají. Umorení

v žiali sa strachovali, čo s nimi bude, keď sa im aj posledné zásoby potravín minú.

V ten rok bola jeseň nezvyčajne horúca a neveštilo to ani dobrú zimu. Bola veľmi mrazivá, málo snehu napadalo a navyše trvala veľmi dlho. Keď nastala jar, opäť teploty stúpili a riadne pripekalo. Ako každý rok, blížil sa čas hodov. Ale namiesto chystania a veselien sa, ľudia sedeli zarmútené a zúfalo vo svojich chalupách. Vonku by ste živú dušu nenašli.

Keď to vodník videl, zosmutnel. Na druhej strane bol však rád, že raky nikto v potoku nechytá, jeho rodinu neotravuje. Aha, ktosi pohol hladinou potoka! Malá Barborka. Bývala neďaleko a povedala si, že skúsi urobiť rodičom radosť, keď už sú tie hodové dni. Častokrát sa chodievala k potoku hrať. Hádzala doň kamienky, šantila. Od svojho otca poznala tie najlepšie miesta na chytenie rakov, no po tom čo dedinu postihla strašná pohroma, bola tu prvýkrát. Ponorila ruky do vody a vzápätí vytiahla veľkého raka. Bol to vodníkov najmilší rak a jeho verný dlhoročný kamarát. Zhrozil sa, aby si ho Barborka neodniesla a nezjedli ho doma. Preto chtiac-nechtiac vynoril sa z vody a preriekol: „Barborka, dieťa moje milené, veď ty si chytila môjho najlepšieho kamaráta, prosím, pust' ho späť do vody, splním ti tri želania.“ Barborka zostala prekvapená i zarazená, ale po krátkej chvíli sa jej myseľ rozjasnila a razom sa spýtala: „Pán vodník, to ste vy zapríčinili toľkú pohromu, žiaľ a neúrodu v našej dedine?“

Vodník sa zamračil, opäť posmutnel, sklonil hlavu, sťažka prikývol, a potom povedal, že on to až tak nechcel, on len aby ľudia toľko nelovili jeho raky a nevyrušovali ho a že ak chce, hneď všetko na dobré obráti. Barborka s úsmevom súhlasila a raka do vody pustila. Naradostenej ani na um ďalšie dve želania nezišli. Vrátila sa domov a od tej chvíle sa i slnko inak začalo na Kvašov usmievať, ba i blaho-darný dážď sa na kvašovské lúky a polia spúšťať. Každým dňom bolo v chotári o čosi

lepšie a postupne sa život, hojnosť, i veselosť do dediny prina-
vrátili.

Roky plynuli. Z malej Barborky vyrástla krásna dievčina sú-
ca na vydaj. A aj vo vodníckej rodine mali švárneho mládenca
Adama, ktorému by sa patrilo žienku pohľadať. Otec mu už aj
vyhliadol vodnícku nevestu, dcéru starého dobrého kamaráta
Ferka z domanižského potoka. No Adam o tom ani počuť, zato
myšlienky a zamilované pohľady sa len za Barborkou obracali.
Pre Barborku boli vo vodníckej rodine často zvady. „Veď ona
je len človek,“ pajedil sa otec, a že aj on sám vie, koľko galiby
im ľudia narobili. Neraz mu pripomínal, čo sa mu stane, ak mu
jeho vysnívaná nevyzná lásku a nevydá sa zaňho: „Zmeniš sa
na raka a už ti nebude pomoci.“ Adam však na otcove slová ne-
dbal. Jedného dňa sa vybral rovno za Barborkou do domu, kde
bývala. Popýtal tam gazdu o robotu.

„Máš ty ale šťastie, mládenček. Práve hľadám druhého po-
mocníka. Jeden je na všetku robotu primálo. Budeš pomáhať
Matejovi na roli,“ riekol mu gazda a ukázal mu skromnú izbiet-
ku, v ktorej mal bývať. Adamovi šla robotá pekne od ruky, len
čo je pravda. Dokonca bol natoľko šikovný, že mal čas aj na
milú. Barborka sa tiež zahľadela do Adama na prvý pohľad. To
sa však nepáčilo Matejovi, ktorý bol tiež do Barborky až po uši
zaľúbený. Chcel zaujať Adamove miesto, no nijako sa mu to
nedarilo, preto si zmyslel, že sa mu pomstí. Zašiel za gazdom
a popýtal ho o Barborkinu ruku. Gazda poznal Mateja ako ši-
kovného, dobrého a pracovitého človeka, nevidel v tom žiadny
problém.

Keď si otcove rozhodnutie Barborka vypočula, hneď bežala
uplakaná za Adamom. Vbehla do jeho izby, a namies-
to milého tam už našla len riečneho raka. Zarazená zostala stáť
a ešte viac sa rozplakala. Po chvíli si prisadla k rakovi Adamo-
vi, zobrala ho na ruky a prekvapene si ho prezerala. Nešlo jej
do hlavy, odkiaľ sa tu ten klepítkový tvor nabral. Napokon sa
celá zronená pozbierala a zanesla ho do životodarného potoka.

Potom sa vybrala hľadať Adama, no nikde ho nevedela nájsť. Pomyslela si, že naňho počká do večera. Nadišiel večer, a po Adamovi ani chýru, ani slychu. Znepokojená sa pobrala za otcom, povedala mu, čo sa stalo. Ten nelenil, pozháňal všetkých svojich ľudí a začali ho hľadať. Adama nebolo nikde, akoby sa pod ním zem zľahla. Barborka preplakala celú noc. Nevedela si pomôcť, už o týždeň sa mala vydávať za Mateja a ona to nechcela, nemilovala ho, navyše sa jej milý záhadne stratil. Niečo jej na tom nesedelo. Veď ešte ráno sa s ním rozprávala!

Čas bežal rýchlo, chýlilo sa k piatkovému večeru a Barborka bola z minúty na minútu zúfalejšia. Zajtra sa má vydávať a ona tomu nemôže nijako zabrániť. Keby tu bol jej Adam! Ale on, akoby sa vyparil. Zrazu si spomenula na raka, čo ležal na Adamovej posteli, keď sa mu chystala oznámiť, že sa musí vydať za Mateja. Rak! Rak! Raaááák! To je ono! Musí zísť za vodníkom. Má predsa ešte dve želania. Pán potoka sa zjavil, len čo si na neho spomenula. „Vôbec sa nezmenil,“ pomyslela si. Vodník ju pozdravil a spýtal sa jej, čo si želá. Dievčina sa mu so všetkým zdôverila, povedala mu, že ona nikdy nemilovala nikoho iného, iba Adama. Vodníka to prekvapilo, no zachoval kamennú tvár. Videl, že Barborka je úprimná, preto jej tiež povedal pravdu, že Adam je jeho syn, že zmizol, lebo jeho milovaná - čiže Barborka, si ho nemohla vziať. Ten rak, ktorého našla na posteli, bol Adam! Dievčine zdrevenel jazyk, zmeraveli nohy - iba prekvapene stála a pozerala na vodníka.

„Myslel som si,“ začal vodník, že si chceš Mateja zobrať za muža, keby sa tak stalo, Adam by navždy zostal v podobe raka. Teraz keď viem, že to tak nie je a že môjho syna skutočne ľúbiš, mohol by som ti pomôcť, no je to veľmi nebezpečné.“ Vtom mu do reči skočila Barborka. „Ja, ja, ja spravím čokoľvek. Len mi povedzte čo!“ „Zajtra na svitaní prídeš k potoku, ponoríš ruky do vody a ako pred mnohými rokmi, keď si ešte bola malá, chytíš raka. Nebude to ľahké, musíš vyloviť Adama. Ak sa ti to nepodarí, všetko bude stratené!“ povedal smutne

vodník. „Ako zistím, ktorý je práve on?“ húpalo dievča. „Nie je veru na to rady, je to o šťastí, čistej duši a sile tvojej lásky k nemu. Vezmeš ho so sebou, keď pôjdeš do kostola! Potom už len v správnu chvíľu musíš povedať...“ „Áno, áno, viem, čo mám povedať,“ prerušila ho Barborka, ale čo ak nechytím správneho raka?“ „Ver, že sa to podarí!“ riekol, hoci predsa len troška neisto, vodný mužiček a stratil sa.

Nastalo ráno svadobného dňa. Barborka spravila presne to, čo jej vodník prikázal. Prechádzala sa okolo potoka a hľadala správne miesto. Zrazu sa jej ozval tajuplný hlas. Otočila sa a zbadala pred sebou veľkého raka. Hneď ho spoznala. Bol to vodníkov najlepší kamarát. „Som tvojím dlžníkom,“ začal rak. „Barborka, si dobré dievča, ty si ma pustila späť do vody, aj keď si nemusela. Preto som sa rozhodol ti pomôcť. „Keď sa vrátim pod hladinu, chvíľu počkaj, potom pomaly vlož ruky do vody a nechaj ich tam ponorené. Adam si ťa nájde sám.“ Dievčina sa rakovi poďakovala a spravila, čo jej povedal. O malú chvíľu už bežala celá natešená hore dedinou.

Domov došla akurát včas. Raka schovala vo svojej izbe a začala sa chystať. Mala oblečené krásne biele šaty a vo vlasoch veniec z nežných margarét. Už jej len ostávalo nájsť skrýšu pre Adama. Nakoniec sa rozhodla, že si ušije malé vrecúško do ruky. Ozdobila ho margarétkami a vložila doň raka, to najcennejšie, čo mala a o čo bojovala.

Nadišla tá dlho očakávaná chvíľa. Barborka s Matejom stáli pred oltárom kostolíka svätého Juraja. Matej bol šťastný, na tvári mu poihrával víťazný úsmev. No Barborku oblievali rumenec a strach, ako to dopadne. Celá nesvoja prestupovala z jednej nohy na druhú. Mysľou sa jej stále prehánala ta istá myšlienka. „Čo ak to nie je ten pravý rak?“ Potom by bolo všetko stratené! Adam by ostal navždy rakom, ona by si musela vziať Mateja a nedalo by sa na tom už nič zmeniť.“ Zo zamyslenia ju prebrala rozhodujúca otázka. „Beriete si tu prítomného Mateja Repu?“ Nastalo ticho. Hrobové ticho! No netrvalo dlho.

„Nie, nie, nieeeéé!“ zvolala Barborka rozhodne. „Nemôžem si ťa vziať,“ otočila sa k Matejovi, ktorý od prekvapenia zabudol zavrieť ústa. „Nemilujem ťa!“ Pozrela sa na ostatných prítomných. „Ľúbim niekoho iného!“ Otvorila vrecúško, vybrala raka a ukázala ho zarazeným ľuďom sediacim v kostole. „Vydám sa jedine za tohto raka!“ Ľudia sa ešte väčšmi prekvapili a mnohí sa chystali niečo povedať, no v tom sa stalo niečo, čo okrem Barborky nikto nečakal. Odrazu sa rak, ležiaci na dievčinej ruke, premenil na švárneho mládenca Adama, a zazdalo sa jej, že ešte krajšieho ako bol predtým! Lebo to aj on šťastím tak žiaril. Naradostená Barborka sa mu hodila okolo krku a od šťastia sa rozplakala.

Zahanbený, svojej viny si vedomý, Matej sa nenápadne v tom rozruchu vytratil z kostola a na dlhé roky aj z dediny. Nikto si už ani nepamätá kam presne. Na dobrosrdečnú Barborku s Adamom, na ich dietky a celú rozvetvenú rodinu, ale najmä na raky, si však spomenú všetci, minimálne raz do roka, keď sa v dedine koná najväčšia slávnosť, Jurajovské hody, známe tiež ako KLEPETO.

Veronika Poloncová, 15 rokov

Pedagogická a sociálna akadémia, Bullova 2, Bratislava

Čestné uznanie, I. kategória

POSLEDNÁ VEČERA

„Veru vám hovorím, že jeden z vás ma zradí.“ šepot hlasov, rinčanie tanierov – to všetko bolo zrazu preč. Akýkoľvek zvuk počuteľný ľudským uchom ustal. Obzerám sa po miestnosti, no nevidím tváre. Ich výrazy splývajú s kamenným obkladom chladnej miestnosti, v ktorej so mnou usadli. Doteraz nebola chladná, zalievalo ju teplo radosti i keď neúprimnej, no to atmosféru predsa neovplyvnilo. Bod zlomu príde až vtedy, keď niekto pravdu vysloví nahlas a roztriešti tak všetko hrané slovami zreteľnými a jasnejšími než samotné nebo. Táto chvíľa takmer až nadpozemského ticha mi konečne dovoľuje nad všetkým späťne porozmýšľať a ich zamestnanosť vlastným údivom využiť k tomu, aby som si uvedomil, čo všetko sa od rána v tom zhone stalo a aký to má dopad na tento okamih.

Skôr než sa na oblohe objavilo slnko oznamujúce prvý deň sviatkov Nekvasených chlebov, prišli za mnou moji učenici. Ich otázku som dopredu poznal i keď mi ju nik nevyzradil a preto i s odpoveďou som neváhal. „Kde ti máme pripraviť veľkonočnú večeru?“ vyhrkli na mňa bez okolkov, ktoré ani neboli potrebné, no videl som na tvári jedného z nich prekvapenie a vedel som, že sa mu spôsob akým sa ma pýtajú, zdá drzý. Nepochybne bol medzi nimi nový čo naznačoval aj svojim postojom. Stál naľavo od skupinky, pozorujúc čo sa bude diať. Usmial som sa naňho so zámerom povzbudiť jeho vyľakanú tvár a odvetil „Choďte do mesta k istému človeku a povedzte mu: Učiteľ odkazuje: Môj čas je blízko, u teba budem jesť so svojimi učeníkmi veľkonočného baránka.“ Ešte raz som sa po-

zrel na chlapca, ktorému udivenie stále neopustilo tvár a zavrel za nimi dvere.

Vedel som, že vykonajú to, čo im poviem. Uvedomujú si, že toto je posledná možnosť usadnúť so mnou k jednému stolu a povedať mi, čo ich ťaží na srdci. Nepochybne majú na mysli aj to, že im vždy spravodlivo udelím radu a poviem to, čo povedať treba. Práve táto vlastnosť ma doviedla do postavenia, v ktorom som celý život žil a táto vlastnosť ma aj vyprevadí na smrť.

Onedlho prišiel za mnou posol so správou, že úloha bola splnená a prikázal som pripraviť veľkonočného baránka. So slovami „Ako kážeš, milosrdný.“ zmizol z môjho dohľadu skôr, ako som mu stihol povedať, aby úctivosť a predstieranú slušnosť na dnes vynechal. Teraz viem, že môj hnev mi kázal vysloviť niečo také, no rozum mi káže, že za zradu jedného nemôžem súdiť ľudí všetkých.

Poslednýkrát som sa rozhodol prejsť ulicami mesta. Rozprával som sa s predavačmi, malými chlapcami, matkami, poželnal som bábätká len teraz privedené na svet a prial im, aby v živote neokúsili ako chutí zrada. Chodil som od jednej stajne do druhej a kravám žehnal mlieko, ovciam vlnu, sviniam mäso, aby slúžili svojim pánom. Po tom, ako som stretol každého človeka, vyšiel som do hory a pozdravil zver. Staval som hniezda vtákom a oni ma za to obdarili svojim spevom, jelenčekom čistil srst' a kochal som sa ich krásou. Neobišiel som žiadne zviera, ktoré ma potrebovalo a ktoré som potreboval ja. Pozdravil som stromy a kvety a poželnal, aby aj naďalej rástli a dávali svetu krásu. Keď som bol už takmer znova dolu v meste, poslednýkrát som sa otočil a rozlúčil som sa so slnkom.

Nastal večer a spolu s ostatnými som sa poberal na večeru. Všimol som si, že ustráchaný chlapec chýba. Ale tak to je to správne, má nás byť 13. Na ulici nebolo ani živej duše, len prach sa víril za našimi krokmi. Všetci nás pozorovali z oblokov ich príbytkov mysliac si, že tento večer patrí nám

a práve preto nás nechceli rušiť čo i len prítomnosťou na ceste za našim cieľom.

Zasadli sme k stolu tak, aby som mal po oboch stranách šiestich svojich najbližších. Spustila sa vrava, jeden hovoril druhému tak dychtivo, akoby to bol on, ktorému ostáva pár hodín do konca života. Pri jedle všímajúc si zradcu medzi nimi ako sa tvári nevinne som uznal, že teraz je ten správny čas a vyriekol som vetu, ktorá všetkých tak zarazila.

Tak som sa vrátil späť k prítomnému okamihu a teraz naisto viem, že to čo som povedal, bolo správne. Ich nemé a prekvapené tváre nahradil šepot a každý sa dotazuje, či to je on, pre ktorého platí moje tvrdenie. „Som to azda ja, Rabbi?“ konečne prišla otázka z tých správnych úst. Pozerám Judášovi priamo do jeho zradných očí a vravím „Sám si to povedal.“

Dominika Moravčíková

Strečno

1. miesto, II. kategória

NAŠE HRIECHY NA PANVICI

1.

Dakedy chodím k babám Trnekovým na skúšku koláča, mám mlsný jazyk, ani slané mi toľko nechutí. U babizní sa pečie jablčník, majú zamúčené pery a hrdlá, voňajú škoricou, mamka Janča hučí o počasí, dcéra Kajka mlčí otočená k sporáku. Mladá Kajka je chutná, Janču nemusím. Furt sa ma vypytuje na futbal a na otca. O práci hovorím nerád a o chorobe takisto. Len sa ošívam.

Obe Trnekové sú ježibaby. Janča mala čosi s Cigáňom, päť rokov dozadu to je. Kajka ma ťahá za nos a nikdy sa mi neospravedlnila za to, že mi minulé leto na zábave zlomila palec na nohe, vyradila ma z kľúčového zápasu sezóny.

„Dám si čaj.“ vravím, ja kávu nepijem, z kávy mávam sračku.

„Samoobsluha,“ Kajka ukázala na práútený košík s čajmi dvoma prstami ako veľkňaz, „sú tam nejaké nové, čierne sú naspodku.“

Janča si tentokrát nesadla k šijaciemu stroju ako vždy (od neho kládla tie blbé otázky), ale zvalila sa na stoličku oproti mne, ohrýzala pritom špáradlo: „Vieš čo sa vraví.“

„Čo?“ vstal som, že si zalejem zovretú vodu.

„Že to ty si vykradol Peklo.“

No prosím. Peklo je bar v podzemí sály v kultúrnom dome. Moc tam nechodím, len v tú noc som tam náhodou bol, zmizlo vyše dvesto eur, vyšetruje to polícia.

Zalial som zázvorový. Zázvor neznášam, ale vytiahol som ho z košíka ako prvý a v pomykove som ho vhodil do šálky. „Vlastne ma neprekvapuje, že sa to šíri, však všetka tá luza čo tam bola ma má v zubocho.“

Janča nemá rada moje trpitelstvo. Mračí sa a necháva hovoriť dcéru: „Matej, nebud' debil a chod' sa porozprávať s vedúcimi. Uvidia, že neklameš, chápeš.“

Vravím, nebudem obhajovať, keď som nič nespravil. A bavíme sa o inom:

„Tá Halušková, videl si ju? Pri vešaní mája, to čo mala na sebe preboha. A ten Raško mladý aký je už strhaný, na šikmú plochu sa dostal chalan...“

Kajka krája koláč pomalými premyslenými pohybmi. Presne tak v ôsmej triede krájala mŕtvu včelu na lavici.

2.

Sváko Vinco sa u nás doma neukazoval, odkedy mojej malej sestre Natálke zlomil hojdačku, dlhá história. Až teraz, keď som kosil záhradu, zavesil sa mi na plot, zakýval, aby som vypol motor.

„Čo chcete, ujo,“ bál som sa, že mi vynadá, že robím v nedeľu, aj keď on nebol z tých.

Sváko Vinco je ožran. Vláči sa po uliciach s ošúchaným salónnym baretom, v teplákoch s troma pásmi. Vyzerá ako nedonosené mláďa s páperovým perím vykukujúcim spod baretu, vypuľuje žltkasté oči, „Počul si o tom, že u Haluškovej našli mŕtveho?“

„Čo? A koho?“

„Cha! Ani ona sama nevie.“

„Nevymýšľajte si, ujo!“

Sváko Vinco odkväcol a odlepil sa od môjho plotu, ale už podvečer mali všetci v potravinách plné ústa klebety. Staré tetky naberali hrabľovitými prstami mäsové konzervy do košíkov a drkotali v trojitých kontrapunktoch, ja som sa snažil nenápadne počúvať: „Cigán to bol, vravím vám, taký dedo, vysušený ako slivka. Odnášali ho do sanitky, div sa nerozprášil.“

Keď som prišiel domov, dostal som od mamy ďalšie novinky: „Prišiel kradnúť bicykle za domom, ona vyšla ale v noci na dvor, lebo počula bránku otvárať a si myslela, že je to jej Juro, že sa vrátil zo zábavy. A ako zasvietila, on sa schoval do šopy a tam sa ti švihol o tú nabrúsenú kosu! Veruže tak to bolo, a vidíš, teraz má na krku policajtov a celá dedina je na nohách.“

Pamätám si, ako chodili po dedine kradnúť pančucháči. Táto historka sa mi ale zdala nepravdepodobná, lenže mama prisahala že to bolo presne tak, a vraj všetci Cigáni umierajú počas krádeže, „to si nevedel?“

„Poznal som na škole jedného, čo umrel na vlastnej svadbe.“

„To preto, že aj tú nevestu kradol!“

3.

V kine kultúrneho domu hrali Titanic, tak sme šli s Kajkou na Titanic. Na plátne bol škaredý fľak a premietačka sa zasekla a pokazila, vraj sa im tam niečo vypálilo či čo, po polovici filmu nám vrátili vstupné. S Kajkou sme šli na ihrisko, vytiahol som z rucksaku loptu a chytal som v bráne jej jalové strely.

„Ty si blázon,“ pošmykla sa na vlhkej tráve, padla rosa.

Kajka ukázala z trávy dve súhvezdia, ktoré pozná. „Však si nevykradol Peklo?“

„Dostalo sa to už aj k mojej mame, ľudia sú fakt špiny.“

A ešte som jej povedal, že nech si nemyslí, že sa s ňou budem bozkávať alebo čo.

„Tak sa opi, keď to nevieš.“

„Ja nikdy nepijem.“ Môj otec je alkoholik.

„Ty si čaj,“ postavila sa a napravila si golier.

„Budeš ma neznášať ako chalani z dedinskej ligy?“

„Idem na malú,“ odbehla a ľahol som si na chrbát. Nepoznám ani jedno súhvezdie.

Vrátila sa a povedala, že v tráve bol ježko. „Očúrala som ho.“

„Prečo?“

„Neviem. Asi to ani necítil.“

Zažmúril som oči, snažil som sa predstaviť si to. „Nie si normálna.“

Kajka si už ku mne neľahla, chce ísť domov. Odkopol som ju po jej záhradu s kompostom, „ďalej už nejdem, nebudem ti v noci behať cez záhradu, zase o mne povedia, že som zlodej.“

Nepobozkal som ju, kráčam preč skrz húfy drobných mušiek.

4.

Sväté prijímanie. Prvé. S mamou sme z krepového papiera urobili stužky na stromčeky, ktoré sme pozapichovali do plotu. Deň pred slávnosťou býva svedenie v lodi kostola pre deti a príbuzných. Mama ma dokopala ísť, tri roky som nebol.

„Pochválen buď pán Ježiš Kristus...“

Poslušne som sa vyspovedal. Farár sa ma drzo opýtal, či mu nechcem ešte niečo povedať, uľaviť svojmu svedomiu.

„Nechápem.“

Spomenul Peklo. Urazil ma, „Nie, určite vám už nechcem nič hovoriť, nemám čo, takže?“

„Dobre,“ a dal mi rozhrešenie. Pocity rozhrešenia som nemal.

Po nedeľnej ceremónii nasleduje oslava, grilovačka na záhrade. Natálka dostala od našich prstienok z bieleho zlata, päťdesiat eur, odo mňa sprcháč. Natálka si zaprplala biele šatôčky grilovaným kurat'om. Strýko Koloman dovliekol svojho veľkého bieleho huňatého psa s majestátnou hrud'ou. Mama sa zakecala so strýkom pri grile, obracala klobásky a nôtila o mŕtvoľe v šope tetky Haluškovej, otec odbehol do krčmy chl'astať so svákom Vincom (ako sa neskôr ukázalo, lebo tvrdil, že sa ide napiť čapovaného piva sám). Celá rodina, asi dvadsať ľudí, sedela za dlhým stolom s narýchlo žehleným obrusom a miešala grilované mäso so sladkými malinovkami, vodkou a kolou. Z magnet'áku hralo cédečko Kmeťobandu, nikto si nič nevšimol. Natálka prišla z dvora ako prízrak. Pravú ruku mala od zápästia premenenú na krvavú drť, krv sa vpíjala do sukienky, nitku po nitke hltala záhyby bielych volánikov.

Pribehol aj pes. Už zožral kuracie stehno, ktoré vytrhol Natálke z ruky, rehotal sa skrveným jazykom, penil kúsky kože.

Rozvrieskali sme sa. Zavolať som sanitku hneď ako som našiel svoj mobil medzi fľašami fernetu, kam mi ho tá sprostá mama odpratala zo stola. Natálku ratovala ona, a krstná teta zabehla po lekárníčku do domu, strýko Koloman uchmatol jednu fernetovú fľašu a bil ňou svoje psisko, Kmeťoband vyhrával šláger „Načo pôjdem domov“.

Keď Natálku aj s mamou a krstnou odviezli, ostala na mne starosť o hostí. Bolo to trápne, nikto už nemohol jesť, iba sa pilo, klobásky sa na grile spiekli dočierna, Kmeťoband som vypol. Po hodine mi zavolať mama, že Natálka je už viac menej v poriadku, z prstov na pravej

ruke jej ostal len kúsok palca a malíček, takže okrem iného nebude môcť ísť na súťaž v strojomise, ktorá ju mala čakať o pár dní.

Povedal som to všetkým, chvíľu bolo ticho a potom sa niektoré ženy rozplakali. Jedna z tich začala ziapať na strýka Kolomana. Strýko Koloman povedal, že dá psa zastreliť.

„Neber mi tú radosť,“ strýko Jano má doma pušku a býva o dve ulice ďalej.

Hodil do seba poldecák a vyrútil sa z dvora. Strýko Koloman vzal fľašu vodky a zatvoril sa do skleníka, sedel tam aj keď sa už strýko Jano vrátil. Psa nechal priviazaného pri záhradnom vodovode. Nevyšiel zo skleníka a neobzrel sa, keď strýko Jano zastrelil psisko. Ja som sa pozeral, krv sa vpijala do bielej kožušiny.

5.

Každé ráno o šiestej behám okolo rieky, vrátim sa domov na akési druhé raňajky a pustím si seriál. Je utorok, po behu som si našiel rozbombardovanú izbu. Všetko hore nohami, okno otvorené, hocikto ním mohol vojsť. Doma bola len Natálka a otec, spali v izbách na poschodí, nič nepočuli. Vyzeralo to tak, že niekto chcel u mňa nájsť buď peniaze, alebo niečo usvedčujúce. Bolo to sprosté, keby som kradol, dvesto eur by som dokázal za tie dva týždne bezpečne minúť. Skôr ma niekto chcel naľakať, aby som sa priznal.

„Najhoršie je, že sa cítim vinný za to, čo sa stalo Natálke.“ oco ma asi nepočúval, hľadal v kredenci zvyšok včerajšej sviečkovej. „Nehovor to mame, ani Natálke, dobre?“, prikývol a vrhol sa na studenú porciu, bolo mi z neho do plaču, bežal som sa oholiť, potom na autobus. Hneď po tréningu som sa vrátil domov, mama už bola doma, zase chytila nervy, spustila, že jej nepomáham, aj ona by si najradšej len kopkala do lopty, „večer mi pomôžeš s presádzaním muškátov.“

„Večer idem do posilky a na bowling,“ a ona zase spustila, že len prevážam peniaze, celú svoju výplatu nechávam SAD-ke, „hrozne si nezodpovedný!“ a keď som mal dosť, zabuchol som sa do izby a ticho som plakal, konečne som sa rozplakal kvôli Natálke a tomu bielemu psovi.

6.

„Koľko máš vlastne rokov?“ skúša prstami kožu na brade, či je pichľavá, či poriadne zarastám.

„Devätnásť.“

„Devätnásť, a stále sa nevieš bozkávať,“ provokuje, kašlem na to, bozkávam ju, zatvára oči.

Kajka mi ukázala svoju povalu. Má tam repráky, poodkladané čižmy, posilňovací stroj. Ušúľala si jointa, strká mi do rúk svoje napnuté rameno, „skús“. Mlčky fajčí, chytám rameno, „fest v pohode“ vravím, zovrie mi tou rukou hrdlo a smeje sa. Odmietam si potiahnuť, ja trávu neriešim.

Otvorila zaprášené strešné okno, aby to vyvetrala. Svalnatými rukami vyháňa arómu, ja som sa nechal uniesť situáciou, spustil som že ju mám rád vlastne už od škôlky. Pamätám si, ako za odkvapom kopala malého Peťa Raška, bol už vtedy ostrihaný ako podľa kastróla, na základnú sme už šli každý inde, mňa vozila mama do mesta. Kajka hrala s kamarátkami na ceste škôlku, skákala po teplom asfalte, skákala aj na dvore, zašľapávala lienky, mravce, pavúky. Jediný hmyz, ktorý nezabíjala, boli lúčne kobylky. Na stráni za kostolom chytila do dlani kobylku, dlho nič nerobila, len ju držala, potom otvorila dlane a kobylka jej vyskočila na tvár. Druhým skokom zmizla do trávy a tretím skokom bola už niekde nekonečne ďaleko.

„Ježkovia sa milujú opatrne,“ milujeme sa ako ježkovia, veľmi opatrne. Cez strešné okno naleteli komáre, Kajka si ich teraz nevšíma. Starý gauč je nasiaknutý cudzou krvou, „kedysi bol v obývačke, otec stál o meter ďalej, keď sa zastrelil a mne to nešlo vyrajať mydlom.“

„No zbohom,“ vravím, ale asi už zaspávam.

7.

Vyhrali sme, skoro celý zápas pršalo a niekto rozhodcovi rozbil spätné zrkadlo na aute, zastavil ma novinár a ja som mu kecal na diktafón, kecal som o ničom a na každú otázku som odpovedal zrejme to isté, potajme som sa tešil, že sa to chalani z dediny dozvedia zo spravodajstva, že mi budú závidieť. Tréner otvoril fľašku domácej. „Je výborná. A aj keby nebola, búchal by som sa do prs, aká je dobrá,

pretože ju robil môj nebohý dedko doprdele.“ Odmietol som, snažil sa mi ju nanútiť, čítam sms-ky od Kajky v kúte šatne, cítim sa sám. Doma som si spravil kopec palaciniiek s džemom z divokých malín, miešal som ho s Natálkou minulé leto. Mama vyleštila pohár turnaja a dala ho na poličku pohárov, povedala, že mám zavolať frajerke, a prezradil som jej celkom vyčerpaný z jedenia mastných palaciniiek „Ja už s Jankou nechcem chodiť, ja teraz budem chodiť s Kajkou.“ Mame sa v tej chvíli zrútil vesmír, ja som vylízal džemový pohár, „veď mami, mesiac som ju nevidel.“ Janku už ani nepoznám, Janka je niekde v materi na Erazme, nikdy som s ňou ani neležal na krvavom gauči. „Tie dve sú ježibaby,“ povedala mama o Trnekových. „Ani ich starý to už nemohol vydržať, nečudujem sa, že sa, oné...“ a vtedy som strelil facku, na tvári jej ostala džemová škvrna z mojej ruky a pohľad pripomínajúci sváka Vinca, „Ty si už stará ježibaba.“ Obraciam sa k drezu a umývam po sebe panvicu. Nenávidím, odchádzam sa obuť, prebehnúť do dažďa.

8.

Dva dni po daždi je čas veľkej zábavy, svättojánska lúčna tancovačka za tmy, svättojánska vatra, hasičský zbor, ľudová hudba, kola a pivo. Na svätého Jána sa otvára zem. Všetky hriechy, tajnosti, všetko ide von ako hnis z vyrážok, tetka Halušková prehnutá dopredu kráča k vatre a hádže do nej svoj ruženec: „Zriekam sa boha, zriekam sa boha!“ Nikto nechápe, možno to má niečo s mŕtvym mužom v šope, chalani z hasičského zboru jej ponúkajú kolu, aby sa upokojila. Niektoré deti sa hrajú príliš blízko pri ohni, mohli by si ublížiť, niektoré sa príliš ďaleko preháňajú po lúke, mohli by si ublížiť, Natálka sa drží môjho svetra a mlčky hľadá na kontrabas hundrajúci do ťahavého ľudového spevu. „Nechceš ísť trochu do tmy, k potoku, pozrieť nejaké svättojánske mušky?“ ponúkam jej, krúti hlavou, a Kajka práve prišla, pije pivo a krúti sa okolo vetry bosá, vylieva penu okolo seba a ja idem k nej, nechal som Natálku v tráve, práve teraz, keď prišiel strýko Jano, strýko Jano so svojou puškou. Viem, že tam bol aj Peťo Raško, jeho márnratný syn, ktorého prišiel zabiť, možno preto že tu nebol žiadny gauč, ktorý by mohol zakrvaviť, a táto lúka si pamätá krv dávných bitiek, táto lúka znesie ešte jedného Peťa Raška ostriha-

ného podľa kredenca, vraj minul všetky peniaze na automaty, aj vreckáril, aj drogoval, neviem, už je to jedno.

Videl som ho a a hneď som oblapil Kajku a schoval za vatru. Počuli sme dva, tri výstrely, krik, dupot, skotúlal som sa do krovia, ju som ťahal za sebou, kotúlali sme sa v tŕní, dopichali, neopatrní ježkovia, držal som jej ústa, ostali sme ležať v úplnej tme. Svetielka z vršku blikotali, hlasy aj výstrely blčali za vatrou, srdce Kajky buchotalo, ako keby na plote svalnatými rukami pucovala prachárom tvrdé koberce, „Psssst....“

Všetko stíchlo. Mohla prejsť aj polhodina.

Traduje sa, že sa všetci chlapci z hasičského zboru po strelbe plazili ako hadi, plazili sa po lúke okolo cintorína, tak veľmi sa báli, nevedeli, že strýko Jano sa odbachol dole pri dedine. Niektorí ľudia ostali ležať na lúke, niektorí ušli smerom k hlavnej preč od dediny. Strýko Koloman sa neplazil, ušiel rýchlo. Vošiel cez záhradu na najbližší pozemok od lúky a schoval sa prosím pekne do kurína, do rána sedel medzi sliepkami, triasol sa od hrôzy v pierkach a truse aj po svitaní. Sváko Vinco v čase strieľania čúral obďaleč, keď sa vrátil na zemi ležali postrieľaní, tetka Halušková sa zdvihla z krovia a vzala ho za rameno, ťahala dole kopcom z opačnej strany, preboha, možno sa vrahúň vráti, nevládala to vysloviť, z hrdla jej vychádzalo len slintavé klokotanie, ťahala sváka Vinca dole čiernym kopcom bez svetla, sváko krákal „to jak za trest, s tebou sa vláčiť po grúňoch,“ rehotal sa, svietil zapaľovačom, aj tak nič nevidel. Halušková sa pod kopcom zvalila na zem, sváko šiel do poslednej otvorenej krčmy, do Pekla, až tam sa poriadne dozvedel, čo sa stalo.

Je pravda, že strýko Jano ešte strieľal, aj keď zišiel z lúky, strieľal do okien, ale nikoho už netrafil. Natálku s mamou som našiel ležať v poli. Vedel som, kde budú, viedol ma prastarý inštinkt, nebolo v tom nič nadprirodzené, bolo to nízke, zvieracie. Kým sme ich hľadali, narazili sme aj na iných skrývajúcich sa. Nikomu nič nebolo, len sa triasli. Kajka si ľahla k Natálke a aj mňa ťahala, aby som si ľahol.

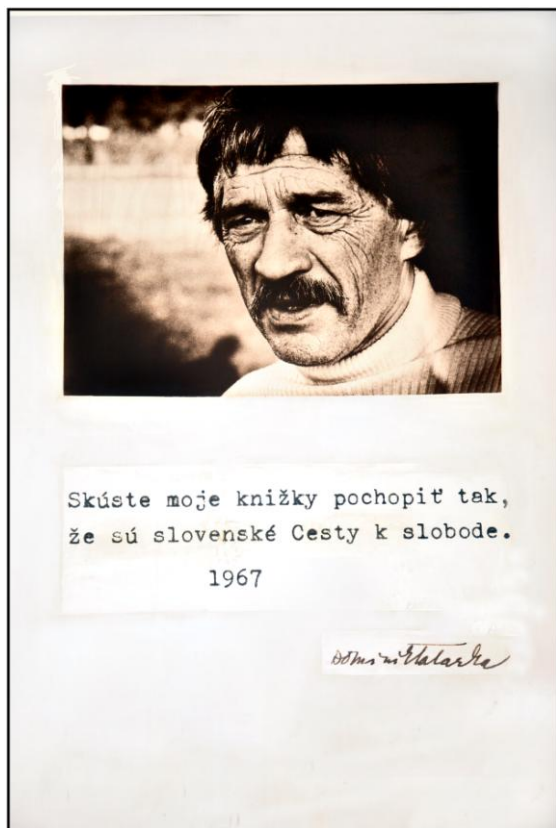
„Musíme ísť do dediny.“

„Preboha nie, ľahni si!“

Ľahol som si a pozerám na kruté hviezdy, súhvezdia bez názvov, dýcham už viac menej rovnomerne, napadlo mi modliť sa, ale aj tak viem, že sa musím spoľahnúť na seba, a vždy, keď počujeme nejaké zvuky, znovu sa roztrasieme a Kajkino srdce zrýchli pucovanie ko-

bercov, „Kajka, ja takto už nemôžem, ja idem do dediny, lebo zblaz-
niem.“

„Dobre,“ zašepká, „ale pôjdeme po jednom, štyria sme nápadní.“
Človek je sám na svete.

Paulína Prašilová

Skalité

2. miesto, II. kategória

KNIŽNICA

Do tej zatuchnutej knižnice aj tak nikto nikdy nechodieval. Sedel tam len tak, celý deň v primitívnom obkľúčení všemožnej múdrosti, v presvedčení svojej primeranej dokonalosti a možno si vážne myslel, že nakoniec ho vykúpia žlté strany kníh.

Možno by niekto do tej knižnice niekedy prišiel, ale pre svet nebola zaujímavá. Ponúkala informácie, ktoré sa nedajú jesť, zmerať, spočítať. A to mu tak veľmi imponovalo. Vlastne, v tej knižnici aj býval. Sám si ju zriadil, sám ju spravoval a občas si vzdychol nad tým, že v nej bol tak sám. Napokon sa zhodol sám so sebou, že pre tento zámer sa narodil. Narodil sa pre nadradenosť vo svojej ozrutnej knižnici, ktorú nikto nepotreboval. Pomaly, ale isto sa začal presvedčať, že presne takto to všetko má byť. Do posledného písmena v jeho knižkách.

„Dobry deň. Nechcem si požičať žiadnu knihu, ale tam vonku začalo nenormálne liať... No pochopíte to? Včera hlásili slnečno a dnes už leje...“

„Prosím?“ John nemal ani tušenie, odkiaľ sa v jeho z princípu uzavretej komunite zjavilo toto dievčenské stvorenie, premoknuté do nitky, no stále iste veselé.

„Veď hovorím – knihy veľmi nečítam. Sú síce pekné, niekedy poučné, myslím, ale... Keď je človek premoknutý ako myš, knihy ho príliš netrápia... Chápete. Pomôžete mi?“

„V podstate... mi nevadí, že nečítate. Už som si zvykol.“ Dievča sa trochu začudovalo nad slovami muža, ale nenechala sa odradiť.

„Ale ja som to tak nemyslela... Občas si niečo prečítam, ale... Veď chápete.“

John sa pousmial, po dlhom čase opäť vstal zo stoličky, zabehol do zadnej siene a pár minút o ňom nebolo počuť. Lucy začala byť pre-

svedčená o tom, že svojou prostoduchosťou odplašila potenciálneho záchrancu. John sa však po pár minútach vrátil s uterákom, županom a fénom. Kto by mohol takýto komfort očakávať v priestoroch knižnice? Ani Lucy nie, aj keď jej fantázia bola viac než v poriadku.

„Jeeeee, vy ste zlatý... Asi vás milujem.“ zo zvyku utrúsila poznámku, nad ktorou sa John chvíľu pozastavil a nedôverčivo pozrel na Lucy, akoby to snáď myslela vážne. „Hm, myslela som tým... Že vám pekne ďakujem, zachránili ste ma. Fakt.“

„Robme dobro pre dobro... Kant,“ suchopárne podotkol John.

„Kto je ten Kant?“

„Myslím, že vás tým nebudem zaťažovať. Radšej sa osušte...“

„Nie, nie, najprv mi povedzte, kto to je ten Kant. Má dobré nápady!“

„Ale on už dávno nežije,“ zase sa po dlhom časovom odstupe John pousmial, až mu to prišlo zvláštne, že za taký krátky časový úsek sa usmial už dvakrát.

„Tak mal,“ odsekla Lucy a energicky si začala sušiť mokré plavé dlhé vlasy, pričom špliechala na všetky strany ako psík. John sa začal obávať o svoje knihy, preto jemne posunul slečnu o pár metrov ďalej tak, že o tom skoro ani nevedela.

„Bol to taký... filozof. Z Nemecka. Podľa neho by ľudia mali nezištne robiť dobré veci. Okrem toho ešte filozofoval o vesmíre a podobne. A ešte povedal, že krásne je pre nás to, čo v nás vyvoláva pocit harmónie, ale netúžime to vlastniť,“ zamyslene dodal a sadol si na svoje obvyklé miesto. Zase sa začítal do nejakej knihy.

„Hm, veľmi zaujímavé. Pôsobím na vás harmonicky?“ šibalsky sa usmiala a sledovala reakciu odmeraného muža. Ten len pár sekúnd pozeral na dievča a potom sa pokojne vrátil k predošlej činnosti – čítaniu.

„Vôbec,“ odsekol.

„Nevadí, ale o tom dobre sa mi to páčilo. Fajn nápad. Aj keď trochu nereálny. Ľudia sú strašne zištní. Aj vy ste.“

„Ako viete?“ stále pokojne reagoval John.

„Mohli ste ma vyhodiť. Namiesto toho ste mi priniesli tento vercajg, aby som tu ešte dlhšie pobudla a vy, aby ste tým pádom mali spoločnosť.“

Do čerta! Ako ho presekla! Zaťala priamo do jadra, ako do hviezdy jablka. Takmer mu vyrazila dych...

„Vy ste ale domýšľavá...“

„Vy zase nie ste priamy. So zatĺkaním si nenájdete priateľov.“
„Chcete tým povedať, že som zneužil Kanta, aby som sa s vami mohol rozprávať ako gentleman?“
„Ktovie, koľko Kantov ešte máte v zálohe. Ak vám to nebude vadieť, požičiam si toho uto... Ako sa to povie...“
„Utopista?“
„Presne! Čítate mi myšlienky!“
„Nemôžem vám ho požičať. Nie ste zaregistrovaná v mojej knižnici.“
„Tak odteraz už som. Čo mám podpísať?“
„Bože, vy ste neuveriteľná! Do tejto knižnice sa nechce zapísať NIKTO! Ste prvá a stopercentne posledná.“
„To mi absolútne neprekáža. Aký je poplatok na zápisné?“
„Ako prvá členka to máte zadarmo,“ pousmial sa John. Už zase.
„Ďakujem za fén a Kanta. A keď prídem nabudúce, poviete mi, koľko je to zápisné.“
„Ale veď vám hovorím, že...“
„DOVIDENIA!“ Lucy sa ešte ozvala posledný krát z dvier a zmizla aj s vysušenými vlasmi a Kantom pod pazuchou.
Neuveriteľné... Čo je to za člena... Prvý člen... Nemala by mať nejaké výsady? Napríklad by si mohla potykať s majiteľom. Nebola by to pocta? Ale kdeže... Pocta a on... Veď to nemá súvis. Ale čo keby... Ach prestaň John, má Kanta a to ti musí stačiť.
A ona znova prišla.
„Dobrý deň. Vonku je krásne! Nehovorte, že tu zas nikto nie je!“
„Ako vidíte, prístup spoločnosti k umeniu ducha je katastrofálny. Fenomenálne katastrofálny.“
„Myslíte tým, že ľudia sú úplne zadubení?“ zamračila sa Lucy.
„Snažil som sa to povedať jemnejšie.“
„Nezaobaľujte fakty. Ani ja by som tu nikdy neprišla, keby nehlásili slnečno a pritom...“
„Ale ste tu,“ usmial sa John.
„Ináč, ja som Lucy a odteraz mi tykajte,“ opäť prekvapila svojou spontánnosťou, ktorá mu bola taká cudzia. Začal sa jej báť.
„Pozrimeže... Poznáte Kanta a už si so mnou chcete potykať?“ nadradene odpovedal s vrúcnu prosbou v srdci potykať si s Lucy.
„Mám prečítať pol knižnice, aby ste zmenili slovník?“
„Kdeže... Celú,“ smrteľne vážne Lucy opravil.
„Bože! Vy ste asi snob, alebo sa mýlim?“

„Uťahujem si z vás,“ uškrnul sa. „Som John. Rád vás spoznávam.“
„Otravujem vás?“
„Nie, neotravuješ ma, prečo sa pýtaš?“
„Do prčíc, jasné... Ty, ty, ty. Len sa pýtam, či sa len netváriš.“
„Rád som si potykal s prvou členkou svojej knižnice.“
„Počuj, nič ti nenavrhujem, ale vonku je krásne. Naozaj. A ak ti tu naozaj nikto nechodí, môžeš mi toho Kanta vysvetliť aj vonku.“
Čože? Nejde náhodou o drzosť? Ako by mohol opustiť túto knižnicu?!? Ako môže opustiť svoje... všetko? Ako môže zaprieť sám seba? Veď to je ako svätokrádež - opustiť knižnicu...
„Je mi ľúto. Váš návrh na rande vám práve nevyšiel.“
„Možno to bolo spôsobené tým, že to nebol návrh. Ste veľmi domýšľavý.“
„Ale podnietili ste ma.“
„Snáď - si ma.“
„To je jedno. Zahrávate sa s ohňom.“
„V poriadku. Keď sa schladíš, prídem zas.“
„Dovoľte?!?“
„DOVIDENIA! ČAAAAAU!“ už zas odišla...

Prečo to odmietol? Prečo sa bojí sám seba? Prečo už ináč nevie ani žiť? Nevedel to ani Kant, ktorý zostal na stole. Ako pamiatka na prvú a poslednú členku. Akosi ho tešila len myšlienka, že opäť príde, aj keď bol za každú cenu rozhodnutý neopustiť svoju veľkolepú knižnicu. Tak dlho ju predsa budoval... Bola by bezočivosť odísť. Ak chce, nech ostane ona. Princíp rovnakého práva predsa musí existovať aj v knižnici.

Tak veľmi ho desilo, ako sa teší... A teší sa vôbec? Tak veľmi sa v sebe nevyznal.

„Dobrý deň. Teda ahoj. Ako si sa mal za posledné dni, kedy som sa tu nekázala?“

„Dost' mizerne. Ako od narodenia.“

„Nebodaj si na mňa nazlostený? Za to chladnutie? Ale veď ja som to...“

„Nechaj to tak. Nesnaž sa ma pochopiť.“

„Napíš o sebe knihu, daj mi ju prečítať, a potom mi ju vysvetli.“

„Ty predsa nečítaš.“

„Raz začať musím. Po šlabikári mi už nenapadá žiadna kniha, ktorú som zmákla,“ Obidvaja sa rozosmiali. „Okrem Kanta, samozrejme. Ťažký oriešok. Ale som hladná po ďalších čepoch vedomosti.“

„Neuveriteľné. Čo všetko sa človeku môže stať, keď zablúdi v lejaku...“

„Páči sa mi, že si úplne iný. Zvláštny, ale iný. Cítim sa pri tebe taká... Ako to povedať?...“

„Nevzdelaná?“

„Oduč sa čítať mi myšlienky!“ zasmiala sa Lucy.

„Nie je to až také náročné,“ škodoradostne sa uškrnul aj John.

„Viem, že som ani z'aleka neprečítala toľko, ako ty, ale nemusíš mi to dávať najavo.“

„Prepáč, ja vôbec nie som múdry. Som strašne hlúpy a vôbec... Ľudia vedia, prečo sa mi vyhýbajú.“

„JA to neviem. Podľa mňa sa ty vyhýbaš mne.“

„Čo nepovieš...“

„Jasné, bojíš sa všetkého, čo by ťa mohlo stretnúť vonku. Veď ty sa bojíš!“

„Nebojím sa ničoho. Ani smrti.“

„To preto, lebo ti je jedno, kedy príde?“

„Nechaj ma teraz, prosím. Potrebujem ešte...“

„V poriadku. Ale sám vieš, že to najpodstatnejšie v tejto svojej úchvatnej knižnici nenájdeš.“

„Ako keby si ty niečo vedela o živote...“

„A viem, aby si vedel! Žijem tam vonku. A svet je tam o čosi lepší. Nechcela by som byť kdesi takto zatvorená. Asi som aj klaustrofobička.“

John podišiel za dlhý regál a vybral nejakú neznámu knihu. „Vôbec mi nerozumieš.“

„Možno nie, ale mám oči. Myslíš si, že si najmúdrejší s tými tvojimi knihami, pán dokonalý...“

„Tak strašne sa mýliš...“

„Keď sa mýlim, prečo sa bojíš ísť von? Ukážem ti môj svet.“

„Nechaj si ho... Viem, čo je to za svet. Podvod. Prečo som asi vybudoval túto knižnicu?“

„Odchádzam. Maj sa,“ Odsekla takmer urazená Lucy.

„Chod'... Alebo počkaj,“ nepokojne povedal John.

„A prečo mám ostať? Chceš ma ešte nejako presviedčať o tom, aká som hlúpa?“

„Sama sa presviedčaš...“

Lucy odišla, aj keď sa jej tak veľmi nechcelo. Zatvorila za sebou dvere a cez viečka, mihalnice a líca až na okraj tváre sa jej rinuli slzy. Načo tam chodila? Nechcela nič z toho, čo tam našla a predsa nemohla inak...

John sa zhlboka nadýchol, posadil sa na svoju starú rozheganú stoličku, podoprel si hlavu rukou a nemohol prestať myslieť.

Je bezočivá. Mladá, hlúpa, neskúsená a občas namyslená. Potom si spomenul ma jej smiech... Je taká zvláštna. Má oblé líca a aj iné časti svojej osobnosti. Nie, určite ju nemá rád. Rozpráva hlúposti. Tvári sa, že všetko vie, a neprečítala nič, len šlabikár a Kanta. Nemôže ísť von. Je to nemysliteľné. Ale má také obrovské oči... Ach, preč s očami. Radšej nevedieť?

Lucy sa dlhšiu dobu neukázala. Bola odkázaná na nové zistenia, ktoré ju pomaly ale isto dostávali do sfér, kde trávil John noci aj dni. Vo svojom svete si pripadala tým stratenejšia, čím viac sa snažila pochopiť Johnovu knižnicu. Ale prečo nechce ísť von, do kelu? Je to až také náročné? Ako má pred ním otvoriť dvere? Keby spálila jeho knihy, nenávidel by ju. A možno ju už nenávidí, za to aká je. Ak by ju mal aspoň trochu rád, otvoril by. Jasné, je to len zatrpknutý knihovník, zakonzervovaný ako jeho knihy. Ale prečo potom chce, tak neobmedzene chce poznať všetko, čo vie on, všetko, čo má v knižnici, všetko, čo má vo svojej tvrdohlavej hlave? Prečo chce poznať JEHO? Netuší.

„Ahoj,“ nesmelo sa zjavila vo dverách, ešte krajšia ako inokedy, ešte nesmelšia a zvláštnejšia. Nevyvolávala v Johnovi žiadnu harmóniu.

„Už sa nehneváš?“

„Nemám na výber, mudrc.“

„Nenávidím tvoj sarkazmus.“

„Ale ja ho mám rada.“

„Možno preto si nerozumieme.“

„Alebo aj pre iné. No nie?“ pozrela na neho tak ostro... Ako keby v jej očiach čítal – Teraz, alebo nikdy. Ale o živote vedel tak málo, že nevedel robiť drahoty. Keď držal jej ruku, bolo mu jedno, aký povrchný svet dokázal vyformovať to, čo chcel vlastniť. Takmer po-

vrchne a nepríčetne pozrel na zneistené oči Lucy, keď zabáral ďalej svoje prácou nedotknuté prsty medzi jej celkom neobyčajne obyčajné prsty. Keď ju pobožkal celkom tak, ako by to bol robil už stokrát predtým, opýtala sa ho: „Prečo ma bozkávaš, keď si nerozumieme?“

„Hm, neviem...“ hlúpo sa usmial a chystal sa pokračovať vo svojej bohumilej činnosti.

„Sorry...“ odtiahla sa Lucy, „ale toto sa mi nezdá. Prečo to robíš?“

„Nemôžem?“

„Nie, kým mi nepovieš, prečo. Ved' ma ani nemáš rád.“

„Čo ak áno?“ Takáto možnosť Lucy celkom omámila, opantala, celkom ju vytrhla zo všetkých svetov ponúkaných doposiaľ. Ostala v knižnici ešte hodnú chvíľu a potom nebadane odišla.

John akosi stíchol. Uzavrel sa. Prvýkrát túžil po niečom, čo odmietal. Prvýkrát musel bojovať so svojimi pochybnosťami, či predsa len nemá význam vyjsť... Opustiť knižnicu. Závislosť mu zožierala sny až do špiku kosti.

Ale nie... Klamal jej. Nemal ju rád. Mal rád jej pohľad, jej blízkosť, jej ruka mu bola viac než sympatická a krivky ho hypnotizovali, ale to jednoducho nebolo to, čo vždy chcel. Bože, to predsa nie je tá Kvasimodova láska... Nevie ani sám, čo by pre ňu urobil. Urobil by vôbec niečo pre ňu a nie pre seba? Do kelu, ako sa vlastne dostala do jeho knižnice?!? Ved' je to celé jeden veľký omyl... Nemôže jej klamať. Nemôže odísť. Musí odísť ona.

„Ahoj John!“ s perfektným entuziazmom vkročila Lucy do knižnice ako dúha na čiernobielu fotografiu. Jednoducho tam nezapadla.

„Prepáč Lucy, prehnal som to.“

„Chceš tým povedať, že to ľutuješ?“

„Nie... Vlastne...“

„Ľutuješ. Jasné. Chápem. Nemáš ma rád.“

„Ale nie! Práve naopak! Neznášam, keď si vymýšľaš!“

„Tak mi povedz, čo si mám myslieť a ja si to budem myslieť.“

„Nemáš vlastnú hlavu?“

„Nie. Poplietol si mi ju. Nastrkal si mi do nej piliny. Kvôli tebe...!“

„To mi je ľúto,“ odmerane odvrkol John, vo vnútri však vrel. „Mám ťa až príliš rád... Príliš na to, aby... som ti ubližoval.“

„Je mi to jasné. Nezapadáam do tvojho sveta. Prišla som len kvôli le-jaku, všakže... Ale vieš čo, chcem odísť s tebou!“

„Vieš, že to nie je možné.“
„Lebo to povedal pán Všetkovie?“
„Opäť ten tvoj sarkazmus...“
„Čo mám podľa teba robiť?“
„Ešte si mladá... Ja už som starý, je to jedno.“
„Musíš ma zachrániť.“
„Vieš, že nemôžem.“
„Tak ťa zachránim ja!“
„Chacha, ako ma chceš zachraňovať, keď sama potrebuješ zachrániť?“
„Možno nie, možno by ma zachránilo, keby som zachránila teba, na to si nemyslel?“
„Radšej sa už nestretieme.“ Obrátil sa John chrbtom, no Lucy mala slzy na krajíčku. Nič v nej nezostalo. John vykradol aj posledný cent, ktorý do neho investovala. Zrazu sa jej všetky jeho hlúpe knihy zdali tak hlúpe, až jej bolo do plaču. Poobzerala sa okolo knižnice, ale videla len Johna. Chcela bojovať, ale biela vlajka už bola vytiahnutá... Koniec bitky... Asi áno.
„Ako chceš,“ pozbierala Lucy posledné sily, poutierala slzy. „Nútiť ťa nemôžem. Prečítal si viac kníh ako ja. Vieš, čo treba.“ tichým porazeneckým hlasom dopovedala, otvorila dvere, na prahu spomalila krok a sama pre seba podotkla: „Vonku je krásne, ale budeš mi veľmi chýbať.“
John pomalým krokom podišiel ku dverám, zamkol zvnútra a na sklo nalepil ceduľu s nápisom: Z TECHNICKÝCH PRÍČIN ZATVORENÉ.

Veronika Pilátová

Podvažie

3. miesto, II. kategória

ĽADOVÉ ODKAZY

Osoba, ktorá šoféruje: Zavri to okno!

Osoba sediaci vedľa šoféra stiahne z ruky štrikovanú rukavicu, uchopí rozheganú rúčku a točí ňou, kým sa okno nadobro nezavrie. Na kazetovom rádiu prepne kanál miestnej stanice. Hrá All I want for Christmas is you. Osoba sediaci vedľa šoféra si znovu natiahne rukavicu, tuho si pritiahne ruky k telu, aby si vytvorila čo najväčšie osobné teplo a potichu si pohmkáva vianočnú melódiu.

Osoba, ktorá šoféruje, prudko šľapne ľavou nohou na spojku, pravou nohou stlačí brzdu, stočí volant doprava a odstavi auto na okraji cesty.

Osoba, ktorá šoféruje: Prepni to, kurva! Nemôžem sa sústrediť.

Osoba, sediaci vedľa šoféra stiahne z ruky štrikovanú rukavicu, uchopí kazetové rádio, vytiahne ho z palubnej dosky, uchopí rozheganú rúčku a točí ňou, kým sa okno nadobro neotvorí. Cez otvorené okno osoba, sediaci vedľa šoféra prehodí kazetové rádio, sleduje, ako s rachotom dopadne na okraj cesty, súčiastky odskočia do špinavého snehu, uchopí rozheganú rúčku a točí ňou, kým sa okno nadobro nezavrie.

Osoba, ktorá šoféruje, stlačí ľavou nohou spojku, vyhodí smerovku, zaradí jednotku, pomaly pridáva plyn a plynule zrýchľuje. Auto značky Leyland Mini 1000 brázdí zľadovatené cesty, kľukaté a zaujímavé. Nie však pre posádku auta. Osoba, ktorá šoféruje, sa sústredí na nebezpečnú jazdu, osoba vedľa šoféra nervózne trhá žmolky zo štrikovanej rukavice a nezaujato sleduje stereotypné okolie za oknom. Ihličnany všade.

Miesto, odkiaľ on pochádza, bolo ušetrené ruchu a ľudskej špiny veľkomesta, i keď nekompromisná zima vládnuca krajine takmer ce-

loročne, odrazila sa aj na srdciach obyvateľov tejto dediny. Dediny vzdialenej od veľkomesta len pár ľadových kilometrov, hustým lesom a obrovským priezračným jazerom. Rýb je v ňom málo, no dedinčania akoby realitu nebrali vážne. Rybolovom vyplňajú voľný čas, smutné chvíle i pracovné pauzy. Hladina málokedy zostane bez postupne miznúcich kruhov od malých rybárskych lodí, ktoré sa ľadne kyvúcú sem a tam. Keď sa na jazere vytvorí vrstva zradného skla, rybári postávajú na brehu a do dier vytesaných ručnými sekerkami triafajú svoje udice. Leyland Mini 1000 prechádza okolo jazera, míňa nápis vytesaný z dreva *Vitajte v Kolho*. Vianočná výzdoba sa odráža v očiach osoby sediacej vedľa šoféra, zamrví sa a natiahne si druhú rukavicu. Osoba sediaci za volantom stláča spojku, preradí na trojku, spomalí, preradí na dvojku, otočí volantom doľava a začúva do dvora. Výnimočne na prvýkrát.

Salma, osoba, ktorá sedela vedľa šoféra, sa ľarbavo vyteperila z auta, jednou rukou sa oprela o dvere, druhou si narýchlo odhrnula vlasy z tváre a vyvracala žĺč do bieleho snehu. Ľavou nohou zahrnula zvratky, provizórne odhrnutým chodníkom sa pobrala do domu a celý zvyšok dňa nevyliezla spod periny. Malé telo sa jej chvelo, od prílišnej únavy nemohla zaspáť a tak sa len rozrušene dívala do stropu na fľak, ktorý bol pozostatkom ich predposlednej hádky. Plakala.

Gregor, osoba, ktorá šoférovala, si všimol hýbajúcu sa záclonu za oknom susedkinho domu, Emílie. Usmial sa. Vtievavý vietor sa mu hral s gaštanovou hrivou, odhaľoval šediny, ktoré mu odmlada pridávali na veku.

„Ahoj, moje meno je Mr. Bean.“ Predstavil sa vtedy. Boli mladí, hlúpi, no nie menej ako dnes. Ona mala dvadsaťtri, on devätnásť, volal sa Fazulka, Gregor Fazulka, ale hanbil sa. Hanbil sa tak veľmi, že si za prvú výplatu z rozmaru zmenil meno. Salma sa smiala. *„Keď si sa volal Fazulka, bol si v skutku rozkošnejší. Pripomínaš mi Beana, toho čudáka, ktorý nemá nikoho. Len macka. Raz by som si chcela vziať za muža pána Fazulku.“*

Salma bola energická, temperamentná a zábavná. Oči jej žiarili na mile a pery sotvakedy opustil úsmev. Bola to jej autorská výstava fotografií, kde sa spoznali, mandľové vlasy mala vyčesané do prísneho drdola a krvavočervené šaty jej lemovali drobnú, no zato ženskú postavu. Bola tou, ktorá vniesla do ich spoločného života zážitok. Trávili spolu čas. Príliš času. Po večeroch hrávali Monopoly, pozerali staré

filmy alebo sa prechádzali mestom. A po nociach bdeli, túliac sa jeden k druhému v jej byte. S ňou bolo všetko ideálne, s mestom nie. Nebol šťastný. Nie tu. Vážne tváre, ktoré ho míňali na ulici. Ľudia bez výrazu, náhliaci sa ktovie kam, preplnené metro, trúbiaci nervózni šoféri.

Gregor, mladý muž so zvedavými sivými očami, sa nikdy nikam neponáhľal. Jeho mohutné telo šľachtili vypracované svaly, hoc nenaštevoval posilňovňu. Salma mala rada jeho ruky. Tie ruky, na ktorých vyvierali žily. Tie, ktoré ju pevne uchopili a ona bola v bezpečí. Mala rada jeho úzke pery a trochu krivé zuby. Neukazoval ich často. Naozaj sa málo smial. Ale s ňou sa smial rád. Vedela to.

Presťahovali sa na vidiek. Dom Gregorových rodičov bol presne tým, aký si Salma v detstve vysnila. Priestranné miestnosti, drevené podlahy, mohutné biele obloky a zelená záhrada. Bolo treba opraviť strechu a z izby Gregorovho brata Alfonza spraviť ateliér. Viac nepotrebovala mesto. Zeleninu si dopestovala doma, naučila sa chovať prasatá a zabíjať zajace. Pochopila kolobeh života, odučila sa shopoholizmus a milovala prírodu. Prestala mať rada. Milovala Gregora. Jeho nálady, hlúpe názory a smiešne argumenty. Milovala ho aj s jeho otrasným filmovým priezviskom a bola ochotná bez výčitiek stať sa pani Beanovou. Mala pocit, že nadovšetko miluje celý svet a cítila sa ako utrhnutá hrdinka z Piltcherovej filmov.

Niečo sa však zmenilo.

Deň posledný

Salma vybehla z domu. Za ňou letel kabát a jej štrikované rukavice. Potkla sa o vianočného soba, ktorý naoko nedočkavo čakal na vhodné miesto, kde bude svoj pyšný červený nos ukazovať zvedavému okoliu. Gregor jej výzdobu sľuboval už dva týždne. Salma zodvihla zo zeme kabát, pokrčila si ho v rukách a prekrížila si ich na prsiach. Hoc sa triasla od zimy. Sadla si na lavičku a čakala. Sledujúc okolitú krutosť prírody rozmýšľala, čo má zmysel a či vôbec. Po hodnej chvíli sa postavila, podišla k oknu a pozerala na osobu, ktorá sedela na gauči a neprítomne sledovala krasokorčuľovanie. Všimol si ju. Postavil sa, obul si papuče, ktoré mu darovala na posledné Vianoce, pomalým krokom flegmatika sa priblížil k oknu a bez slova sa pozeral. Načiahol ruku, že stiahne žalúzie, ale v poslednej chvíli si to rozmyslel. A tak len hľadel a ona na neho. Skenovala tú tvár, pri kto-

rej sa zobúdza. Bola známa a spriaznená, kým si neuvedomila, že ju vôbec nepozná. Cez ľadovú krásu zamrznutých kvetov videla falošný úsmev a zákerný pohľad, vnímala výraz cudzieho muža, ktorého si pustila k telu. Položila chladnú ruku na okenné sklo, dúfajúc, že sa niečo zmení. Nestalo sa nič. Len kvety zimy sa jej roztopili pod náporom dlane.

Osoba, ktorá šoférovala, stlačila ľavou nohou spojku, z trojky preradila na päťku, motor zahaproval, chvíľu sa zdalo, že nevydrží, ale ustál to. Osoba, ktorá šoférovala, pozerala do spätného zrkadla a tlačila. Tlačila, aby vyronila aspoň jednu slzu, ktorá by bola náznakom toho, že jej to je ľúto. Pučila sa tak veľmi, až jej tvár nabrala červeň čerstvo zarezanej slepice, ktorá doma čaká na očistenie. Osoba, ktorá šoférovala sa začala smiať. V záchvate smiechu pravou nohou šliapla na brzdu, ľavou nohou stlačila spojku a preradila na štvorku. Vyhodila smerovku doľava, obzrela sa do spätného zrkadla, potom pred seba, zase do spätného a zase pred seba. Vybočila z radu automobilov, pravou nohou silnejšie stlačila plyn a obehla kamión. Vyhodila smerovku doprava, zaradila sa do svojho jazdného pruhu a plynule pokračovala v jazde. Na prvej vlakovej stanici odparkovala Leyland Mini 1000, napísala odkaz pre majiteľa, odložila kľúče pod pravý zadný blatník, odkaz zasunula za stierače a viac sa neobzrela.

Osoba, ktorá pred pár minútami vystúpila z taxíka odparkovaného vedľa Leylanda Mini 1000, odhrnula štvordňovú vrstvu snehu a za stieračom našla odkaz. S pohľadom do neznáma, roztrasenou rukou držiacaou zdrap papiera, osoba stojaca na preplnenom parkovisku deň pred Štedrým dňom plakala. Naoko hrdinské slzy stekali osobe, ktorá sa ocitla sama vo vesmíre, po líkach a padali niekam do neznáma. V mysli sa jej mihotali predstavy ich dieťaťa, ktoré je niekde na ceste. Osoba, stratená vo svojej podstate, preklínala každý jeden deň, kedy ju ovládla žiarlivosť. Neopodstatnená, hlúpa žiarlivosť. Dobré svaly a schopnosť s ľahkosťou zvládať situácie na prežitie nestačia. Osobe, ktorej sa prestalo chcieť žiť, chýbala náruč, do ktorej by sa mohla schovať.

Gregor roztvoril dľaň a rozmočený lístok sa pretrhol na kusy. Nezošlo mu nič.

Jana Jágriková

Gymnázium, Považská Bystrica

Cena riaditeľky Považského osvetového strediska,

II. kategória

PORCELÁN

Venované mojej skvelej rodine a priateľom za to, že som nikdy nemusela zažívať to, čo ona...

Nebo bolo zamračené. Sivé oblaky boli tak ťažké a natisnuté na seba, že sa ani nepohybovali po oblohe, hoci vietor fúkal poriadny. Stromy sa pod jeho silným náporom prehýbali, konáre narážali o seba, staré drevo vrzgalo. Zoschnuté hnedé listy, spálené nočnými mrazmi suchotali a celé dokopy to pôsobilo ako nejaká nádherná, no zároveň desivá záhrobná melódia.

Ja som ju však počuť nemohla. Sedela som na podokenici a hľadela, ako po obločnom skle stekajú kvapôčky dažďa. Ono to vlastne ani dážď nebol, skôr také silnejšie mrholenie. A ja som, aj napriek tomu, že som bola vnútri a v teple, mohla dokonale cítiť jemné kvapky vo svojich vetrom rozvievaných vlasoch, ten chlad na svojej koži a jemné vržďanie vody pod svojimi topánkami. Živo som si dokázala predstaviť tú samotu, ktorú by som cítila, keby som, zachumlaná vo svojom čiernom kabáte, kráčala ulicami mesta. Tú príjemnú, pokojnú a oslobodzujúcu osamelosť.

V byte buchli dvere.

Nestrhla som sa, bola som na to zvyknutá. Vždy, keď sa naši hádali sa ozývali takéto zvuky. A nielen to.

Počula som, ako mama vo vedľajšej izbe plače. Otec ju určite znovu udrel.

Zavrtela som hlavou a rýchlo pohľadom skontrolovala, či je zamknuté. Vedela som to určiť podľa toho, či bol v zámke kľúč alebo

nie. Nikdy som totiž kľúč nenechávala vo dverách len tak. Bála som sa totiž, že by mi ho mohol otec zobrať, tak som ho radšej vždy schovala na bezpečné miesto, spolu so svojím denníkom.

Povzdychla som si.

Predtým som sa nikdy nemusela zamykať. Nemusela som sa báť toho, kto vojde do mojej izby. Nemusela som si dokonca ani zatvárať dvere. Vôbec som takéto veci nemusela riešiť. Bola som len milé, bezstarostné a naivné dieťa. Dieťa, ktoré si myslí, ako dobre pozná svet a život a pritom o tom nevie nič. Nevinné dieťa, čisté ako dúšok krištáľovej vody, nepoškvrnené... Spomínala som na tie časy s radosťou, pretože práve tieto spomienky ma udržiavali pri zmysloch, ony mi pomáhali nezbláznit' sa.

Opäť som pozrela na dvere. Boli celé z dreva, no ja som aj napriek tomu presne vedela, čo teraz otec v obývačke za nimi robí. Určite si zobral ďalšie pivo a balíček cigariet, rozvalil sa pri telke a zapol si tam nejaké porno. Vždy to tak robil. Po každej hádke s mamou alebo bratom. Hoci na brata by ruku nevztiahol. Bál sa ho. Dušan nebol taký krehký ako mama alebo ja. Naučil sa otcovi postaviť a hoci bol oveľa nižší a chudší ako on, dokázal sa brániť. On bol osobnosť, vyžaroval z neho pokoj, vyrovnanosť a akási autorita, pred ktorou mal každý rešpekt. Nehovoriac už o tom, že odvtedy, ako začal otec piť a prvýkrát ma udrel začal brat chodiť na kung-fu. A tam získal nielen silu, ale aj duševný pokoj a vnútornú harmóniu. Niečo, čo mne vždy chýbalo.

Nedokázala som sa otcovi pozrieť do očí s takým pokojom a chladnou rozvahou ako on. Nedokázala som necítiť strach, keď sa ma chystal udrieť. Nedokázala som otca jedným pohybom hodiť o stôl tak, že upadol do bezvedomia. Nebola som ako brat.

Mala som pocit, akoby si on pri narodení zobral všetku odvahu a rozvážnosť a mne nič nenechal. Ja som bola tá naivná, rozlietaná princeznička, ktorej by zniesli aj modré z neba, to obletované a rozmaznávané dieťa, ktoré strážili ako oko v hlave, chránili ho pred nástrahami sveta. Ja som bola tá, ktorá utekala z domu na oslavy a párty, aby ma potom môj obetavý brat mohol v mierne podnapitom stave doviezť domov a zliznúť kritiku za to, že ma neustrážil. Pamätám si, ako som sa mu vždy smiala, keď ho rodičia sprdli namiesto mňa... A keď som sa mu potom na druhý deň, už vytriezvená, ospravedlňovala, vždy ma upokojil, že to je v poriadku, že sa nič nestalo, že ja za to

nemôžem... Mohla som, teraz to už viem. No vtedy som ho len objala a hodila to za hlavu... aby som ďalší piatok mohla utiecť znovu.

Až teraz si uvedomujem, aká nehorázne hlúpa som bola. Ako som tým svojmu bratovi ubližovala.

Vtedy som si to však neuvedomovala, nadávala som mu a kričala naňho, keď ma chcel odvieť z diskotéky, keď mi v taške našiel cigarety a povedal to rodičom... Vtedy som ešte nefajčila, len som si príležitostne zapálila, keď som bola extrémne nervózna či keď ma niekto ponúkol. Preto som naňho kričala, preto som mu strelila facku. Rodičia si totiž mysleli, že fajčím už dlho a dali mi zaracha, zatrhli počítač a telku...

Hlúpe dieťa. Bola som hlúpe dieťa.

Až keď začal otec piť som si uvedomila, ako veľmi ma brat miluje. Mňa aj mamu. Bol to totiž práve on, kto sa ma vždy zastal, kto dokázal otcovi zabrániť ma zbiť. Bol to on, kto ma utešil, keď na mňa otec kričal, keď mi nadával tak, že to ani nechcem opakovať. Bol to on, kto mi pomáhal so školou. Vtedy sa mi totiž rapídne zhoršil prospech, z pomaly čistej jednotkárky som klesla tak, že mi trojka či štvorka prišla úplne normálna...

Brat bol silný. On to zvládol. A kým bol so mnou, zvládala som to aj ja. Mohla som sa mu totiž stúliť do náruče a plakať. A on mi vždy povedal, že to bude dobré, že to spolu prekonáme.

Spolu...

Dušan bol však výborný žiak, nepoznal inú známku ako jednotku. Bol inteligentný, bystrý, všímavý. A bol to génus na fyziku; bol hádam najlepší na celom Slovensku. Dokonca spolupracoval s jedným inštitútom. Bolo teda len otázkou času, kedy si to niekto všimne. Niektoré, kto bude môcť jeho talent ďalej rozvíjať. A tak brat dostal ponuku na štúdium na Harwarde...

Hneď mi bolo jasné, že ju neodmietne. Že tam pôjde. No i tak som v sebe živila maličký plamienok nádeje, že snád' povie nie, že zostaneme spolu...

Keď odišiel, cítila som sa strašne sama. Plakala som. Tak sama a zraniteľná som sa necítila snád' nikdy vo svojom dovtedajšom živote. Ja som bola stále tu. Stále s otcom, ktorý pil a bil mamu, no tentokrát bez brata, ktorý by mu v tom zabránil. Stále s problémami v škole, tentokrát však bez brata, ktorý by mi pomohol. Stále s veľkou boles-

ťou v srdci a plačom, tentokrát však bez brata, ktorý by bolesť utíšil a osušil slzy...

Ja som bola tu, on tam. Neboli sme spolu...

Vonku zahrnelo a ja som sa prekvapene strhla. Ponorila som sa tak hlboko do svojich myšlienok, že som si ani neuvedomila, kedy sa vonku zotmelo. Nie však preto, lebo by prichádzala noc. Vietor ohýbal stromy viac ako doteraz a hoci dážď nezosilnel, v diaľke bolo počuť hrmenie. A vôbec celková atmosféra bola odrazu akási iná. Začínala sa búrka.

Bolo dosť nezvyčajné, aby bola búrka v tomto čase. Leto sa už predsa dávno skončilo, bola skôr zima a v zime búrky nebývajú, a ak, tak len tie snehové. A predsa by som bola prisahala, že sa v diaľke nad kopcami zablysko.

Pritisla som si bábiku, ktorú som držala v náručí tesnejšie k sebe. Bola to porcelánová bábika, prvá, ktorú som dostala. Mala som ju od babičky, ktorá ju mala zas od svojej babičky, tá zas od svojej... ani som nevedela, aká stará tá hračka je. A hoci som mala ešte mnoho nových, krásnych a moderných porcelánových bábik, táto bola moja najobľúbenejšia. Aj napriek potrhaným a odratým šatám - ktoré som však udržiavala pekne čisté -, aj napriek trochu obitému líčku. Bola to moja bábika; moja. Nebola vyrobená kusovo niekde v Číne. Bola vyrobená ručne, ako mi povedala babička a nijaká iná taká bábika neexistovala. Len táto.

Pozrela som na ňu a usmiala sa. Bolo to zvláštne, no niekedy som mala pocit, akoby ma pozorovala. Akoby videla všetko, čo robím, vedela, čo hovorím, snád' aj na čo myslím. Behali mi z toho po chrbte zimomriavky.

Teraz však nie, teraz to bola len obyčajná bábika, ktorú som mohla objasť, pritúliť k sebe, na ktorú som sa mohla usmiať.

Búrka trvala dlho do noci. Ležala som na chrbte a pozorovala, ako pri každom zablysnutí zalialo oblohu svetlo, ktorého farba bola striedavo biela, žltá, modrá, zelená a bola by som prisahala, že som tam do dvakrát videla aj ružovú.

Vždy som milovala búrky. Áno, bála som sa ich, no zároveň vo mne vzbudzovali akúsi zvláštnu bázeň, očarenie. Vždy, keď bola

búrka som sedela na okennom parapete alebo ležala v posteli a chvejúc sa vzrušením a strachom sledovala blesky, ako križujú oblohu. Bola to moja malá posadnutosť, možno úchylka, ktorej som sa nedokázala zbaviť.

Teraz už však bolo nebo temné. Neosvetlil ho jediný blesk, norilo sa do pokojnej černe, ktorá ho objímala a zahaľovala tajomnom. Ako veľmi som si želala s touto čerňou splynúť, vmiešať sa do nej, zjednotiť sa s ňou a už nikdy sa nerozdeliť... Neviete si to predstaviť?

Môj zrak putoval po stene, na ktorú vrhali stromy za oblokom, osvetlené oranžovým svetlom pouličných lúčok krivolaké, na prvý pohľad živé tiene. Nedesili ma, už dávno som sa takýchto vecí nebála. Ba možno by som aj uvítala, keby zrazu tiene ožili, obtočili okolo mňa svoje temné prsty a vtiahli ma do svojej snovej a pritom smrtiacej náruče.

Hľadela som, ako vánok rozviera závesy na okne, ako sa vlnia a striedavo zakrývajú a odkrývajú svet za nimi. Aj ja som sa chcela zakryť, skryť sa pred svetom, nevidieť, nepočuť, nevedieť... Nešlo to. S pocitom bezmocnosti som zaspala.

Otvorila som oči a zamrzla. Bábika mi hľadela do tváre a usmievala sa. Usmievala, akoby nemala byť z porcelánu, akoby jej líca nemali byť nehybné... Toľko zla. Cítila som z nej toľko zla, záhrobný chlad, dusila som sa, nemohla som dýchať, chcela som kričať no nedalo sa, nešlo to, kyslík mi mizol z pľúc závratnou rýchlosťou a ja som sa prepadala do tmy, do ničoty, umierala som...

Zobudila som sa na to, ako kričím a moja mama mi búcha na dvere. Pozrela som vedľa seba. Bábika bola nehybná, ležala tam, tichý porcelán.

Ubezpečila som mamu, že je všetko v poriadku a hneď nato od vyčerpania upadla do bezvedomia.

31. október. Deň pred Sviatkom zosnulých. Tento čas sme vždy trávil s tými, čo ešte žijú, čo sú ešte tu a môžu kedykoľvek odísť. Stretli sme sa celá rodina, väčšinou u babičky a rozprávali, spomínali... Na tých, čo tu boli a už nie sú, na tých, ktorých sme milovali a ktorí odišli. Premietali sme, tešili sa z toho, že my tu ešte sme, že my ešte stále žijeme...

Nikto z nich, nikto z mojich príbuzných nepochopil, čo to znamená žiť. Že to je niečo úplne iné ako existovať. Že existovať môže človek aj sám, zatiaľ čo žije len prostredníctvom druhých...

Recesia.

Deň pred sviatkom mŕtvych sme ctili život.

Irónia.

Nikdy som tento zvyk nepochopila....

Keď som sa vrátila domov, zamkla som sa v izbe, sadla si na podokenicu, pritúlila k sebe bábiku a hľadela von tak, ako som to mala vo zvyku. Začula som krik, otcov krik, dala si do uší slúchadlá, pustila hudbu a zavrela oči.

Neviem, ako dlho som tam sedela, ale zrejme som musela zaspať, pretože keď som oči opäť otvorila, vonku už svietili lampy. Ich oranžovo-červené svetlo prenikalo do izby a ožarovalo ju tak, až to vyzeralo, akoby sa tu otvoril priechod do iného sveta. Do sveta za oponou, do sveta mŕtvych. Zachvátil ma silný pocit, že som sledovaná. Priam som na sebe cítila tie oči, prepaľovali ma. Na koži mi naskočili zimomriavky, hádam podvedome som pohľad stočila na bábiku vo svojom lone.

Zmeravela som. Oranžová žiara dodávala jej tvári, šatom a vlasom zvláštny odtieň, odtieň smrti. Pery tej jemnej červenej farby boli teraz krvavé, hnedé oči mali zvláštny lesk, odrazu neboli sklenené, boli živé, tak živé ako moje či vaše...

Aura, ktorá tú hračku obklopovala bola odrazu iná, tak chladná, tak mŕtva, tak zlá...

Atmosféra okolo bola ťažká, hustá a tak odlišná od tohto sveta, až som sa v nej topila. Prepadala som sa do nej a odrazu ma zachvátil strach. Strach, že sa do nej prepadnem nadobro, že sa v nej stratím, že už nenájdem cestu späť...

Po ulici za oknom prešlo auto. Svetlá jeho reflektorov kĺzali po stenách a strope, až sa napokon stratili v nekonečne. Atmosféra sa zmenila ako mávnutím čarovného prútika. Svetlo už nebolo vstupenkou do záhrobia, opäť to bolo to zašlé svetlo verejného osvetlenia. Bábika v mojom lone bola znovu len porcelánom.

Hra svetla. Bola to len hra svetla a tieňov, mojej fantázie.

Bolo to tak. Muselo byť...

I tak som však v sebe cítila strach.

Dušičky.

Deň, kedy si pripomíname tých, čo s nami už nie sú. Ako som len milovala tento sviatok! Ten pocit, keď som prechádzala po tichom, opustenom cintoríne s cigaretou v ruke a šed' okolo mňa sa zrazu zdala tak živá. Ten pocit, keď som stála nad hrobom a uvedomovala si, že pod mojimi nohami ležia moji predkovia, ich telá. Necítila som však potrebu správať sa úctivo k týmto mŕtvym, zoschnutým schránkam, k týmto prázdny m ulitám. Nikdy som nemala pochopenie pre ľudí, ktorí dokázali nad hrobom presedieť celé hodiny a plakať. Prečo? Ved' to boli len telá, duše tých mŕtvych osôb, ich podstata, to, čo z nich robilo ľudské bytosti je už predsa dávno preč.

Tak načo smútiť nad schránkou? Načo plakať nad kôpkou starých kostí ohlodaných krysami?

Popol popolu, prach prachu, zem zemi. Prach si a v prach sa obrátiš...

Cítila som, ako mi po líkach stekajú slzy. Nevedela som prečo, tak dlho som už neplakala... Myslela som na brata. Na to, že je preč. Na to, ako veľmi chcem, aby bol so mnou... Bez neho som nemala prečo žiť, nemala som dôvod.

Nemala som priateľov. Odvtedy, čo začal otec piť a brat odišiel to išlo so mnou prudko dolu vodou. Všetci sa ma stránili, odvracali sa a len si šepkali. Ja som však vedela, o čom sa rozprávajú, počula som ich tiché slová...

Mysleli si snáď, že som hluchá?

Častokrát po mne kričali nadávky a urážky, nikto sa však neodvážil mi nejakú ublížiť či sa ku mne čo i len viac priblížiť. Báli sa ma. Naháňala som im strach, svojím vzhlľadom, svojím správaním, svojou rečou, svojimi zvykmi... Dokonca ani učitelia si nedovolili ma napomenúť, niečo okríknúť a vždy sa snažili zachovať si odstup, aj keď sa túto skutočnosť pokúšali skryť...

Mysleli si snáď, že som slepá?

Susedia a známi na tom boli rovnako. Závidela som spolužiačkam, ktoré sa v škole na privítanie objímali. Závidela som chalanom, ktorí sa priateľsky potľapkávali po chrbtoch. Závidela som učiteľom, ktorí si podávali ruky...

Ach Bože, ako som závidela mladým párom, ktoré sa v parku bozkávali... !

Mysleli si snáď, že mám srdce z kameňa... ?

Chýbalo mi pohladenie, objatie, obyčajný ľudský kontakt... Ten pocit porozumenia, bezpečia, ochrany, to tiché súznenie duší, ktoré si rozumejú aj bez slov... Obyčajná láska...

A jediná osoba, ktorá mi toto bola schopná poskytnúť, bola teraz v Amerike.

Môj brat...

A bola som opäť na začiatku.

Deň, kedy si pripomíname tých, čo s nami už nie sú. Ako som len nenávidela tento sviatok! Dušičky...

Hneď po návrate z cintorína som si sadla na podokenicu. Bol to rituál.

Nič zvláštne.

Počula som, ako otec znovu kričí na mamu.

Nič zvláštne.

Zapla som si MP3, pustila svoju obľúbenú pieseň a zavrela oči.

Nič zvláštne.

Zaspala som.

Nič zvláštne.

Nie. Všetko bolo zvláštne.

Otvorila som oči, cítila som na sebe niečí pohľad. Zarazila som sa. Moja izba bola ponorená v tme. Nebo bolo čierne ako nikdy predtým, nesvietili ani pouličné lampy. Pozrela som na budík na nočnom stolíku.

23:44

Zachvela som sa, v izbe bolo prekvapivo chladno. Nechápala som. Prečo nesvietia lampy? Otočila som hlavu a zamrela. Na posteli sedela bábika a usmievala sa. Jej pery boli skrútené do desivého škl'abu, oči otvorené a s leskom, ktorý nebol ani sklenený, no ani ľudský...

Okno sa odrazu rozletelo dokorán, obločnice ma prudko zrazili na zem. Vykrikla som, keď som bolestivo dopadla na studenú dlážku a

udrela si o ňu hlavu. Zahmlilo sa mi pred očami a keď som po chvíli opäť dokázala poriadne zaostriť, všimla som si pár malých nôžok v starodávnych topánkach, ako si to mieria ku mne. Zodvihla som pohľad do bábikíných tmavých očí a roztriasla sa. To zlo...

Prudko som vstala a rozbehla sa k dverám. Mala som pocit, akoby ma niečo zdržiavalo, akoby ma neviditeľné ruky ťahali späť a vyrážali mi dych, snažili sa ma potknúť a zraziť na zem...

Ťahala som sa k dverám, potkla sa a spadla. Nemohla som vstať, plázila som sa, strach ma ochromoval, a nielen strach...

Začula som šŕuknutie. Kľúč sa v zámku otočil, odrezal mi tak jedinú únikovú cestu. Chcela som kričať, volať o pomoc, no nešlo to, zmohla som sa len na neidentifikovateľné chrčanie.

Vzdych bol hustý, zle sa mi dýchalo, akoby ma niekto dusil... Zacítila som dotyky, tisíce dotykov, na svojich nohách, rukách, krku... Bolelo to, tie neviditeľné ruky zvierali moje končatiny a krk, nemohla som dýchať...

Začula som prasknutie. Zalapala som po dychu a do očí sa mi nahrnuli slzy, stekali po tvári a tam zamrzali... Z úst mi vyšiel obláčik pary, v izbe bolo chladno, príšerná zima, zlomená noha bolela, tak veľmi bolela... Vzopäla som sa, z posledných síl, vymanila sa zo zovretia neviditeľných rúk, okno sa rozbilo...

Odrazu som zacítila silný tlak vo svojej hlave, myslela som si, že sa mi rozskočí, že mi praskne... Nedokázala som ovládať svoje telo. Naraz som bola len ako handrová bábika, ktorú riadia neviditeľné ruky. Vstala som.

Do zlomenej nohy mi vystrelila nepredstaviteľná bolesť. Opäť som chcela vykriknúť, no znovu z toho vzišiel len pridusený chrapot. Chcela som spadnúť, zrútiť sa na zem, no nemohla som, tie neviditeľné ruky ma viedli, viedli ma k oknu...

Bolesť mnou prešla pri každom kroku, zúfalo som sa snažila vzdorovať, no nedokázala som to. Pred oknom som zastala a zohla sa, do skrehnutých prstov uchopila kus skla z rozbitého okna. Bola by som sa zatackala a klesla v mdlobách, no to, čo ma ovládalo, nepovolilo. A tak som len zdesene sledovala, ako si prikladám črepinu ku pokožke na zápästí a vzápätí pritlačím a potiahnem... Telom mi preletela ďalšia bolesť. Rozšírenými očami som sledovala temnú krv, ako sa mi valí z ruky a kvapká na dlážku. Nedokázala som ani om-

dlieť... Zakrvavenými prstami som uchopila sklo a priložila si ho k druhému zápästiu. Zatemlo sa mi pred očami...

Bolesť ma ochromila, a tak keď zrazu to strašné zovretie neviditeľnej sily povolilo, bezvládne som sa zosunula na zem. Po lícach mi stekali slzy a ja som si priala umrieť...

Cez plece som sa obzrela späť do izby a trasúc sa som očami rozšírenými od hrôzy sledovala bábiku, ktorá pomaly kráčala smerom ku mne. Panika ma zaplavila ako temná vlna, nedovoľovala dýchať.

Cítila som sa strašne vyčerpaná. Mala som pocit, akoby vo mne nezostal ani kúsok sily, všetko to odtekalo spolu s mojou krvou na dlážku, kde sa to vpíjalo do parkiet. Motala sa mi hlava, videla som rozmazane a dvojmo...

Bábika bola čoraz bližšie, v jej očiach niečo definitívne, konečné, smrtiace...

Bolesť, bolesť, bolesť...

Pozbierala som posledné sily a postavila sa. Už som bolesť ani poriadne nevnímala, vpred ma poháňala myšlienka, že sa to konečne všetko skončí, že to prestane...

Zachytila som sa rukami okenného rámu a nahla sa, nahla sa až príliš...

Vietor mi vial okolo uší, rozvieval vlasy, nekonečná voľnosť a sloboda.

Slzy, slzy, slzy... ľútosť.

Prepáč, braček...

Moment, kedy sa moje telo zrazilo so zemou, kedy sa vnútornosti rozomleli na kašu a krehké kosti rozlámali na prach som už nevnímala.

Budík na mojom nočnom stolíku ukazoval konečné číslo...

Polnoc Dušičiek.

Precitla som a horúčkovito kĺzala pohľadom po predmetoch okolo. Izba bola rovnaká ako predtým, než som si sadla na podokenicu. Žiadne rozbité sklo, žiadne črepiny, žiadna krv... oddýchla som si.

Bol to len sen, hlúpy sen, nočná mora... !

Úľava.

Chcela som zavrieť oči a uľahčene sa rozosmiať. Nešlo to. Oči zostávali otvorené, ani nežmurkli. Smiať som sa nemohla. Nedýchala som.

Zdesenie.

Pohľadom som postupne kĺzala čoraz nižšie, na svoje starobylé topánky, na potrhané a odraté, no predsa dobre udržiavané a čisté šaty...

Hrôza.

Dvere sa otvorili, dievča vošlo dnu, s mamou v päťách.
„Áno, určite to bude v poriadku, je to len škrabanec..." rozlúčilo sa, zavrelo a zamklo. Ten hlas...

Otočilo hlavu a pozrelo na mňa. Srdece by sa mi zastavilo, ak by som nejaké mala...

Panika.

Usmiala sa. Ten úsmev som poznala... To zlo...
„Zajtra príde môj brat, vieš to? Bože, tak sa teším!" Zatlieskala rukami a nadšene tancovala po izbe, radostný úsmev na perách.

Chcela som kričať, chcela som plakať, chcela som... chcela... nemohla.

Bola som už len porcelán.

Richard Keračík

Gymnázium L. Novomeského, Senica

Cena riaditeľky ZŠ Dominika Tatarku, II. kategória

LAVIČKA

Pred kostolom je lavička. Obvykle na nej sedí muž. Vždy sám. Neseď tam iba vtedy, keď tetky idú do kostola. Málokto niečo o ňom vie, no všetci vedia, že je to bezdomovec Ivan. Ani sedemročné decko mu nepovie inak ako Ivan, i keď by mohol byť ich starým otcom. Ja som mu tiež nevenoval veľkú pozornosť. Ibaže tam bol. Až raz, keď som sa vracal domov z cintorína, zavolať na mňa.

„Hej, chlapče!“

Akurát som bol k nemu otočený chrbtom. Keď som ho začul, trochu som sa zl'akol.

„Čo by mohol odo mňa chcieť?“ vravím si v duchu.

Možno mu je zle, potrebuje rýchlo pomoc. So strachom v duši, ale predsa som k nemu pristúpil.

„Potrebujete niečo?“ spýtal som sa ho.

„Nemáš mi pripáliť?“ spýtal sa on.

To sú problémy, pomyslel som si. Mal ale šťastie, že mi ešte nejaké zápalky ostali, pretože zapalovanie sviečok nie je moja silná stránka.

„Tu máte, môžete si nechať celú škatuľku, aj tak sú tam iba štyri zápalky“ a podal som mu ju.

Zobral si ju a pripálil si cigaretu. Bol som už otočený a niekoľko krokov ďalej od neho, pretože som nečakal, že mu okrem cigarety niečo vypadne z úst. Ale stalo sa.

„Si odtiaľto hore z ulice?“ opýtal sa ma.

„Áno, som,“ stručne som odpovedal.

„A čiže si ty?“

„Dobrovodských,“ odpovedal som.

„Aj ja som kedysi býval hore v ulici. Poznal som aj tvojich starých rodičov, veľmi dobrí a pracovití to boli ľudia.“

Nevedel som, čo mám povedať.

„Pod', posad' sa, je tu dost' miesta,“ povedal, pretože som od neho stál aspoň šesť krokov.

Zrazu cítim, že mám niečo pri nohách. Chcem sa postaviť, no môj spolusediaci mi povie „to je Zuzanka.“

Vydýchol som si a opýtal sa „to je váš pes?“

„Zuzanka je tu so mnou, ale nie je to môj pes. Nepatrí nikomu. Keď chce, môže odísť. Je tak isto sama ako ja, nikomu nechýba.“

„A kto jej dáva žrat?“

„Niektorí ľudia keď idú z obchodu sa zľutujú a hodia jej koliesko salámy.“ „A vy?“ zvedavo sa spýtam.

„Mne dávajú jesť sestry z nášho kláštora, vždy im niečo zostane. Dovolili mi aj so Zuzankou prespávať v jednej malej izbičke v stodole za kaplnkou. No veľmi tam nechodíme, len keď je tuhý mráz, aby Zuzanka nezamrzla“... „A ani to pivko si nemôžem dať,“ zamrmľal len tak popod fúzy. Iba som povedal „aha“.

„Musím už ísť, naši ma čakajú. Dovidenia.“

Po niekoľkých dňoch, keď som išiel do školy, šiel som okolo lavičky. Nebolo tam nikoho. Asi sa išiel najesť, myslel som si. Na ďalší deň taktiež nikto. Po ceste som stretol môjho kamaráta Ľuboša, ktorý mi povedal „vieš čo sa stalo“?

„Nie, neviem,“ odvetil som.

„Bezdomovca Ivana našli včera spadnutého v záveji.“

Alkohol alebo hrdosť? pomyslím si.

Keď som prišiel domov, opýtal som sa otca a mamy:

„Nemohli by sme mať psa?“ (pretože náš zdochol už pred tromi rokmi). „Dobre, pozrieme si nejaké inzeráty a uvidíme,“ vraví oco.

„Ale ja by som chcel Zuzku, čo zostala po bezdomovcovi Ivanovi,“ vravím.

„Kúpime ti krajšieho,“ hovorí mama.

„Ale, keď, kto sa o ňu postará?“ namietol som.

„Už sa len niekto postará,“ odpovedal otec.

Nakoniec som rodičov nejako obmäkčil a išli sme ju s otcom pohľadať. Hľadali sme ju, hľadali, no nenašli. Bol som smutný, no zrazu som si spomenul, čo som počul vtedy na lavičke. Asi je to tak lepšie, iste si už našla voľnosť pri nejakom druhom človeku.

Ved' predsa vieme, že vietor sa do fľaše zavrieť nedá.

Katarína Želinská

Sabinov

Cena riaditeľky Považskej knižnice, II. kategória

DIAGNÓZA

Narodila som sa s vlasmi a ekzémom, čo sa obvykle deťom nestáva. Vlasy by až tak nevadili, ale ekzému som sa nemohla zbaviť ani po smradľavých čiernych mastičkách, ktoré mi predpisovali doktori a mama mi ich potom nahnevane rozotierala pod kolenami. Od malička sa mi zdalo úplne normálne spať v rukaviciach alebo na starých uterákoch - aby sa nepošpinila posteľná plachta, ale aj tak sa vždy pošpinila. Skrývala som sa pred mamou v kúpeľni alebo v špajze, lebo mi zakázala škriabať sa, a tam som sa doškriabala do krvi, aj kýpľami svojich vždy nakrátko ostrihaných nechťíkov.

Mama mi od malička musela na noc nechávať otvorené dvere. Každé decko má niečo – škriabanie, bubákov, imaginárnych kamarátov, spojencov, broskyne,... Hej, ja som mala aj broskyne. Teta z nich robievala najlepší koláč na svete, v ktorom väčšinou nebola ani jedna, lebo som ich všetky ešte pred pečením zjedla. Nikdy som nemala strach z tmy, to nie, ale vedela som, že kým budú dvere otvorené, všetko je v poriadku. A potom ich tetka zavrela a zomrela, čo ma našťvalo ešte viac, ako keď so mnou nešla v prvý deň do školy, lebo vraj všetky normálne deti chodia s mamou.

Väčšinou som sa chodievala škriabať, keď sa niečo dialo. Bolo to ako obsesia, stimulátor všetkého. Keď to na človeka príde, proste musí - škrabať sa a škrabať... Keď ma našla mama, zmlátila ma tak, že sa mi potom robili na modrinách chrasty, ale tie som mala aj od škrabania, takže to bolo jedno. Teta ma nikdy neudrela, ani keď ma našla. Nechala ma vždy doškriabať sa, potom vzala vatové tampóniky, máčala ich do vlažnej vody a jemne mi čistila kožu od krvi. Keď som sa chcela škrabať ďalej, chytila mi ruky do svojich, pritúlila si ma, aby som sa nemohla šúchať ani o predmety okolo seba

a fúkala mi pod kolená, až kým to neprešlo. Vlastne som sa k nej chodila škrabať, rozprávať a túliť.

Mala som frajera, volal sa Igor. Taký vyšší, ryšavý, vždy očervenel, keď sa rozprával s niekým cudzím, preto ho volali Rajčiak. Ale ja som ho neľúbila, lebo také veci sa nehovoria nahlas. Pichol mi kružidlo do krčnej tepny, vtedy ma vlastne vzali do nemocnice a asi sme sa aj rozišli. Igor ma ľúbil, tak ako teta. Aj som uňho spávala, tak ako u nej. Mama to nemala rada. „Ktovie, kto všetko v tej posteli chrápal...“ Neverila, že len ja, každú sobotu. „Teta, aké to je, keď ľúbiš?“ „Ľúbiš čo?“ „No tak naozaj.“ Pokrčila plecami. „Je to ako keď sa ti chce cikať.“ Začudovane som zmaštila obočie. „Ale to nie je príjemné.“ „A kto povedal, že je to príjemné?“

Všetci chceli, aby som bola doktorka. Platili mi doučovania a kurzy, ale bola som príliš hlúpa. Na takú doktorku treba mať hlavu, to nie je len tak. Keď som sa narodila, mama to ešte nevedela. Akože že nemám hlavu. Teda nie že úplne, ale trochu inú ako ostatní. Vraj tam niečo nie je tak, ako by malo byť, to som pred chvíľou počula povedať otca. Ale mama tomu neverí, mala to premyslené. Všetko naplánované – od môjho prvého kroku až po štátnice. Teta také veci nikdy neriešila, u nej som mohla jesť broskyne, plúť kôstky na ľudí prechádzajúcich okolo paneláku a chodiť spať, keď začínali filmy od osemnásť.

Teta hovorievala, že ak sa človek niečo nenaučí robiť dobre, mal by sa naučiť tešiť z toho, že to robí zle. Ale čo má robiť, ak je to naopak, to nikdy nepovedala. Vtedy ma pobozkala na dobrú noc, čo nikdy nerobila a povedala: „Vieš, že teba ľúbim, však?“ Šokovane som sa nadvihla na lakt'och. „Také veci sa nahlas nehovoria!“ „Nie, nie, máš pravdu... Dobrú noc!“ A zavrela dvere.

Bolo to zvláštne ráno, lebo ľudia sa obvykle kúpu večer. Skoro také zvláštne, ako keď sa zobudíte v cudzom byte. Vstanete, umývate sa, robíte si raňajky – a všetko je na inom mieste ako u vás doma - cudzie, zvláštne, hoci možno vôbec nie ste u cudzieho človeka. A celý ten pocit sa ešte vystupňuje, keď tu už nie je nikto, pre koho by to tak nebolo. „Teta? Ešte si v kúpeľni?“ Voda už bola celkom studená a celkom červená a teraz celkom určite prechladne. „Prinesiem ti osušku?“ Tak som vzala tú, čo bola navrchu – červenú.

„Vieš, že teba ľúbim, však?“ A zavrela dvere. Ja som ich chcela otvoriť, lenže nikto ma to nikdy nenaučil. Nemala som strach z tmy, to nie, ale vedela som, prečo ich zavrela.

Každé decko má niečo. Spojencov. Niekoho, ku komu si nájde únikovú cestu, kto ho vie s celým jeho malým svetom pochopiť, viac, ako ostatní, možno aj celkom. Rozmýšľala som, že ujdem, ako každé decko. Aj nahlas, na čajoch o piatej, ktoré sme s tetou mávali, keď som bola v tom jedinom období života, keď strašne chcete byť dospelý, lebo ním ešte nie ste a neviete, že v skutočnosti po tom vôbec, ale vôbec netúžite. Pili sme čaj z belasého porcelánu, ona mala svoje koktejlky a perly, lebo ma narozdiel od iných vždy brala vážne a ja som len tak do vetra, ako každý, vyhlásila: „Ja sa zbalím a utečiem!“ Napila sa, rovnako elegantne ako žila a prehovorila, až keď preglgla a položila šálku na tanierik. „Nemáš kam.“ Mala som primálo rokov, aby som to vtedy pochopila alebo sa jej opýtala, či náhodou práve neprežíva to isté. Nikdy ma nehrešila, ani keď som rozliala čaj na biely koberec a ani keď mi držala vlasy nad záchodom, lebo som zjedla priveľa broskyň. To bola mamina robota. „S tým spečeným primitívom ťa už nechcem ani vidieť! Máš podivuhodnú schopnosť rozumieť si s kadejakými skrachovanými existenciami...“ Teta nebola skrachovaná, zarábala lepšie ako mama s otcom dokopy. Možno preto si ju nechceli pohnevať. Len raz sa strašne opila z rumu, keď sme nemali broskyne a ja som nemohla zaspať, tak mi povedala, že všetko je prázdne a zbytočné, ako jej život. Pýtala som sa aj mamy, prečo nemá muža a deti. „Lebo je hlúpa.“ „Lebo bol hlúpy...“ Dospelí vedia všetko iba domotať.

„Rozopni si nohavice!“ Igor bol ku mne vždy milý a jedine predomnou sa nečervenal. „Počuješ?!“ Poslúchla som ho, lebo ja som bola vždy poslušná, aj keď mama tomu neverila. „A teraz si daj dole nohavičky.“ Nechcela som, lebo sa každú chvíľu mohol vrátiť otec a ten nemal Igora rád, vlastne nemal rád žiadneho chlapca, ktorého so mnou videl. Roztrhol mi čiernu mašličku na dve polovice, hnevala som sa, lebo to boli moje jediné nohavičky s čiernou mašličkou. „Prestaň ma hrýzť!“ Odskočil k písaciemu stolíku, o ktorý sa udrel do ľavého lýtku a povedal škaredé slovo, keď šmátral po mójom zošite z geometrie. „Tu máš, ty suka!“ A potom to bolelo, ale len chvíľku, doktor mi hrdzavý hrot vytiahol veľmi rýchlo.

Raz sme mali na výtvarnej namaľovať zážitok, ktorý nás v živote najviac ovplyvnil a ja som si umývala štetec v miske s vodou, až sčervenela, ako čaj, keď mi ho robila teta v sobotu na raňajky. Povracala som sa a na lavici bola potom šunka, čo som raňajkovala, len pokrájaná na kocky a učiteľka na mňa kričala, lebo dievča v okuliároch, čo sedelo vedľa mňa, sa povracalo tiež. Keď sa v škole niekto povracal, mohol ísť domov. Vždy ho odviekli do učiteľkinho kabinetu, kde sedel pri otvorenom okne, kým pre neho niekto neprišiel, niekto, komu učiteľka zavolała, aby prišiel. „Čo si mi to dala za číslo?! Hlásí to tam, že bolo odpojené!“

V poslednej dobe ma bolievajú oči. Povedala som doktorovi, že je to preto, lebo som veľa videla a on prikývol, že je to možné. Teťu bolievala aj hlava, preto mala tabletky, veľa tabletiiek. V zásuvkách, na stole, pod vankúšom,... Mama vždy hovorila, že tabletky berú len slabosi a hlupáci. Raz som jednu ochutnala a teta sa strašne nahnevala, prinútila ma vyplúť jej ju do ruky a kričala, strašne kričala, ale potom sa rozplakala, začala ma hladkať po vlasoch a vzlykala, že sa len veľmi zľakla, že na mňa nikdy nebude kričať a že si mám ísť ľahnúť a nechať dvere otvorené, lebo ich príde zavrieť.

Igor mi raz povedal, že som pošťikaná. Vraj to pozná, takých báb už stretol kvantum. Nemyslím si. Doktor povedal, že je to ojedi-nelá diagnóza. Veľa som rozmýšľala nad tým, prečo keď o niekoho prídem, nevieme žiť ako predtým, než sme ho spoznali. Je to predsa logické. Netrpieť. Ja netrpím. Sú tu na mňa strašne dobrí. Len prosím nezatvárajte dvere, keď budete odchádzať – inak nezaspím.

Emília Molčaniová

Predajná

Cena MO Matice slovenskej, II. kategória

ČÉČE...

„Mladý muž, asi vás sklame. Cestovný lístok síce platný máte, ale na Chvatimechu nestojíme.“

„Ako to, že nestojíte, veď ešte nedávno...“

„Nový cestovný poriadok.“

Do kelu! Už len to mi chýbalo! Konduktor sa obrátil k ďalšiemu cestujúcemu a mňa nechal napospas zúfalstvu. Čo ja nešťastník teraz urobím? Ten pohovor nesmiem zmeškať, inak som v kýbli. Také miesto už nezoženiem. Tuho som rozmýšľal, čo urobím a potom som sa vybral za sprievodcom.

„To je nehoráznosť, len tak mir nichts-dir nichts zmeniť cestovný poriadok. Nemyslíte?“ vyčítal som mu.

„Pane, mne to nehovorte, ja o tom nerozhodujem,“ povedal s profesionálnou chladnokrvnosťou.

„No, dobre, ale čo mám teraz urobiť?“ spýtal som sa s bezmocnosťou v hlase.

„Vystúpte si stanicu pred Chvatimechom a zbytok docestujte autobusom alebo zájdite pešo,“ povedal a naďalej sa venoval dierkovaniu lístkov.

„To nemôžem, ja mám prípoj na Chvatimechu, ten ma nepočká.“

„Máte ešte druhú možnosť, vystúpiť jednu stanicu za Chvatimechom,“ radil mi s pokojom Angličana.

„Takú radu za pec kladú, veď som vám povedal, že ja musím vystúpiť na Chvatimechu, tak už ma neštvite,“ rozčúlil som sa.

„Pre mňa, za mňa, si vystúpte hoci aj v Hornej Dolnej a neotravujte.“ Zničené som si sadol do sedadla a bolo mi z toho všetkého nanič. Ešte pred chvíľou som sa videl v kresle manažéra a naraz sú všetky nádeje, nájsť si slušnú robotu, v lufte. Keď sa muž v modrom vracal z pochôdzky, pristavil sa pri mne a povedal:

„Je mi vás naozaj ľúto, ale cestovný poriadok nezmením. Iba ak by som...“

„Čo mi chcete naznačiť?“

„Mohol by som požiadať strojvodcu, aby spomalil. Ste dobrým športovcom? Viete utekať?“

„Ešte donedávna som behával štvrtku za náš atletický klub.“

„Takže, dávajte dobrý pozor, aby ste sa neocitol pod kolesami vlaku. V stanici vlak spomalí a ja vás chytím za golier kabáta a budem vás držať vo vzduchu. Vy budete kmitať nohami ako pri behu, aby ste nespadli v momente, keď sa dotknete zeme. Jasný? Zapamätajte si, že nesmiete spomaliť, lebo začnete robiť kotrmeľce.“

„Vy ste poklad, pán sprievodca. Ako sa vám odmením?“

„Tak, že zmáknete ten pohovor.“

Keď sme prichádzali do stanice, vlak išiel naozaj pomaly a ja som do bodky splnil konduktorove inštrukcie. Nastal okamih, kedy som sa dotkol zeme, moja rýchlosť postupne klesala a posledný vagón ma práve míňal. Bol som zachránený! To som si však len myslel, lebo vtom ma voľakto opäť chytil za golier a zodvihol do vzduchu. S prekvapením som zistil, že stojím v poslednom vagóne na plošine pri schodíkoch a vlak zasa nabera na rýchlosti. Vtedy sa spoza mňa ozval ksichtík s ruksakom na pleciah:

„Čéče, hochu, ty máš ale kvalt a hlavne kliku, žes to stihnul. Jak to, že nevíš, že to tady nestaví...?“

ČIERNA SMRŤ

Moje sliepky vyzerali ako hlavy pankáčov, celkom tak, akoby ich prešla kosačka. Vypĺznuté, takmer žiadne perie, hrebene spadnuté, absolútne bez života, iba posedávali a vôbec neniesli vajcia. Zašiel som do lekárne a tam sa mi dostalo odbornej pomoci.

„Prípravok nasypťe do misky s vodou a premiešajte. Po troch dňoch by mal začať účinkovať. Najprv sa zaperia, zmocnejú a nakoniec začnú aj vajcia znášať. Upozorňujem vás však, že medikament spôsobuje úbytok železa, dávajte im viac živočíšnej potravy, pretože sa z nich v dôsledku liečby stanú na určitý čas mäsožravci.“

A naozaj. Kvôli červíkom a kadejakej hmyzej hávede mi preorali celú záhradu, v letku bez problémov chytili každú muchu, ktorá sa čo i len na meter priblížila k nim a z výdatnej psej stravy sa Nerovi neušlo ani sústo. Aby nezdochol od hladu, servíroval som mu jeho menu na verande. Vajec som mal ako maku, mohol som ich predávať na trhu. Keď som im ráno niesol žrádlo, najprv požrali mäso a ozobili kosti a len potom, keď už nič iné nebolo, pustili sa do zrna.

Bol som s výsledkom spokojný. Som milovníkom zvierat a veľmi ma potešil ich priaznivý zdravotný stav. Liečbu som sa zakrátko rozhodol ukončiť.

V jeden deň som márne hľadal skrotenu lasičku Jessy, moju dlhodobú priateľku a spolubývajúcu. Po troch dňoch som objavil jej teličko v dezolátnom stave pod šopou v drevárni. Teda, aby som bol presný, zostala z nej iba kožušina a torzo hlavy. Tušil som, kto je za to zodpovedný, ale povedal som si, že liek čoskoro prestane účinkovať a tie beštie sliepky to prejde.

Bývam sám v horárni, ďaleko od ľudí a občas si zájdem na nákup do neďalekej obce. Ale keď som sa v to dopoludnie vracal, už zďaleka som tušil, že niečo nie je v poriadku. Nero vždy radostne štekal, hoci som bol ešte iba za zákrutou, totiž, až odtiaľ ma dokázal jeho citlivý nos zacítiť. Tentokrát však sedel so zježenou srst'ou v búde, triasol sa na celom tele a v očiach sa mu zrkadlila neopísateľná hrôza. Inokedy poslušný na slovo, teraz z búdy nevyšiel až do rána. Keď som večer vstúpil do chlieva, aby som podojil kozu, obľal ma studený pot, myslel som si, že to neustojím. Zo zakrvavenej podlahy na mňa pozerali vyďobané oči, vlastne len jamky po nich. Brucho otvorené, po vnútornostiach ani pamiatky, spod kože vytŕčali holé rebrá. Moja kozička Amálka... Áno, tak nežne som ju volal po nebožke žene, bola mi viac než iba živiteľkou.

Anciáša jeho! Potvory potvorské, ja tie sliepky všetky do jednej pobjem! Sadol som si na lavičku pred maštal' a dal si hlavu do dlaní. Vtom mi sadol na plece môj obľúbenec, havran s bielou čiapočkou. Zakrákal a ja som ho ako vždy pohladil. Až ma prekvapilo, aké mal nádherné, husté perie. Voľakedy dávno som ho našiel v lese a dostal z najhoršieho, vtedy mal zlomené krídlo a ja som ho choval, až kým sa mu nezrástlo. Odttedy ma už neopustil. Keď som išiel do lesa, vždy ma sprevádzal. Buď mi sedel na pleci, alebo poletoval zo stro-

mu na strom. Usmial som sa na neho a pomyslel som si: teba dúfam nedostanú, veď vieš lietať, ľahko im ujdeš.

Ráno som sa definitívne rozhodol. Koniec výjazdom, sliepky pôjdu do voliéry, pretože nechcem prísť ešte aj o Nera a ovce. Tie som na noc zohnal z ohrady do chlieva a dôkladne ich zavrel tak, že ak by aj nejakým zázrakom niektorá sliepka preletela, k ovciam sa nedostane, pretože nad dverami bola iba niekoľkokocentimetrová škára. Dúfajúc, že týmto výčinom už bude konečne odzvonené, som si ľahol spať. Aké však bolo moje prekvapenie, keď som ráno zistil, že som prišiel o ovcu. Tie ľarbavé, prežraté suky sa hádam naučili lietať... Ale ako sa dostali z voliéry, veď je zastrešená?! Moje poznanie ma priklincovalo k zemi, pretože všetky sliepky boli na svojom stanovisku. Zahrabal som usmrtené zviera a sadol som si k raňajkám úpenlivo premýšľajúc nad záhadou. Prišiel som k záveru, že mi nič iné neostáva, iba zostať v noci hore a prísť veci na koreň. Latami som zapchal aj poslednú škáru nad vchodom do ovčieho chlieva. Nero dobrovoľne a priam s radosťou zaliezol do kuchyne a ja som si sadol na verandu a čakal, čo sa bude diať. Po polnoci ma to prestalo kvôli zime baviť, šiel som dnu a zaujal pozíciu pri okne. Hlava mi podchvíľou kvickala na prsia, už-už som chcel vliezť do postele, keď tu niečo začalo dorážať do okna. Posvietil som lampášom a zbadal som havrana. „Pod' dnu, môj zlatý, budeme strážiť spolu,“ povedal som mu a on si mi sadol na plece. Chvíľu si prehraboval a načechrával perie a potom ma bez výstrahy bolestivo d'obol do čela. Bol som zdesený. Čo sa to s ním deje? To predsa ešte nikdy neurobil! Žeby už aj ten potratil rozum?

„Zmizni von, darebák!“ otvoril som dvere, palicou som ho niekoľkokrát udrel a proti jeho vôli som ho nasilu vytlačil do tmy. Rana mi silno krvácala, tá potvora vedela, kde má udrieť, trafil rovno na žilu. Vydezinfikoval som si to, a keď som vychádzal z kúpeľne, prvé, ale i posledné, čo som uvidel, bola miestnosť plná havranej čierňavy a rozbitým oknom sa dnu s uši trhajúcim krákaním nedočkavo valili húfy ďalších...

Jozef Páleník

Svinná, II. kategória

Cena poroty

PÁRAČKY U JABLČNÍKOVCOV

„Matej, nože prines ešte za náruč polien,“ prikázala Anna svojmu mužovi, no v jej hlase nebolo ani zamak rozkazovacieho tónu. Svoju požiadavku vzápätí aj zdôvodnila: „Vieš, prídu aj ženy z Laznísk, chceli by sme to perie dnes všetko odriapať. A ak nie, nech nám čo najmenej zostane.“

„Hádam prinesiem aj dve náruče, ak by ste sa pri tom driapaní dlhšie zdržali. Vonku dáko pritúha,“ odvetil Matej a dodal. „Vezmem z toho tvrďšieho, bukového, nech vám prsty nekl'avejú.“ To už vyšiel z dvier a posledné slová akoby vyšli zarovno s ním. Onedlho sa vrátil nesúc naštiepané polená a hneď aj zopár priložil na pahrebu v peci.

O malú chvíľu prišli prvé driapačky, či ľudovo povedané páračky.

„Pekne vítam, poďte dnu, práve ho chystám, to ako perie,“ radostne privítala Anna prichádzajúce ženy a na potvrdenie svojich slov začala vyťahovať z papierového vreca a na stôl klásť hrste nepopáraného peria.

„Poriadne sa rozsnežilo,“ skonštatovali ženy - driapačky pred dverami ambitu, striasajúc z kožuchov čerstvo napadané vločky snehu. „Ktovie, či Laznišťanky vôbec prídu, pri takomto hustom snežení im cesta z kopaníč poľahky zapadá,“ pridali dodatok.

„Ach jaj, čože by neprišli. Sľúbili, zaiste prídu,“ zaháňala pochybnosti Anna. „Keď veľa napadá, prebrodia. A ak by nie, sváko Čvirík ich privezie. Predvčerom bol tu dolu v dedine. Povedal, že ak bude treba, koníka do sánok zapriahne a ženy z Laznísk na driapačky ku nám privezie. Aspoň sa vraj čerstvého snehu nadýchajú. On i jeho koník.“

„A nazad? Ako pôjdu?“ predostrela ktorási zo žien starostlivú dvojicu otázok.

„Tak, ako sem prídu. Keď ich sváko privezie, tak ich aj odvezie. Počká ich tu, podiškurujú s Matejom, statok pozrú, ba azda i zuby na hrabliach môžu poopravovať. Akosi sa uplynulé leto priveľmi lámali. Ved' nebudeme dlho, najviac do polnoci,“ pokračovala autorka predchádzajúcich viet, domáca gazdiná Anna. „Zaránky treba ešte na čečinu ísť, čochvíľa nám treba kostol vyzdobit', Vianoce sa blížia. Nech je nachystaná, jest' nepýta, ani sa nesказí,“ dodala tak trocha žartovne.

To sa už tri ženy pustili do driapačky a či párania peria. Driapalo sa vo viacerých domoch, no najchýrnejšie páračky boli tu u Jablčníkovcov. Nečudo, ved' Jablčníkovci chovali kačky, ba i niekoľko husí sa počas roka motalo po dvore. Krmiva mali nadostač i kukuricu na dokŕmenie v patričnom množstve dopestovali. Hydina sa pravidelne v potoku za domom vyčľapkala, a tak okrem poživne nebola núdza ani o dobré perie. Nuž a keďže vychovávali štvoro dcér, ktoré sa čo nevidieť budú hotovať na vydaj, rodičovská česť kázala prichystať im výbavu a do tej v tomto období patrili aj periny. Najlepšie s vlastným, domácim perím.

Trojicu žien postupne doplňali ďalšie, ba prišli aj sľúbivšie sa z Laznísk. Pešo, vrstva snehu sa ešte dala prebrodiť, ale vzhľadom na to, že snežná pokrývka sa neustále všíšila a predpokladaný koniec dnešného párania bol najneskôr okolo polnoci, dohodli sa so svákom Čvirikom, že so sánkami ťahanými koňom príde aspoň po ne, keď ich už nemusel priviezt'.

Tak ako býva na páračkách zvykom, ženám pracovali nielen ruky, lež i jazyky. Kadečo i kadekoho pospomínali, studnica spomienok ani čo by dna nemala, ba sem – tam pridali aj dajakú spomienku so strašidelnejším nádychom, skôr povest', zväčša od kohosi počutú, ved' takýto žáner sa najlepšie šíri ústnym podaním.

Keď už žriedlo začalo pozvoľna vysychať a témy i objekty sa čoraz ťažšie hľadali, predostrela gazdiná Anna návrh:

„Ženy, čo keby sme sa pomodlili svätý ruženic?!“

Nad stolom pod nízko stiahnutou lampou v kuchyni u Jablčníkov sa rozhostila tíš. Na driapačkách takéto čosi nebýva zvykom, nuž nečudo, že reakcia oslovených nechala na seba chvíľu čakať.

„Na driapačkách som sa síce ešte nemodlila, iba ak pred jedlom, ale prečo nie?“ reagovala ako prvá jedna zo sediacich žien.

Bude to zaiste príjemná a osviežujúca novota,“ pridala svoj názor ďalšia a vzápätí dodala: „Lež ako budeme preberať zrnká ruženca, keď prsty máme zamestnané perím?“

Tento »problém« poľahky vyriešila Anna. „Matej, môj muž sa bude predmodlievať, samozrejme s ružencom v rukách. On ich k driapaniu nepotrebuje, len čo sem tam do piecky drevo priloží. A to môže pred začatím modlitby.“

Matej sediaci pri peci a »jedným uchom« počúvajúc rozprávanie žien, ba tak trochu či občas i driemajúci, nenamietal, ba sa zdalo, že sa aj potešil. Ihneď vstal a pobral sa do prednej izby po ruženec. Keď ho priniesol, zrakom preletel po sediacich, perie párajúcich ženách, ktorá sa slovami snažili nájsť klady tejto myšlienky a potichu sa spýtal: „Môžeme?“

Odpoveďou mu boli súhlasné slová „uhm“, či „áno“, alebo „môžeme“, vyslovené temer s rovnakou hlasovou intenzitou ako otázka.

„V mene Otca, i Syna i Ducha Svätého,“ začal Matej a v kuchyni u Jablčnickovcov sa rozhostila príjemná pohoda, signalizujúca, že takto, s modlitbou na perách i pri práci strávený zimný večer prinesie teplo aj v duši.

Dušana Dingová

Žilina

Čestné uznanie, II. kategória

NEBO PEKLO

Vraj keď zomrieme, naše telo opustí duša a tá buď odletí, alebo zostane tu. A keď už odletí, tak hore do neba, alebo dole do pekla. Alebo keď sa nevie rozhodnúť, ide sa poradiť...

Ten priestor je úplne minimalistický. V strede miestnosti s dúhovými stenami sedí smrť vo svojom typickom „kapučňovom“ obleku. Hľadá do prázdna, zvyknutá na samotu. Je to žena s príjemným výrazom tváre a jeden by povedal, že keby sa trochu viac usmievala a tváril sa menej znudene, bola by to príjemná dáma v najlepší rokoch. Veľa toho nenarozpráva. Ani nemá s kým, a keď aj má, tak skôr počúva.

Klára zomrela v ten istý deň ako jej starší brat. Nevidela ho už dobrých 30 rokov... Nečakané stretnutie súrodencov.

Smrť im ponúkla stoličky. „Cíťte sa ako doma“, sarkasticky zamumlala si popod nos. Dôležito si preložila nohu cez nohu a zaujato ich pozorovala.

Sedeli chrbtom k nej no vďaka obrovskému zrkadlu oproti, videla ich tváre.

Klára a Peter.

Kláre sa priečilo sedieť tak blízko svojho brata. Bola znechutená a rozčarovaná z toho, že musí byť v tejto trápnej situácii, že jej nevd'áchny bohužiaľ brat vôbec niekedy dýchal ten istý vzduch ako ona.

Peter pokorne sedel a hľadel na svoju sestru. S jemným úsmevom na perách a smútkom v očiach šepol: „Ahoj Klára“

„Neopovažuj sa na mňa rozprávať! Ty hnusný fet'ák.“ hystericky poslala svojho brata do kelu.

„Veľmi zaujímavé“ uškrnula sa smrť a nenútene vstúpila do potenciálnej rodinnej roztržky.

„Niečo takéto som tu už dávno nemala. Aby som to zostručnila – Klára a Peter Weinerovci. Brat a sestra. Deti dvoch rodičov a jednej „lásky“. Čo sa len mohlo stať hm?“

Smrť si akoby vcucla pery medzi zuby akoby vedela, že to najlepšie divadlo ešte len príde. Veď takej znudenej osobe občas padne vhod trochu napätia.

„Klára, matka ti tu nechala list,“ nasrdenej dievčine sa v rukách do slova zjavil list v zapečatenej obálke. Otvorí ho a nahlas číta.

„Ahoj Klára. Dúfam, že sa tento list dostane k tebe v pravý čas. Vždy si bola dobrou a zodpovednou dcérou. Milovala si nás a my sme milovali teba. Vždy sme ti dali všetko po čom si túžila a aj si si to zaslúžila. Chcem ťa len poprosiť – nechaj teraz všetko svojmu bratovi...“

Peter zostal ako obarený. Pokorený po samú prašnú zem neveriacky krútil hlavou. Jeho sestra dobre že nevyletela z kože. Znechuteným hlasom pokračovala v nádeji, že je toto celé nejaký nepodarený fór.

„Viem že nám všetkým veľmi ublížil a že sme si veľa kvôli nemu vytrpeli... Ale je to môj syn a tvoj brat. Matka bude vždy milovať všetky svoje deti rovnako. Prosím, daj mu šancu a nechaj mu to čo nikdy nemal. Dúfam, že to pochopíš a prijmeš. Čoskoro sa zas stretieme. S láskou mama!“

„S láskou mama?!?!“ Klára to už neustála. Šmarila list o zem a agresívne vstala zo stoličky. Peter so slzami v očiach schytil sestru za ruku. „Klára počkaj, je toto nemôžem prijať, mne je všetko strašne ľúto, Klára odpusť...“

„Nikdy...rozumieš mi, nikdy viac sa ma nedotýkaj! Pre mňa neexistuješ odkedy som musela hľadiť na matku ako každú noc plače, lebo jej drbnutý syn zadlžil celú rodinu kvôli nejakým odporným drogám, ako sme sa báli o vlastný život, keď sa nám kvôli tebe vyhrážali výpalníci a ako každú chvíľu chodili domov predvolania na súd a neviem aké výživné neviem akým štetkám. Si chorý, hnusiš sa mi a si pre mňa mŕtvy!“

Klára zmizla. Jej duša odišla. Odletela.

Uplakaný Peter v reflexii svojej minulosti zažíval muky uvedomenia sa.

„Matka ... Mama ... Mama, počuješ ma? Prepáč. Prosím prepáč mi to. Nemôžem od teba prijať taký dar. Budem trpieť za to čo som spravil. Bože prepáč mi...“

Zostalo už len zrkadlo a smrť. Nebo, či peklo... také relatívne. Smrť sa potešia novej skúsenosti, porobila si pár zápiskov, sedela a čakala ďalej.

HOŠPITÁL

Musím nechať otvorené dvere. Aby videla, že som tu. Azda nebudem chrápať. Neznáša to. Zasa by mi trieskala vankúšom o hlavu. Hehe, aj tak to mám rád. Nechám jej odokrytú perinu. Keď si ku mne priľahne šupne sa pod ňu ako taký malý slimáčik do svojej búdky a ja ju prikryjem. Ešte otvorit' okno, iba tak trošku, aby prúdil vzduch a bude to dokonalé. Ponožky a slipy mám v praní, košeľa visí na vešiaku, zuby mám v pohári... okuliare mám trochu docapané, ale toho si nevšímame, tiež je slepá ako patrón. Teraz mi nemá za čo vyhubovať, potvorka. Aj tak mám rád, keď sa na mňa pajejí, taká je potom sladká. Na čele jej navrie žilka a vrásky sa jej na pár minút vyhladia. Stále je rovnako krásna. Som taký šťastný, že sme spolu zostarli. Vôbec si neviem predstaviť, čo by som bez nej robil. Ako hovorí ona - skapal by som v tej špine, čo po sebe nechávam. Naozaj, ešte že ju mám. Kde toľko trčí, holubička moja... *na na ná holubieeenka sivá, kdeže si mi odletelá, kde sa mi skrývaš, už ťa tu čakám ...* „Drž hubu ty starý blázon ja tu chcem spať!“ zreval namrzený spolubývajúci. „Sestra! Zasa mu šibe. Ja sa chcem už normálne vyspať. Preložte ma k tomu, čo si škrabe čelo. Tento idiot tu každú noc vyspevuje a tancuje! Doriti! DORITI! Ja chcem spať! KONEČNE CHCEM SPAŤ! Všetci skapte! JA CHCEM SPAŤ!“

„Upokojte sa! No tak! Len čo to bude možné, preložíme vás. Sľubujem,“ uchlácholila ho sestrička s takým hlbokým výstrihom, že by umlčal aj byvola...

Niektoré kombinácie psychopátov sú naozaj nevhodné. Ale tak to chodí. Kde je miesto, tam vás šupnú. Blázni sú fajn, je s nimi zábava. Takto na staré kolená nemusím ani pozeráť telku, stačí sledovať, čo kto vystrája v mojej izbe. Vždy príde sestrička s tými nohami, ale na ňu sa veľmi dívať nemôžem, lebo potom celý deň počúvam aké som staré, perverzné, chlípne, neukojené prasa. Aj tak vie, že mám oči len pre ňu. To len porovnávam, vravím jej a ona sa urazí, nadá mi do debilov, sadne si k oknu a je ofučaná. A vtedy je to najkrajšie. Môžem sa pomaly líškať a prosíkať ju o malú pusku. Jej sa začne nená-

padne hýbať kútik úst, až sa nakoniec tak krásne usmeje a objíme ma. To je pocit. To je ono. Bože, také mám len šťastie, že ju mám. Dúfam, že zomriem skôr ako ona. Bez nej by som zošalel. Bez váhania by som šiel na druhý svet. Akurát ma mrzí, že musíme byť tu. Ale je to tak dobre. Hoci ten domček, kde sme bývali prvých 5 rokov manželstva, nebol na zahodenie, ale tu je nám naozaj lepšie. Dobre sa tu o nás starajú. Aj keď 60 rokov na tom istom mieste, to vám môže udrieť na hlavu... ale ja sa držím statočne. Čo by som pre moju lásku jediná nespravil. Museli sme sem ísť, lebo mala nejakú chorobu a tu jej dávajú dobré lieky. Och, ale kde je toľko! Drieme sa mi už poriadne. Azda nebudem chrápať. Neznáša to. Zasa by mi trieskala vankúšom o hlavu. Hehe, aj tak to mám rád. Nechám jej odokrytú perinu. Keď si ku mne priľahne šupne sa pod ňu ako taký malý slimáček do svojej búbky a ja ju prikryjem. Ešte otvoriť okno, iba tak trošku, aby prúdil vzduch ... „BOHAČA ZASA OTVÁRAŠ TO OKNO?! SESTRA!“ zúrivo zvonil na zvonček, až kým nepribehla nohatá sestrička. „Sestra, ja sa tu zbláznim! Už 20-ty krát otvára to okno! Je jedenásť hodín. CHCEM SPAŤ! Dajte mu nejaké prášky, nech spí!“ „Pán Kowalski, čo sa deje, poďte si už ľahnúť, nestojte pri tom okne“ vľúdne sa mu sestrička prihovarila a pomohla mu spratať sa do poste.

„Veď čakám na moju manželku, neviete kde toľko trčí? Asi sa sprchuje. Čakám kým si príde ku mne ľahnúť. Som unavený. Azda nebudem chrápať. Neznáša to. Zasa by mi trieskala vankúšom o hlavu... „Pán Kowalski! Nikto nepríde. Koľkokrát vám to mám opakovať. Vaša žena je mŕtva, odkedy ste ju zavraždili. Na to by ste si naozaj mohli pamätať. Pekne spaľajte tieto lieky, zapite vodou... Tak, výborne... A už spite. Dobrú noc.“ „Dobrú noc sestrička. A povedzte mojej žene, nech pohne kostrou, ak ju stretnete na chodbe. Že ju tu čakám... Ale nehovorte, že som sa díval na vaše nohy a prsia, lebo bude zúriť, hehe... Ale ja som sa vážne nedíval ...“ „Samozrejme...“ odvrkla sestrička s vyčerpaným výrazom tváre a odišla.

Spolubývajúci sa nervózne prevalil na posteli. Kowalski konečne zaspával. Azda nebude chrápať. Neznášam to. Zasa by som mu trieskala vankúšom o hlavu. Aj tak to mám rád...

Alexander Valach

Gymnázium, Spišská Nová Ves

Čestné uznanie, II. kategória

AKO TO ZAČALO

Macko oslavoval narodeniny. Chlpatý stále frflajúci obor sa prechádzal tmavým lesom, ktorý bol už po roky jeho domovom. Mal v ňom svojich bratov a učiteľa. Všetci ťahali povraz za ten istý koniec, pretože les nebol bezpečný. Vonkajší svet doň hlboko nikdy nenačrel a pre nich zostal neprebádaný. Aký bol v skutočnosti?

Husté zlaté brezy a biele javory s bordovými listami veľkosti medvedej päste. Malé jazierka s pitnou vodou a vysoké kamenné stavby pripomínajúce veľké hodiny asi každých pol deň cesty. Pozostatky po starej kultúre, ktorá našla v lese domov, ktorú teraz chlpláč skúmal.

Kamenný nástroj, ktorý mal v ruke práve zdvihol zo zeme a oňuchával ho bystrým nosom a snažil sa priradiť jeho pach k niečomu známemu. Nevedel si spomenúť na nič konkrétne, vedel, že kameň páchne zatuchlinou a vedel, že ho nikto už roky nepoužíval. Za ním potichu preskakoval z nohy na nohu obrovský králik Maïden. Jeho brat si zastal a čupol si neďaleko malej čistinky, na ktorej stál mlčanlivý a chladný kamenný kruh. „Posilni sa,“ povzbudil králik brata a ponúkol mu hovädzie mäso na žuvanie. Chlpláč ho prijal, zasunul si drevenú palicu za chrbát a ďalej pozoroval kamenný kruh. Modré pinky sa vznášali po okolí a svoju prítomnosť ohlasovali zmesou vysokých spevavých hlasov. „Azda si ma prišiel povzbudiť?“ opýtal sa Macko a prehltol posledný kus sušeného mäsa. „Kde je šakal?“ opýtal sa vrúcne. „Kam by šiel, trocha sa oneskoril,“ odvetil králik. „Myslím, že tieto kamene sú najzachovalejšie, na aké sme narazili,“ oznámil radostnú novinu. „Ak chceme nájsť pôvod našej existencie, musíme začať na mieste, kde nás majster našiel,“ povedal chlpláč a zadumal sa do myšlienok. „Majster vravel, že nás našiel v jednom z kamenných kruhov, ale nevedel presne na ktorom,“ vysvetľoval králik. „Všetky pôsobia rovnako,“ dodal akoby mimochod-

dom. Z prítmnia černicového kra sa vynorila dlhá úzka hlava zakončená hnedým, veľmi citlivým ňufákom. Šakal mal zo všetkých bratov najrozvinutejšie zmysly. V rozoznávaní chutí, vôní a obrysov postáv ho prekonal jedine majster. „Narazil som na zopár gaštanov a zdá sa, že sú jedlé,“ vyhlklo z neho. Všetko rozprával rýchlo. „Ak budete mať chuť, urobíme gaštanové pyré, alebo pečené gaštany, alebo...“ pozastavil sa, Macko sa ho chystal prerušiť. „Alebo, nie, urobíme si gaštanovú polievku. To vás zasýti,“ navrhol. „Určite!“ ozval sa chlpáč. „Hej, Mai, kde sme to?“ opýtal sa Šakal, aby pokračoval v konverzácii. „Asi v...“ začal králik, „v hlbokom jadre lesa, stromy sú husté a porast je ťažko preniknuteľný.“

Chlpáč sa zvrtol. Miesto, kde sa nachádzali dôkladne zaznačil na mape, kuse pergamenu, ktorý zanechali na okraji lesa nejakí pocestní. Kus uhlíka si zbalil no malej tašky prevesenej cez plece. Bola vyrobená z kože. Dostal ju ako dar od majstra Dina, kvôli efektívnemu systému výroby energie prostredníctvom vodnej turbíny. Rieka mala v horách prudký spád, ktorého energia sa preniesla aj do nižších polôh a efektívnosť bola stále postačujúca. Podzemný mlyn, ktorý obývali bol prvým svojho druhu.

Do vreciek Maidenovej bundy teraz hádzal šakal gaštany. „Tridsať, tridsaťjeden, tridsaťdva...“ počítal pomaly a jeho nadšenie sa stupňovalo úmerne so zvyšujúcim sa počtom gaštanov.

„Les sa stáva každý deň zvláštnejším,“ prehodil Šakal a rozmýšľal, čo asi robí ich štvrtý brat. Koala sa najradšej šplhal po veľkých brezách alebo hustých mliečnych javoroch a vyhládával samotu. Po prvom slove bolo každému jasné, že vo vnútri je iný ako sa môže navonok zdať.

„Čo hľadáme?“ opýtal sa Šakal. „Stopy po tom, čo nás zrodilo,“ oznámil mu pokojne chlpáč. „A kde sú?“ dobiedzal Šakal.

„Nie sú ďaleko. Dnes sme naozaj blízko,“ vyslovil svoje najhlbšie myšlienky. Rozhliadal sa pozorne a skúmal každý kameň. Prezeral rytiny. Čoskoro našiel, čo hľadal, pretože sa ozval hlasný hvizd.

„Našiel si niečo?“ opýtal sa králik.

Hvizd patrilo Šakalovi. „Sledujte,“ oslovil ich chlpáč, „zelená tekutina bola rozliata blízko jedného z vnútorných kameňov. Jej stopa viedla smerom, kde sa guľa svetla strácala každým večerom. Chlpáč vytiahol okrúhlu plechovú fľaštičku a pokúsil sa nabráť do nej trocha ne-

známej látky. Tekutiny bolo málo, nemala zápach, len sýtozelenú farbu. Pomaly sa vytrácala. Prchavá, pomyslel si chľapatý obor.

Králik sa obrátil na Šakala a ten mu opätovoľ spýtavý pohľad.

„Zdá sa, priatelia, že sme práve na stope pôvodu našej existencie...“ prehovoril Macko.

„Takže tá zelená voda má s nami niečo spoločné?“ opýtal sa zvedavo Šakal.

„Viac ako by nám bolo príjemné,“ odvetil mu.

„Čo je to zač?“ opýtal sa králik a mimovoľne si pošúchal hánky prstov. „Zdá sa, že presne preto sme podobní zvieratám a aj tým z vonkajšieho sveta. „Len si neviem vysvetliť ako sme sa k takej látke dostali,“ povedal zronene.

„A kto sa o to zaujíma?“ zaznel za nimi hlas. Koala meral sotva viac ako jeden meter a s okrúhlym bruškom sa ťarbavo tackal k jedinej rodine, ktorú mal. Cez plece mal prevesenú malú brašnu.

„Kam sme sa to dostali? K ďalšiemu z tých kruhov?“ opýtal sa medvedík. „Majster vravel, že sa dnes môžeme pozrieť ďalej,“ pripomenul mu králik.

„Bol som tam,“ poznamenal. „Našiel si niečo, Macko?“ opýtal sa ho.

„Že sa pýtaš,“ ozval sa Šakal. „Práve sme na stope...“ Macko ho zdvihnutým prstom prerušil. „Mohli by sme sa sústrediť?“ opýtal sa.

„Stopu môžeme sledovať.“

„Už nie sme ďaleko od poznania našej minulosti,“ pomädľil si ruky šakal. Traja bratia sa spustili štvornožky a bežali rovnakým smerom. Koala si len povzdychol a vyškriabal sa na najbližší strom. Preskakoval z konára na konár, ako opičiak a rýchlosťou sa vyrovnal ostatným bratom. Po krátkom behu zastali. Macko si obzrel tekutinu v plechovej fľaštičke, hrdlom ju zamiešal, otočil sa vpravo a pokračoval ďalej. Bratia ho nasledovali, pretože mu verili. Puto, ktoré sa medzi nimi vytvorilo sa nedalo roztrhnúť. Spájala ich spoločné šťastie, majster a rovnaké nadšenie pre veci neznáme. Šakal sa obzrel a hľadel na koruny košatých stromov. Koala bol za nimi a svalnatými rukami sa ťahal zo stromu na strom, občas skákal.

Na ľavo od nich sa nachádzalo mohutné pohorie, Hnedé vrchy, ktoré boli jadrom celého lesa. Ako malý sa blízko koreňov hory hrávali. No chľpáčov pohľad sa zastavil na mieste, ktoré ich najväčšmi desilo. Stopa pokračovala napravo od nich, v časti, kde stromy redli.

Ak chcú pokračovať, budú sa musieť vydať k okraju lesa, neprebádanému územiu. V ich hlavách vypukol boj, v ktorom zvíťazila zvedavosť nad pozornosťou.

Zvierací inštinkt im napovedal, že správna cesta je tá menej bezpečná. Vrátia sa, vždy sa vrátili. Koala zoskočil zo stromu, pretože stromy redli. Preňho bolo namáhavé rúčkovanie medzi korunami stromov len obyčajnou rozcvičkou.

„Tak, čo teraz?“ opýtal sa Šakal. „Zájdeme až za hranice našich možností.“ Maiden sa zamyslel a v hlave hľadal odpoveď. „Vraj, nemáme prekračovať medze svojich síl,“ oznámil Maiden a chlpáčovo nadšenie ustalo, „ale skutočný bojovník ide až za ne.“

Koala krútil očami, ale tak, aby to nikto z bratov nevidel. Nechcel ich uraziť, zvykol si ale toto gesto používať.

„Aj tak máme dost materiálu na skúmanie,“ prehovoril Macko a potriasol plechovou fľaštičkou. Jej obsah zažblnkal.

Štyria bratia, spojení v jedno, rozdielni vo všetkom. Jeden hľadel do očí druhému. Obrátili sa chrbtom k hore a vybrali sa cestou von z lesa.

„Svetlo, je už ale nízko,“ upozornil ich Koala. „Mali by sme náš výlet skrátiť, ak sa chceme vrátiť pred zotmením.“

„Stromy rednú, už nie sme ďaleko od konca lesa,“ riekol chlpáč.

„Máme ešte asi dva celé piesky,“ povedal, „ale čas na nich sme tým behom skrátili. Ktovie, koľko piesku máme v skutočnosti.“

„Zatiaľ dost!“ pretisol sa popri nich Maiden. „Nebud' taký namrzený, Ko,“ zvolal Šakal. „Veď nie som,“ odfrkol mu Koala.

Pustili sa strminou až okolo nich stromy redli alebo ich vystriedali kriky.

„Tu je to,“ vykrikoval chlpáč. Na strome pred nimi sa nachádzala zelená škvrna. Bola zaschnutá, ale farbou sa zhodovala s tou, ktorú našli v lese. Macko ju z kôry zlatej brezy oškrabával. „Je mi z teba na zvracanie,“ podotkol Šakal a odvrátil zrak. „Nebud' citlivka.“ prehovoril medvedík. „Užil si si cestu?“ dobiedzal Šakal. Koala musel celou cestou utekať, čo bolo niečo, čo mu šlo zo všetkého najmenej.

„Pomóc!“ začuli krik. Od ich uší doliehal odniekiaľ z rovín rozprestierajúcich sa pred ním. Mysleli si, že sa im to len zdalo. „Nie!“ opakoval sa nárek. „Pomóc!“ Nevedeli, čo majú robiť. Prvé čo ich napadlo bolo skryť sa. Na to boli zvyknutí, takto reagovali na neznámo.

K nim sa rozbehla postava mladého chlapca, odetého v čiernom kimone. Čím bol bližšie, tým lepšie rozoznávali jeho rysy. Mal krátke vlasy a mandľové oči. Nohy a ruky chudé, ale silné. Bolo na nich len toľko svalstva, koľko potreboval.

Nebol ale jediným predmetom ich zvedavosti. Za ním bežal jazdec, ktorého nasledovalo zo šesť bojovníkov. Všetci boli odetí v čiernych habitoch s červeným lemovaním, poprešívanych čiernymi gombíkmi. Na hlavách mali prilby, pre ktoré im nebolo vidieť do tváří. Každú prilbu zdobil pár jeleních parohov šarlátovej farby.

„Pomóc!“ zakričal chlapec, ktorý bol na konci zo silami. Zrútil sa na zem asi pol čistinky od okraja lesa. Jazdec a jeho elita mu boli stále v päťach. Chlapec sa s námahou zdvihol a posadil sa. Bol pripravený prijať, čo ho čaká. „Nemôžeme ho tu len tak nechať,“ šepol Maiden. „Majster nás učil, že máme chrániť slabších a tých, ktorý sa nemôžu brániť sami.“ „A nemáme vystavovať svoj krk,“ opravil ho medvedík. „A čo potom,“ povedal Šakal, vytiahol z purpurového kožucha drobnú fúkačku, naplnil ju šípom. Pľúca naplnil čerstvým vzduchom, nie lesnou zatuchlinou a fúkol, tak ako už mnoho ráz predtým, keď chcel nazlostiť Koalu.

Nerozvážna povaha zachránila chlapca. Jazdec padol na zem, neschopný pohybu. Šesť bojovníkov s dlhými mečmi zastalo pred chlapcom a obzeralo sa po okolí. Začali sa krčiť a vytasili dlhé zbrane, ktoré zatiaľ niesli po bokoch.

„Hurá, do toho,“ zavelil Šakal a rozbehol sa na poltucet ozbrojencov. „Ondesiem chlapca, zdržte ich,“ prikázal Maiden.

Čo iné ostávalo medvedíkovi a chlupáčovi, museli počúvnuť. Šakal vystrelil druhýkrát. Ďalší z bojovníkov spadol na zem. Teraz sa im už ukázal v úplnom svetle. Bojovníkov zarazil zjav ich protivníka. Nikdy zviera nevideli oblečené a nemávalo na nich bizarnou fúkačkou, akú doteraz používali len oni sami.

Jeden z nich, pravdepodobne veliteľ sa prebudil prvý a vyšiel šelme naproti. Macko vyskočil z najbližších kríkov a zrazil ho k zemi. „Čože?“ obracal sa veliteľ od vzrušenia. Ostatní mu pribehli na pomoc. Koala skočil a jednému z nich zakryl packou tvár. Oslepený bojovník sa oháňal a pri páde so sebou zrazil aj ďalších dvoch.

„Čo ste zač?“ ozval sa chlap v maske. Šakal odpovedal: „Čo ste vy zač?“ Meče takmer premohli ruky. Macko svojou silou zrazil ďalších na zem. jazdec, ktorý až doteraz odpočíval vstal a vrhol sa do víru

boja, kde bolo ťažké rozoznať priateľa od nepriateľa. „Nevšímajte si tie bestie, Kupliar nám prikázal priviesť chlapca!“ vykrikol pomedzi masku rozkazovačným tónom.

Keď sa dvojica bojovníkov obrátila, aby vzali chlapca, zistili, že zmizol. Nebol jediný. „Kde mám meč?“ opýtal sa veliteľ obzerajúc sa navôkol.

Maiden vzal jediné zbraň, s ktorou ho majster mohol naučiť zaobchádzať, cez plec sa prehodil chlapca, na mieste mu vypadlo zopár gaštanov, prikryl ho plášťom. Odcupkal späť do lesa. Priatelia sa zhŕkli v boji do malého kruhu. Macko vytiahol malú fľaštičku. Jej čierny obsah zostával preňho záhadou. Až nedávno pochopil na čo slúži. „Na tri odchádzame...“ zvolal. „Raz, dva, ...“ „To myslíš vážne?“ opýtal sa šakal a medvedík ho plesol po stehne. „TRI!“ Dymová clona bola jediné, čo po nich zostalo, bojovníci kašľali a nevideli pred sebou nič len tmú. „Nie!“ vykrikol ich vodca. „Kupliar vás za to odmení,“ povedal a otočil sa smerom preč z lesa. „Prehľadajte to tu!“ prikázal im. Potom sa zohol a na zemi zbadal niekoľko obitých gaštanov. Čupol si a vzal ich do rúk. „Hej, ty!“ oslovil jedného z bojovníkov. „Pod sem!“ a premýšľal nad ďalším krokom.

Maiden, Šakal, Macko, Koala a veľký malý neznámy v bezvedomí utekali, čo im sily stačili známymi chodníkmi až domov. Šakal sa už nemohol dočkať lesných knedličkov a tepla domova, ktoré mu teraz tak chýbali. Macko bol zvedavý, čo je vlastne záhadná hmota, ktorú so sebou nosil a ktorú našli na okraji lesa. Maiden sa zamýšľal nad chlapcom, rovnako ako aj Koala. Medvedík zoskočil zo stromu a zastal pred trojicou. „Čo to má byť?“ opýtal sa. „Nesieme cudzinca, k nám domov?“ opýtal sa ich. Až teraz im napadlo, že v skutočnosti nevedia o chlapcovi nič. „Možno potrebuje pomoc a jediný, kto sa v liečbe vyzná je majster. Nesmieme to stvorenie nechať zaspáť navždy, keď sme riskovali životy, aby sme ho vytrhli z pazúrov tých... ani neviem, čo to boli zač,“ naservíroval ostatným studený pokrm miesto teplej večere. Predjedlo im ale padlo vhod.

„Niet cesty späť,“ podporil ho Macko.

„Veď to bola len malá rozcvička,“ natiahol sa Šakal.

„Vezmem ho, už si s ním dosť utekal,“ navrhol Macko a vybrali sa ďalej. Bez rečí napredovali, až sa pred nimi rozprestrela známa časť lesa. Maiden znova vzal chlapca do náručia a uvoľnil tak Mackovi ruky. Boli doma.

„Otvor vchod, Macko!“ povedal Maiden. Macko sa zohol ku koreňom starého búrľavého stromu. Chvíľu sa v nich vrtal a keď Maiden pribehol k čistinke zmizol v podzemí. Rovnako aj Koala a Macko. Šakal šiel ako posledný a uistil sa, že vchod je zatvorený. Potom vošiel dovnútra a nasal vzduch plný vône lesných knedličkov.

„Dnes s príchut'ou jahoda!“ ozvalo sa z jedálne, ktorá stála hneď vedľa obývačky. Majster Dino bol doma a všetci boli v bezpečí. Vzápätí začul Šakal pád prázdneho taniera a zvuk rozliezajúcich sa črepín. „Drahý synovia, čo sa to stalo?“ opýtal sa Dino. Chodil trochu zhrbene, celú pokožku mal žltú, a veľké okrúhle oči s čiernou štrbinou, dlhú bielu bradu a ostré nechty na oboch rukách. Oblečený bol v čiernom kimone.

„Pane, len sme narazili na tohto chlapca, keď sme hľadali kamenné kruhy.“ povedal Maiden a zložil chlapca na jednoduchú posteľ vystlanú husím perím.

Šakal sa vybral do kuchyne, aby sa ujal majstrovej úlohy. Koala si sadol pred uhlíkovú pec a začal, otvoril knihu a predstieral, že číta. Majster Dino sa už staral o mužíčka v bezvedomí, a malú handričku namočil do chladnej vody. Čelo mu obtrel a prikázal Šakalovi postaviť vodu na čaj. „Mal by byť v poriadku,“ oznámil pomalým a vecným tónom bratom. „Prestri pre piatich, Šakal, keď sa zobudí bude potrebovať cukor,“ vysvetľoval majster Dino.

„No a teraz mi povedzte, kde ste ho našli?“ opýtal sa ich majster Dino. Maiden mu vyrozprával, čo dnes prežili a Macko so Šakalom ho dopĺňali, Koala jedným uchom načúval, no nezapájal sa.

„Ááá!“ z obývačky sa ozval krik. Jeden taký už dnes prežili. „Prestaň a zlez zo mňa. Bože, on ma chcel zjesť!“ panikáril chlapec. „Chod' radšej odo mňa. Nemáš nič lepšie na práci?“ opýtal sa. Do obývačky vošiel majster Dino a traja bratia. „Preboha!“ hlesol chlapec. „Čo je to dnes so mnou?“ opýtal sa a dal si jednu facku. „Zobud' sa!“ kričal na seba a dal si ešte jednu facku.

„Fíha, majster, ak bude takto pokračovať, ubije sa k smrti.“

Duchapritomný medvedík chytil chlapca za ruku. Pri dotyku jeho jemných pazúrikov sa upokojil. Pozrel dolu a uvidel malého medvedíka, ako ho drží za ruku. Prestal so sebatrýznením a zamyslel sa.

„Čo na mňa tak zízaš?“ opýtal sa ho medvedík. Chlapec sa znova rozkričal. „Ach, ono to rozpráva, rozpráva.“ hlavu si nevedomky zakryl malou plyšovou koalou patriacou medvedíkovi.

„Tak dost!“ ozval sa ako hrom z nebies hlas majstra Dina. „Tento dar reči, mladý človek sme dostali všetci, a ak sa nemýlim si ním obdarený aj ty. Čo ťa teda vyviedlo z miery?“ opýtal sa ho a pozorne sa mu zahľad do očí. Bolo mu vidieť až do žalúdka. To veští úprimnú a čestnú dušu, pomyslel si Dino. „Nezjete ma?“ opýtal sa chlapec. „prepáč, mi tú nezdvorilosť,“ preriekol majster, „ale ak by sme to chceli urobiť, nečakali by sme, kým sa zobudíš.“ „Určite!“ prikývol chlapec. Jeho čierne oči sa leskli v svetle jaskyne.

To chlapca presvedčilo a upokojilo. „Čo tým chceš povedať?“ opýtal sa Šakal. „Nič!“ odvrklo mu chlapča. „Bud' naším hosťom,“ riekol Dino a dlaňami plesol pred sebou. Bratia sa dali do pohybu. Šakal mu ponúkol misku plnú jedlých knedlíčkov a Maiden spolu Mackom a Koalom ho obslúžili, postarali sa o jeho pohodlie. Macko servíroval čaj a Dino si sadol na trstinové húpacie kreslo oproti hosťovi.

„Vyrozprávaj nám, čo sa stalo,“ nabádal ho majster. Chlapec mláskal a poďakoval sa za výborné jedlo. Nič také dobré som ešte nejedol.“ a pohladkal sa po bruchu. „Ďakujem nášmu šéfkuchárovi,“ povedal Maiden a ukázal na majstra Dina, ktorý na poklonu odpovedal úklonom hlavy. „Teraz, keď si uspokojil telo, je čas uspokojiť aj dušu,“ navrhol mu Dino. „Ach, áno!“ vzdychol chlapec. „Ale najprv by som chcel počuť, čo ste zač vy a čo tu robíte. Nemám ani tušenia, kde to sme.“ „V bezpečí!“ odvetil Dino. „Najprv ale chcem počuť váš príbeh,“ povedal chlapec. Dino sa zasmial a bratia si posadali na zem okolo neho. Usadili sa do tureckého sedu, akoby meditovali o každom vypovedanom slove.

„Ale mám ešte jednu otázku,“ povedal Šakal. „Kto je to do brlohu Kupliar?“ Majster Dino nebledol, aj keď žil v podzemí, farby mal stále dost. No jej značná časť sa stratila práve v tomto okamihu. „Kupliar?“ opýtal sa do vetra. „Áno, Kupliar,“ ozval sa chlapec. „Tak sa volá, s ním by som začal.“ Majster Dino zvažnel, ako ešte nikdy predtým. „Ospravedlňte ma. Toto si žiada hodiny samoty, len s myšlienkami a spomienkami,“ oznámil im. „Uložte nášho hosťa. Cíť sa tu ako doma,“ vyhrklo z neho, ale to už bol k rodine otočený chrbtom a čierne kimono sa vzdŕaľovalo do malej, útulnej izby. Jeho tvárou prešiel úsmev, no vzápätí zvažnel. „Dobrá noc, synovia. Zajtra sa pohovárame,“ prehovoril a bratia sa ukladali do pohodlných postelí. Deň sa skončil.

Jaroslava Balogová

Obchodná akadémia, Považská Bystrica

Čestné uznanie, II. kategória

SPOKOJNE, LEN SPOKOJNE

Malé strieborné Polo sa valí rýchlosťou 140/km za hodinu po poľskej rýchlostnej ceste. Volant drží pevne vo svojich rukách 31-ročný Peter Balog. Jeho matka, Jaroslava Balogová, sedí vedľa neho, ale na jeho rýchlosť nereaguje. Skôr si praje, aby ešte pridal, aj keď to od neho nemôže žiadať. A tak sa len zúfalo pozerá raz na cestu, raz na tachometer.

Jaroslava Balogová mladšia sedí na zadnom sedadle tohto cestného piráta a každých 20 sekúnd pozerá na nové strieborné hodinky, ktoré dostala len predvčerom na osemnástku. Zakaždým si v duchu vraví to isté: nemáme šancu.

V aute vládne hrobové ticho. Ani len auto sa neodvážia ozvať, že ho táto nadmerná rýchlosť môže doraziť, len poslušne plní príkazy a vydáva zo seba čo najviac. Nervozita by sa dala krájať a servírovať flegmatikom.

Čo teraz? Peňaženka plná libier, v kufri letenka, cesta do Katowic za 50 eur na benzín, ubytovanie dohodnuté...

Vyčítavo sa pozriem do neba a spýtam sa: „Prečo mi to robíš?“ 9:55 to odlieta – ďalší zúfalý pohľad na hodinky, ukazujú 9:42.

Ďalšia tabuľa na ceste, paráda!

Katowice-Pyrzowice – 12 km.

„To nemyslíte vážne!“ vyhrkne z brata. Rukou si prehrabne vlasy, potom sa ňou chytí volantu, zamračí sa na cestu a pridá plyn. Na tachometri sa vydesená ručička vyplazi na číslo 150.

Mama sa obracia na kresťanstvo: „Pane Bože, toto ani neni možné...“
Ja, realista, navrhmem: „Otočme to.“ Vzápätí ma však opäť obleje vlna zúfalstva a sklamaní a tak to znova skúsím s Bohom.

Bože, vždy si mi pomohol. Niekedy robíš zázraky, a myslím, že teraz nič iné nepotrebujem. Ja to lietadlo nezastavím, ale viem, že ty to dokážeš. Bože, verím ti a viem, že vieš čo robíš.

Prežehnanie. Nádych, výdych. Odbočka na letisko.

Mama: „No nič Jarka, vysadneš a letíš na informácie, počuješ?“

Ja: „Áno.“

Peťko: „Ja odstavím auto a beriem kufor, dobehneme ťa. Jasně?“

Ja: „Áno.“

Peťko: „Ktorý je to terminál? A či B?“

Ja: „Áno. Čo? Nevieam.“

Peťko: „Jarka ale to máš mať na letenke! Ja keď teraz zle odbočím tak sme v prdeli, tak ktorý?!“

Ja: „Ja neviem letenka je v kufri.“

„Tak ktorý?“ rezignuje brat.

„Tipni si.“ rezignujem ja.

9:53. Zabočil na A.

Zastavil pred terminálom, vystúpila som ešte za jazdy a ani som sa neunúvala zavrieť za sebou dvere. Vletela som do budovy letiska a bežala pomedzi všetkých uponáhľaných ľudí, nechýbal dramatický pád cez batožinu náhodného okoloidúceho, ktorý na mňa vydesene pozrel, avšak ja som sa len rýchlo pozbierala zo zeme a bežala som ďalej.

„Zastavte to lietadlo! Zastavte to lietadlo!“ kričala som.

Zastavil ma až pultík na informáciách. Sedela za ním mladá blondínka a vybavovala nejaký telefonát.

„Zastavte lietadlo do Manchesteru! Lietadlo! Zastaviť! Musím letieť!“ zahulákala som na ňu. Triaslo so mnou, dychčala som a kričala. Musela som vyzerat' akoby som ušla z blázninca.

Vyvalila na mňa oči a pomaly pokladala slúchadlo.

„Spokojne pani, samorot se bardzo dužo spravdza. A letunku?“ spýtala milo.

Nechápavo som na ňu pozrela Vzala som do ruky mobil a volala som bratovi a pritom ju spovedala.

„Letelo to lietadlo či nie? Manchester lietadlo! 9:54 malo ísť.“

Znova vyvalila oči a zopakovala: „A letunku?“ skúsila to so mnou opäť po dobrom.

„Letunku, letunku! Mama má v kufri moju letunku!“ rozčuľovala som sa.

Sedieť tam niekto iný, stopercentne sa postaví, poriadnu mi strelí a vyštekne na mňa nech sa spamätám.

Znova som sa obzrela s mobilom priloženým na uchu. Predo mnou len obrovské množstvo ľudí, no zrazu som ich zbadala. Mama s bratom a mojím kufrom na mňa kývli a Poľka mi ukázala kam mám ísť. Rozbehla som sa cez všetkých tých ľudí, zdrapla som od brata svoj kufor a dobehla k check-inu. Veci som dávala na pás trasľavými rukami a vo svojej rýchlosti som si ani poriadne neuvedomovala, čo vlastne robím. Poliaci sa ma snažili ukludniť.

„Spokojne, pani. Len spokojne.“ uškŕňali sa.

Vzala som si veci a prv než som odišla do odletovej haly zakývala som mame a bratovi. Spokojne sa usmievali, že sa ma konečne zbavili. Mame sa tuším aj ligotali oči a brat bol spokojný so svojím obdivuhodným výkonom.

Dojemné.

Hoci takto lúčenie na letisku podľa mojich predstáv vyzerat' nemalo... Zakývali mi tiež, usmiali sme sa na seba, a potom som trochu pokojnejšie šla.

V hale boli ešte nejakí ľudia a čakali na kontrolu batožiny. Pre istotu som sa spýtala ľudí predo mnou: „Manchester?“

Pohotový pán sa otočil a prekvapene odpovedal: „No! Paris.“

Nadvihol sa mi žalúdok, vyvalila som oči a mala som pocit, že sa mi aj zastavilo srdce.

„No, no. I'm just joking.“ zasmial sa schuti. „Manchester, yeah.“

Zabila som ho aspoň pohľadom a vyzeral, že pochopil, že ma nasral. Dlho som nepočula tak zle načasovaný fór.

Odvážili mi batožinu, skontrolovali palubnú vstupenku, a keď som čakala na nástup do lietadla a pomaly sa posúvala dopredu s kufrom. pozrela som sa do neba.

Jemu som musela poďakovať najviac.

Plakala som.

Bol to taký zvláštny nával emócií, ktorý mi hnal slzy do očí. Cítila som v sebe nesmiernu vďačnosť a radosť a keď som sa do toho ešte začala smiať, cítila som sa už ako ozajstný debil.

10:15 som vzlietla hore k oblakom s neovládateľným úsmevom na tvári.

Takto som si svoj prvý let určite nepredstavovala.

KALENDÁRIUM ŽIVOTA A DIELA DOMINIKA TATARKU

- 1913 - narodil sa 14. marca v Drienovom (teraz Plevník Drienové)
- 1926-1930 študoval na čsl. reálnom gymnáziu v Trenčíne
- 1930-1934 pokračoval v štúdiu na čsl. reálnom gymnáziu v Trenčíne, kde aj maturoval
- 1933 v Svojeti vyšla poviedka Cesty a novela Zá chvevy duše
- 1934-1938 študoval na Filozofickej fakulte UK v Prahe
- 1938-1939 študoval na Sorbonne v Paríži
- 1939-1941 pôsobil ako profesor francúzštiny a slovenčiny na gymnáziu v Žiline
- 1941-1944 pôsobil ako profesor francúzštiny a slovenčiny na gymnáziu v Turčianskom Svätom Martine
- 1942 29. augusta sa zosobášil s Vierou Meškovou
knížne vyšli novely V úzkosti hľadania
- 1943 vykonával vojenskú prezenčnú službu v Turčianskom Svätom Martine
- 1944 28. júla sa im narodil syn Peter
knížne vyšla Panna zázračnica
stal sa členom KSČ
zúčastnil sa príprav na SNP, stal sa členom Revolučného národného výboru, pracoval ako šéfredaktor povstaleckého rozhlasu v Banskej Bystrici
- 1943 v Slovenských pohľadoch vyšla novela Pach
- 1945 pracoval na Povereníctve informácií v Bratislave
- 1945-1947 pracoval ako redaktor denníka Národná obroda
- 1945 28. januára zomrel prvorodený syn Peter
6. apríla sa stal členom Spolku slovenských spisovateľov
- 1947 1. februára sa narodila dcéra Desanka
- 1948 knížne vyšla Farská republika
v apríli predniesol na večierku spisovateľov Manifest socialistického humanizmu

- 1949 za román Farská republika vyznamenaný Národnou cenou
knižne vyšiel český preklad Farskej republiky
- 1950 21. marca sa narodil syn Oleg
knižne vyšiel Prvý a druhý úder
knižne vyšiel výber poviedok a fejtónov Ľudia a skutky, vydanie bolo zošrotované
1. júna - 30. júla tajomníkom sekcie Zväzu československých spisovateľov
externý dramaturg Československého štátneho filmu v Bratislave
- 1951 externý redaktor denníka Pravda
v marci sa konal v Bratislave Aktív spisovateľov-komunistov, na ktorom ho spolu s V. Mináčom, A. Matuškom a M. Chorvátom podrobili kritike
vyznamenaný čsl. Cenou mieru za knihu Farská republika
- 1953 podľa Tatarckovho literárneho námetu nakrútil Paľo Bielik film Priehrada
- 1954 knižne vyšli romány Družné letá a Radostník
- 1956 zúčastnil sa zasadnutia PEN-klubu v Londýne
v Kultúrnom živote vyšla na pokračovanie novela Démon súhlasu
- 1957 vyšla kniha reportáží Človek na cestách
- 1958 pracoval ako redaktor týždenníka Kultúrny život
- 1959-1962 vo vydavateľstve Tatran pracoval ako vedúci výtvarnej sekcie
- 1959 knižne vyšli Rozhovory bez konca
v českom preklade vyšli Rozhovory bez konca
- 1960 knižne vyšiel nemecký preklad Farskej republiky
- 1961 knižne vyšiel ukrajinský preklad Farskej republiky
- 1962 knižne vyšiel román Naša brigáda
v Slovenských pohľadoch vyšla na pokračovanie novela Prútené kreslá
- 1963 v Kultúrnom živote vyšla na pokračovanie novela O vládcovi Figurovi
knižne vyšiel Démon súhlasu a Prútené kreslá
v preklade do ukrajinčiny vyšli Družné letá

- Československá televízia v Bratislave uviedla dramaturgiu novely Kohútik v agónii
vznamenaný Radom práce
udelená Cena Zväzu čsl. spisovateľov v odbore prózy za knihu Prútené kreslá
- 1964 vyšiel český preklad Démona súhlasu
vyšiel maďarský preklad Démona súhlasu a Prútených kresiel
- 1965 vyšiel nemecký preklad Prútených kresiel
vyšiel poľský preklad Prútených kresiel
- 1966 vyšiel ruský preklad Farskej republiky
vyšlo knižné vydanie scenára Panna zázračnica
Štefan Uher nakrútil podľa Tatarkovho scenára film Panna zázračnica
- 1967 v Slovenských pohľadoch vyšla esej O uctievaní bohov
- 1968 vyšiel český preklad Panny zázračnice
stal sa členom Výboru a Predsedníctva Zväzu slovenských spisovateľov
- 1968 21. augusta rečnil v uliciach Bratislavy, kde vyzýval Slovákov k pospolitosti a súdržnosti s českým národom
pracoval ako šéfredaktor Kultúrneho života v denníku Smena vyšla esej Obec božia – obec človečia
- 1969 vyšiel knižne srbochorvátsky preklad Prútených kresiel
v apríli menovaný Zaslúžilým umelcom (na diplome uvedený dátum 1. august 1968)
24. októbra vrátil Tatarka ZO KSS pri Zväze slovenských spisovateľov členskú legitimáciu s odôvodnením, že KSČ nebráni suverenitu republiky
- 1970 pracoval ako pomocný robotník v lesnom závode v Bratislave
- 1971 vyšiel 1. zväzok Vybraných spisov Dominika Tatar-ku V úzkosti hľadania, Panna zázračnica

24. októbra Výbor Zväzu slovenských spisovateľov zbavil Tatarku svojho členstva
žil v invalidnom dôchodku v Bratislave
- 1976 31. decembra ako jeden z prvých podpísal Chartu 77
stretával sa s českými opozičnými spisovateľmi a intelektuálmi
Pamätník národného písemníctví v Prahe odkúpil rukopisy a korešpondenciu spisovateľa dostal zákaz opúšťať Bratislavu
na počesť 70. výročia narodenia vyšiel v samizdatovej Edici Petlici zborník Písачky pro Dominika Tatarku
- 1978 ako samizdat vyšla bibliofília V ne čase
- 1984 v Mníchove vyšlo knižné vydanie českého prekladu Sám proti noci
v Kolíne nad Rýnom vyšlo knižné vydanie Písачiek
- 1986 vyšiel francúzsky preklad Démona súhlasu s predslovom Václava Havla
v Toronte vyšlo knižné vydanie bibliofílie V ne čase
v 2. čísle samizdatového časopisu Fragment K vyšla 1. časť Navrávačiek
dňa 22. septembra Tatarkovi Nadácia Charty 77 v Stockholme udelila Cenu Jaroslava Seiferta
- 1987 v samizdatovej Edici Petlici vyšli Navrávačky
v 3. čísle samizdatového Fragmentu K vyšla 2. časť Navrávačiek
- 1988 v Toronte vyšlo knižné vydanie Listov do večnosti
v Kolíne nad Rýnom vyšlo knižné vydanie Navrávačiek
- 1989 10. mája Dominik Tatarka zomrel v Bratislave
- 1990 18. januára Akčný výbor Zväzu slovenských spisovateľov rehabilitoval Dominika Tatarku in memoriam
v Stockholme založená Cena Dominika Tatarku Slovenská televízia Bratislava po prvýkrát uviedla dokumentárny film Kamily Nadubinskej Dominik Tatarka, nakrútený v r. 1969

- v júli bola Tatarkovi udelená Národná cena Slovenskej republiky in memoriam
28. októbra bol Tatarkovi udelený Rad T.G.Masaryka I. triedy in memoriam
- 1994 knižne vyšla antológia spomienok priateľov Dominika Tatarku Ešte s Vami pobudnúť
- 1995 Ministerstvo kultúry SR ustanovilo „Poctu Dominika Tatarku za priebojný debut v umeleckej tvorbe“
Prahe vyšli knižne Hovory o kultúre a obcovaní

Vybrané z knihy Kultúra ako obcovanie

O CENU DOMINIKA TATARKU 2013 zborník ocenených prác súťaže

Zostavila: Ľudmila Bašová
Grafická úprava: Ľudmila Bašová, Stanislava Lišková
Zodp. redaktorka: Mgr. Daniela Čižmárová
Vydalo: Považské osvetové stredisko
v Považskej Bystrici
Rok vydania: 2014

